

ОДБРАНА

Година VIII ■ Број 172 ■ 15. новембар 2012. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

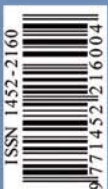
Сенке у акцији

Пола века ракетних јединица ПВО

Хероји одбране

АРСЕНАЛ 71

Sigurnost
Pouzdanost
Kvalitet

 Lasta
EUROLines

www.lasta.rs

Limitirana serija Dacia Duster Cool. Ozbiljan terenac.

Već od
11.720 €
sa klima
uređajem.

5 GODINA
GARANCIJE
ili 100.000 km*

DACIA
GROUPE RENAULT

Iskoristite povoljnost beskamatnog kredita putem Dacia finansiranja. Više informacija na www.dacia.rs

www.dacia.rs | **Pouzdana. Bez obzira na sve.**

Cena se odnosi na specijalnu seriju Duster Cool 1.6 16V 4x2 105 ks (77kw) opremljenu klimom i posebnim dodacima za terenska vozila koji putnicima pružaju krajnju udobnost. To ga čini istinskim terenacem za nezaboravne avanture.

*Samo uz Dacia finansiranje. Do ispunjenja prvog od dva navedena uslova.

BEOGRAD: HIT AUTO 011 2018 051, AK KOMPRESOR 011 7155 610; **BAČKA PALANKA:** FERIT 021 753 815; **ČAČAK:** AK RAKETA 032 370 770; **JAGODINA:** AK FRANCUZ 035 243 095; **KRAGUJEVAC:** MARKO TRANS CARGO 034 300 818; **KRALJEVO:** EURO CAR STANIĆ 036 324 025; **LAZAREVAC:** GP MOTORS 011 812 00 00; **NIŠ:** AC KRUNIĆ 018 4524 532, RTANJ COMMERCE 018 4524 010; **NOVI SAD:** AK SEKULIĆ 021 6399 636, MASTER GROUP 021 518 177; **PANČEVO:** AUTO ŽIVA 013 301 330; **POŽAREVAC:** BIBO CAR 012 531 794; **SOMBOR:** FERIT 025 449 045; **SUBOTICA:** AC VIDAKOVIĆ 024 566 228; **ŠABAC:** PSC VUKOVIĆ 015 303 300; **UŽICE:** B AUTO 031 572 767; **VETERNIK:** AK SEKULIĆ 021 824 202; **VRANJE:** MAŠINOPROMET 017 404 450; **VRNJAČKA BANJA:** EURO CAR STANIĆ 036 619 044;

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Боровина, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
мр Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
мр Миљан Милкић, Крсман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Влада Ристић,
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),

Горан Станковић, Душка Стефановић,

Јово Мамула, Даримир Банда, (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Преплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 172

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ

714. противоклопна
хеликоптерска ескадрила
на задатку

Снимио Игор САЛИНГЕР

САДРЖАЈ

■ ПОВОДИ

6 **Обележен Дан примирја – 11. новембар**
СЕЋАЊЕ НА ХРАБРЕ РАТНИКЕ

8 **Обележен Дан Војнобезбедносне агенције**
НЕМА ЗЛОУПОТРЕБЕ ОВЛАШЋЕЊА

10 **Свечаност у насељу „ Степа Степановић“**
ДОДЕЉЕНИ КЉУЧЕВИ 92 СТАНА

Пројекат изградње станова започет је у јануару 2011. и за непуне две године завршено је 17 објеката

12 **Уз Дан ослобођења Новог Сада**
НАЦИОНАЛНО ЈЕДИНСТВО
ЗА БУДУЋНОСТ

13 **Конференција националних директора за**
наоружање
САРАДЊА ОДБРАМБЕНИХ ИНДУСТРИЈА

■ ИНТЕРВЈУ

14 **Бригадни генерал Душко Жарковић,**
командант 250. ракетне бригаде за ПВД
МЕРИЛО СУ СЕКУНДЕ

22 **Др Бранислав Милинковић, амбасадор Србије**
при НАТО у Бриселу
САГЛЕДАВАЊЕ ГЛОБАЛНИХ ПРОЦЕСА

Специјални прилог

Пола века ракетних
јединица ПВО

Хероји одбране

25 Посета Војном представништву Србије при НАТО

КОРИСТИ ЗА СИСТЕМ ОДБРАНЕ

■ ОДБРАНА

26 714. противоклопна хеликоптерска ескадрила У СЕНЦИ „СЕНКИ“

28 Вежба војне полиције Гарде ЗНАЧАЈ КОЛЕКТИВНОГ ЗАДАТКА

29 Припадници Војске Србије у Немачкој УВЕЖБАВАЊЕ КОМБИНОВАНИХ ОПЕРАЦИЈА

У вежби, највећој ове врсте коју је америчка војска извела у Европи у последњих двадесет година, учествовало је око 1.800 припадника мултинационалних снага из 19 партнерских земаља

■ ТЕХНИКА

36 Трећи међународни сајам безбедности – iSEC ПОСТОЈИ БОЉИ НАЧИН

■ КУЛТУРА

38 Вече Павла Аксентијевића у Дому војске ЛЕПОТА УЧВРШЋУЈЕ ВЕРУ

39 Изложба Градског музеја Вршац у Дому војске ПОРТРЕТИ – ОГЛЕДАЛО ВРЕМЕНА

Реч уредника

Од ове године Србија обележава 11. новембар као Дан примирја у Првом светском рату. Тог дана, 1918. године, потписивањем немачке капитулације у специјалном вагону маршала Фердинада Фоша у француском месту Компјењ, крај Париза, окончан је Велики рат, у коме је учествовало укупно 74 милиона војника. Током четири ратне године погинуло је 15 милиона људи, а рањено око 20 милиона.

Србија је изгубила 26 одсто становништва. Из рата се вратило 160.000 војника, од 707.000 колико је током рата мобилисано. Стотине хиљада однеле су епидемије тифуса, болести и глад. Процене иду и до милион и по изгубљених становника, а мушкараца је остало упола мање него на почетку Балканских ратова 1912. године.

Највећу голготу српска војска претрпела је у повлачењу преко албанских врлети, у зиму 1915. године, када је услед хладноће, глади, болести и борби са Албанцима страдало више од 240.000 људи. Преживели су спас нашли на грчком острву Крфу, где је до пролећа стигло око 150.000 војника и цивила.

Исцрпљени и болесни умирани су свакодневно, највише на острву Видо где је организована болница. Кад више није било места за сахрањивање на гробљима, умрли су спуштани у море, у плаву гробницу заувек заспалих српских јунака.

Србија сада и званично, као државни празник и нерадни дан, обележава страдање својих ратника, заједно са другим државама Европе и света, које свих ових деценија нису заборавили своје жртве и патњу.

После скоро једног века Србија враћа понос и сећање на своје јунаке са Цера, Колубаре, Солунског фронта и Кајмакчалана... Храброст војске и патње народа остају за памћење, опомена потомцима да чувају Србију и стварањем и поштењем граде своју бољу будућност и вреднију заоставштину за нове нараштаје.

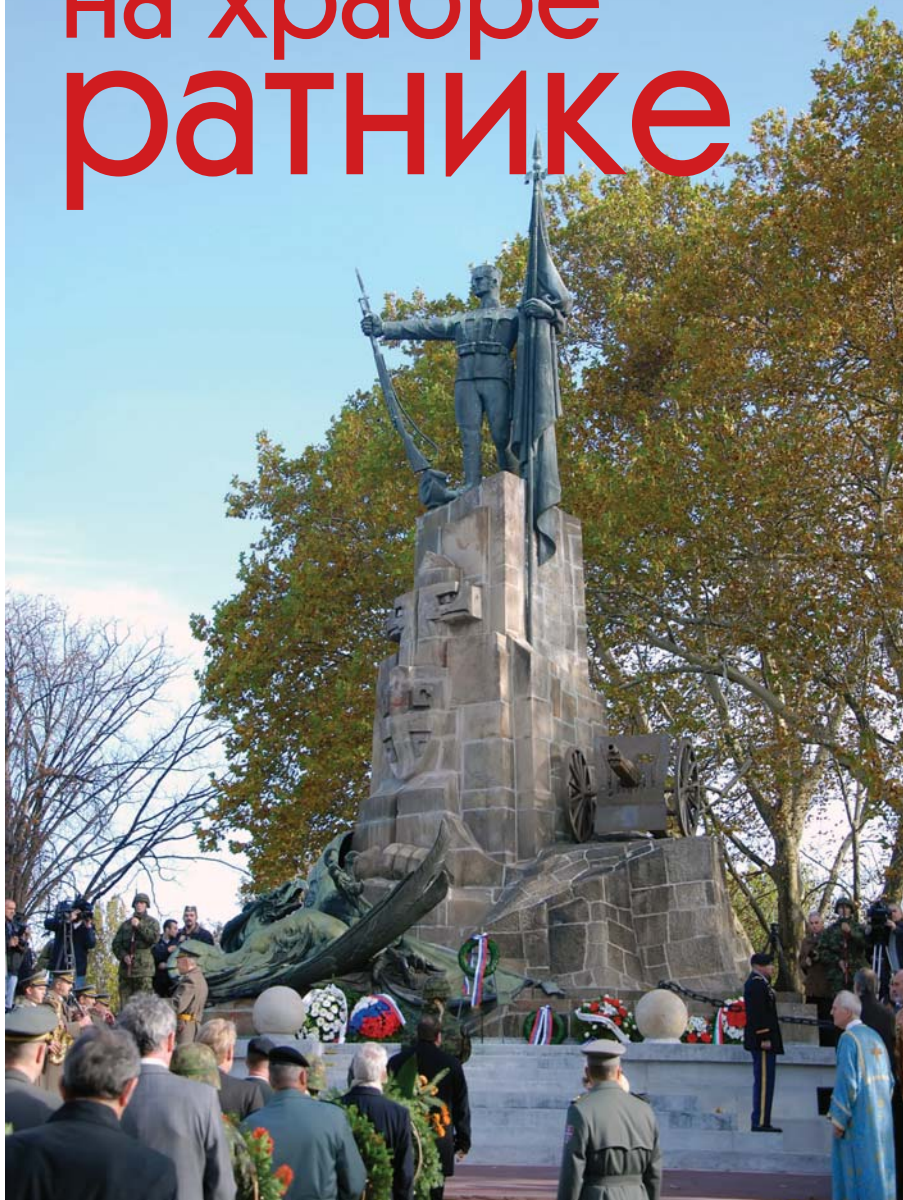
Симболика те истрајности је цвет феникс, Наталијина рамонда, који ће од ове године, на Дан примирја, са ревера опомињати да заборав не сме прекрити сећање и да слобода не умире...

Са зелено-црне боје Албанске споменице сведочиће о јунаштву положеном за част и отаџбину, за слободну Србију која је своје победе дала и за бољу Европу и мир у свету, чему и данас искрено тежи, чувајући своје достојанство. ■

Раденко МУТАВЏИЋ

Обележен Дан примирја – 11. новембар

Сећање на храбре ратнике

Снимко Горан СТАНКОВИЋ

Дан примирја у Првом светском рату, обележен је 11. новембра у Србији одавањем почести и полагањем венца на спомен обележја у знак сећања на све невино страдале жртве од 1914. до 1918. године

Венце крај Спомен костурнице браниоцима Београда у Првом светском рату на Новом гробљу у Београду, у име Владе Србије, положио је премијер Србије и министар унутрашњих послова Ивица Дачић.

У име Министарства одбране и Војске Србије венце је положила делегација коју је предводио бригадни ге-

нерал Душан Стојановић, командант Команде за обуку Војске Србије.

Венце су положили и представници града Београда, амбасадори Француске, Руске Федерације, Аустралије, Велике Британије и Северне Ирске, Канаде, Грчке, Италије, САД, Румуније, Холандије, Белгије, Аустрије, Мађарске, Словачке, Чешке, Немачке, Бугарске, као представници невладиних организација.

Уз највише државне и војне почести, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић, у својству изасланика председника Републике Србије, положио је венца на Гроб незаном јунаку на Авали.

„Достојанствени и слободољубиви грађани Србије са поносом се сећају својих храбрих предака који су својом крвљу и животима заједно са саве-

Наталијина рамонда

Дан примирја у Првом светском рату, 11. новембар, који се ове године први пут обележава као државни празник, добио је и свој симбол у Србији – значку Наталијина рамонда.

Симболика Наталијине рамонде је вишеструка, како због станишта, тако и због имена. Углавном расте на истоку Србије, али и на планини Нице, чији је највиши врх Кајмакчалан, поприште славне битке у Првом светском рату. Позната је и као цвет феникс, чак и када се осуши, ако се залије, може оживети баш као што је и Србија васкрсла у том рату. Наталијина рамонда названа је по краљици Наталији Обреновић.

Позадина амблема Наталијина рамонда је зелена и црна, што су боје Албанске споменице, медаље која се додељивала у спомен на повлачење српске војске преко Албаније.

зничким снагама ослободили Србију у Првом светском рату и дали одлучујући допринос ослобођењу свих грађана поробљене Европе. Вечна вам слава и хвала“, записао је у спомен књигу генерал Диковић.

Венце су положили и представници борачких удружења који негују традиције ослободилачких ратова.

Церемонија полагања венаца одржана је и на Француском војном гробљу, Спомен-костурници руских ратника и на Гробљу Комонвелта. У име Владе Србије венце је положио државни секретар Министарства рада, запошљавања и социјалне политике Драги Видојевић.

Венце су положили и делегација Министарства одбране и Војске Србије предвођена генералом Стојановићем, представници града Београда, амбасада Француске, Руске Федерације, Аустралије, Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске, Канаде, Грчке, Италије, САД, затим представници амбасада Румуније, Холандије, Белгије, Аустрије, Мађарске, Словачке, Чешке Републике, Немачке и Бугарске, представник Комонвелта – амбасадор Индије, као и представници амбасада Кипра, Нигерије, Пољске, почасног конзулата Шри Ланке, Савеза потомака ратника Срби-

Снимка Стефана САВИЋ

Генерал Диковић полага венац на Споменик незнатом јунаку на Авали

је од 1912. до 1920. године и невладиних организација.

Обележавање Дана примирја у Првом светском рату сећање је на невино страдале од 1914. до 1918. године, а у нашој земљи први пут се прославља као државни празник.

Амблем – беџ и постер за обележавање Дана примирја је комбинација цвета Наталијина рамонда и Албанске споменице.

Дан примирја у Првом светском рату обележава се у Европи и широм света 11. новембра, када је 1918. године, потписивањем немачке капитулације у француском месту Компјењ, крај Париза, завршен Велики рат. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Биљана МИЉИЋ

Снимко Даримир БАНДА

Почасна паљба са Калемегдану

Припадници Гарде Војске Србије, поводом Дана примирја у Првом светском рату, извршили су почасну паљбу са 10 плотуна из шест артиљеријских оруђа на Савској тераси на Калемегдану.

Обележен Дан Војнобезбедносне агенције

Нема злоупотребе овлашћења

Службама треба омогућити да раде свој посао, али их треба контролисати да не злоупотребе дата овлашћења, истакао је на свечаности поводом Дана ВБА директор Светко Ковач

У присуству државног и војног врха и бројних гостију, припадници Војнобезбедносне агенције обележили су свој празник – 12. новембар. Свечаном пријему у Великој ратној сали Старог Генералштаба присуствовали су председник Народне Скупштине Небојша Стефановић, премијер и министар унутрашњих послова Ивица Дачић, први потпредседник Владе и министар одбране Александар Вучић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић, министри у Влади Србије, представ-

ници Министарства одбране и Војске Србије, свештенство, дипломате и страни војни изасланици.

Директор ВБА Светко Ковач истакао је да није било значајнијих безбедносних проблема у Војсци Србије и Министарству одбране, и да је безбедносна ситуација у систему одбране стабилна. Он је додао и да, иако организована криминална делатност, корупција и случајеви појединачне криминалне делатности не представљају значајну безбедносну претњу систему одбране, због специфичности и осетљивости система одбране захтевају значајније ангажовање на примени превентивних и репресивних мера.

– Војнобезбедносна агенција као део безбедносно-обавештајног система Републике Србије дала је велики допринос стабилности система одбране и безбедности наше државе и свих њених грађана. У наредном периоду планирамо да подигнемо ниво оперативне и функционалне

Директор ВБА
Светко Ковач

Заштита војске и државе

Дан ВБА обележава се у знак сећања на 12. новембар 1839. годину када је донет први војни закон у коме су поменута и разрађена дела за издају, шпијунажу, побуну и друга дела која прете да угрозе војску и државу. То је први правни акт у коме се на целовит начин дефинишу питања безбедносне заштите Војске.

Војнобезбедносна агенција је служба безбедности и део јединственог безбедносно-обавештајног система Републике Србије. Као орган управе у саставу Министарства одбране са статусом правног лица, надлежна је за безбедносну и контраобавештајну заштиту Министарства одбране и Војске Србије.

способности ВБА, што ћемо остварити бољом организацијом, опремањем савременим оперативно-техничким средствима и системима, као и оспособљавањем кадра - рекао је директор ВБА и најавио измене Закона о ВБА и ВОА које ће, према очекивањима, до краја године бити усвојене у скупштинској процедури.

Директор Ковач је подсетио на речи једне утицајне личности из времена Краљевине Србије, да службама треба дати новац за рад, али их треба контролисати да га не троше улудо.

– Ја бих додао да службама треба омогућити да раде свој посао, али их треба контролисати да не злоупотребе дата овлашћења – истакао је у поздравној речи директор ВБА Светко Ковач. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимили Јово МАМУЛА и Даримир БАНДА

Дан Прве бригаде

9

Свечаним дефилеом и постројавањем јединица, у новосадској касарни „Југовићево“ обележен је Дан Прве бригаде – 9. новембар, као сећање на дан када је 1918. године прва јединица Седмог пешадијског пука Војске Краљевине Србије, предвођена мајором Војиславом Бугарским, умарширала у Нови Сад.

Честитајући празник припадницима Прве бригаде, командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић истакао је да је та јединица квалитетном организацијом рада и професионалним односом према задацима постигла значајне резултате.

– То сте показали у успешном извршавању борбених и неборбених задатака, учешћем у мултинационалним операцијама, активним суделовањем у војним вежбама у земљи и иностранству, а нарочито у помоћи цивилним властима у отклањању последица елементарних непогода – нагласио је генерал Мојсиловић, оцењујући да их све то чини веома цењеним како у Војсци Србије, тако и међу грађанима.

Командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић подсетио је на успешно извршене задатке припадника Прве бригаде.

– Максимум је још увек испред нас и то је наш циљ – поручио је генерал Петровић окупљенима.

Свечаности су присуствовали и градоначелник Новог Сада Милош Вучевић, представници Српске православне цркве, локалне самоуправе, као и новосадски основци.

Прву бригаду чине пешадијске, оклопно-механизоване, артиљеријске и артиљеријско-ракетне јединице противваздухопловне одбране као и инжењеријске, логистичке и јединица везе. Команда Прве бригаде је у Новом Саду, а јединице су стациониране у Бачкој Тополи, Сремској Митровици, Панчеву и Новом Саду. Бригада је формирана 31. јула 2006. године од јединица Новосадског корпуса и делова других јединица Војске Србије. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Свечаност у насељу „ Степа Степановић“

Додељени кључеви 92 стана

Пројекат изградње станова започет је у јануару 2011. и за непуне две године завршено је 17 објеката

Први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић уручио је кључеве новоизграђених станова на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду активним и пензионисаним припадницима Министарства одбране и Војске Србије. Подељени су кључеви од 92 стана у зградама 4А, 4В, 4Г, 4Д, 4Е и 4Ж.

Том приликом министар Вучић изјавио је да му је част што је уручивањем кључева за 92 породице показано да Влада Србије, Републичка дирекција за имовину и Грађевинска дирекција Србије настављају да обављају свој посао.

– Очекујем да се тај посао убрза у наредном периоду и да ово не буде једини овакав пројекат. Наш посао је да у

будућности много више и озбиљније бринемо о стамбеним потребама припадника Војске Србије, јер то је наша обавеза – рекао је министар одбране. Он је додао да је поносан што ће они који су добили станове са својим породицама живети у својим домовима, а не као подстанари.

– Ми ћемо као Влада Србије подстицати овакве акције јер тиме помажемо и нашу привреду и онима који тешко могу да дођу до стамбеног простора, до онога што им живот значи, до перспективе, не само за себе него и за своју децу – рекао је министар Вучић и оценио да је поделом станова у насељу „ Степа Степановић“ само делимично решен проблем стамбеног питања у Војсци. Он је најавио да ће до краја године бити донета нова решења.

Директор Грађевинске дирекције Србије Небојша Шурлан рекао је да пројекат изградње станова започет у јануару 2011. године и да је за непуне две године, заједно са ангажованим извођачима, завршено 17 објеката.

– Грађевинска дирекција Србије наставља с пројектом у пуном капацитету и очекујемо да ће до пролећа следеће године бити завршена 44 објекта, односно 4616 станова – најавио је Шурлан.

Заставник Ратко Патрновић запослен је у систему одбране већ 26 година. Живео је и радио у Хрватској, Црној Гори а сад је припадник „Кобри“. Овај дан сматра празником за целу породицу.

– Стан смо чекали 26 година. Ја сам се млад оженио, одмах после средње школе. Добили смо троје деце који су сад већ одрасли. Било би добро да смо раније добили стан, али како је могло бити и данас смо срећни – каже Патрновић.

Потпуковник Драган Ферлан из Управе за телекомуникацију и информатику чека стан такође 26 година. У међувремену се селио 11 пута, прекомандован је у пет јединица и учествовао у два рата.

– Осећања су подељена. С једне стране, срећан сам што сам ушао у свој стан после толико година, а с друге сам мало тужан јер сам стан добио четири, пет година пред пензију. Имам петочлану породицу и није било лако живети као подстанар – рекао је Ферлан.

На локацији некадашње касарне, на 42 хектара површине гради се стамбено-пословни комплекс са 4.616 станова, 156 локала, 1.430 гаражних и 3.300 отворених паркинг места. Министарству одбране припада 21 одсто бруто површине простора у насељу „ Степа Степановић“ за решавање стамбеног питања припадника Војске Србије. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

Седам деценија од оснивања НОВЈ

Свечана академија поводом обележавања седамдесет година од оснивања Народноослободилачке војске Југославије, одржана је 10. новембра у Дому Војске Србије у Београду. Свечаности у организацији Републичког и Градског одбора СУБНОР-а, присуствовали су представник главног града Зоран Алимпић, учесници Народноослободилачке борбе, потомци и поштоваоци погинулих и преминулих бораца и бројни гости.

Посебно су поздрављени народни хероји Дана Милосављевић, Душан Матић и Вецо Радичевић, носиоци „Партизанске споменице 41“ и других високих одликовања из партизанске борбе против завојевача у Другом светском рату.

– Оружане снаге и нова власт, остварена кроз народноослободилачке одборе, симбиоза су снаге и перспективе ослободилачке борбе. Засебно не би могли да опстану, нити доведу ослободилачки устанак до победе – истакао је на свечаности председник СУБНОР-а Србије др Миодраг Зечевић, наглашавајући значај борбе коју је у темеље часне историје Србије и савезничке победе над фашизмом уградила генерација партизанских бораца.

У уметничком делу програма учествовали су драмски уметници Ивана Жигон, Небојша Кундачина и Снежана Лукић, а хор „Браћа Барух“ под вођством Стефана Закића извео је сплет партизанских и родољубивих песама. ■

Дан рода оклопних јединица

Војничким свечаностима у више касарни у Србији где су лоциране оклопне јединице обележен је 31. октобар - Дан рода оклопних јединица, у знак сећања на дан када је 1941. године устанички вод састављен од 2 заробљена тенка учествовао у борбама за ослобађање Краљева.

На свечаностима којима су, поред припадника Министарства одбране и Војске Србије, присуствовали и представници локалних самоуправа, друштвеног, верског и културног живота, најзаслужнијим појединцима уручена су признања и награде. ■

Обележен Дан инжињерије

Ушабачкој касарни „Церски јунаци“ и новосадској касарни „Александар Берић“ припадници 1. и 2. понтонирског батаљона Речне флотиле Војске Србије свечано су обележили 6. новембар, Дан рода инжињерије.

Инжињерци тај дан обележавају као сећање на 1865. годину, када је у Кнежевини Србији донет Закон о изменама и допунама Закона о уређивању Војске из 1864. године, којим су пионери и понтонири издвојени из артиљерије и образовали нов род – инжињерију Војске Кнежевине Србије. ■

Обележен Дан ослобођења Новог Сада

Национално јединство за будућност

Поносан сам на чињеницу да су први пут, после више година, заједно на истом месту представници државе, овог града, цркве и наше Војске, истакао је први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић у Новом Саду, где је присуствовао обележавању 9. новембра – Дана ослобођења града у Првом светском рату

Дефилеом Репрезентативног оркестра Гарде Војске Србије главним новосадским улицама и егзерциром почасне гардијске чете на Тргу слободе започела је централна свечаност у знак сећања на дан када је 1918. године прва јединица Седмог пешадијског пука Војске Краљевине Србије, предвођена мајором Војиславом Бугарским, умарширала у Нови Сад.

Честитајући Новосађанима празник, први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић истакао је да је реч о великом дану за Нови Сад, Војводину и Србију.

– Поносан сам на чињеницу да су први пут, после више година, заједно, на истом месту представници

државе, овог града, цркве и наше Војске. Уверен сам да ће то бити традиција и обичај и да никакви политички догађаји ово наше јединство у будућности неће моћи да покваре – поручио је министар Вучић, оцењујући да управо то показује да смо умели да сагледамо грешке из прошлости, јер су оне важне за будућност. Подсећајући на подвиге оних који су заслужни за нашу данашњу слободу, министар је истакао да „морамо да водимо рачуна о томе шта ћемо да оставимо нашој деци“.

Министар Вучић је такође, обраћајући се окупљеним грађанима, изразио наду да ће се гордости наше Војске увек дочекивати тако срдечно и са аплаузима као овог пута на главном градском тргу.

Говорећи о значају празника, градоначелник Новог Сада Милош Вучевић поручио је да не треба заборављати важне датуме и да треба да се сећамо свих оних који су дали животе за слободу. Он је честитао и припадницима Прве бригаде њихов празник, који се обележава истог дана.

У наставку свечаности, поводом празника, у новосадској Градској кући, градоначелник Вучевић уручио је министру Вучићу примерак „Душановог законика“.

Свечаности су присуствовали командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић, командант Гарде Војске Србије бригадни генерал Миломир Тодоровић, епископ бачки др Иринеј, представници градске управе и многобројни грађани. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

Сарадња одбрамбених индустрија

Унапређење сарадње међу одбрамбеним индустријама може створити услове за интензивније заједничке наступе на трећим тржиштима – истакао је државни секретар Зоран Ђорђевић после састанка у Бриселу

Делегација Министарства одбране Србије, коју је предводио државни секретар Зоран Ђорђевић, учествовала је 8. новембра на редовном годишњем састанку Конференције националних директора за наоружање у седишту НАТО у Бриселу. Састанку су присуствовали национални директори за наоружање држава чланица НАТО, држава учесница Програма *Партнерство за мир* и заменик извршног директора Европске одбрамбене агенције.

Разматрање мултинационалног пројекта тзв. „паметне одбране“ у оквиру развоја војних способности и технологија, перспективе заједничког истраживања и развоја, као и допринос Програма одбране од тероризма у циљу прилагођавања таквих пројеката новим безбедносним изазовима, били су главне теме састанка.

На састанку је посебно истакнут значај избегавања дуплирања пројеката који се развијају под окриљем Европске одбрамбене агенције и оних под окриљем НАТО конференције националних директора за наоружање, с обзиром да је 21 држава чланица НАТО уједно и чланица ЕУ.

Такав приступ у примени јединствених стандарда, процедура и доктрина захтева и бољу сарадњу међу националним капацитетима одбрамбене индустрије, један је од закључака састанка.

Учесници састанка су се сложили да економска криза и смањење у буџетима за одбрану европских земаља додатно повећавају важност заједничких мултинационалних пројеката, у циљу очувања и даљег развоја неопходних војних способности и безбедног окружења.

На маргинама конференције, државни секретар Ђорђевић разговарао је са националним директором за наоружање у Министарству одбране Словачке, Габрије-

Подршка НАТО

У разговору са генералним директором НАТО агенције за подршку Мајклом Лајденом, државни секретар Зоран Ђорђевић пренео је интерес Србије за подршку у области логистике, кодификације, уништења вишкова муниције и обуке официра логистике кроз програм NICOLOG.

– У циљу стварања правног оквира будуће сарадње, Министарство одбране би требало у наредном периоду да заврши процес закључења Меморандума о разумевању са Агенцијом за подршку НАТО – оценио је Ђорђевић.

лом Мерњаком и генералним директором Агенције за подршку НАТО, Мајклом Лајденом.

У разговору са словачким колегом, државни секретар Ђорђевић је навео да смо заинтересовани за развој сарадње у областима истраживања и тестирања наоружања, стандардизације и војне топографије и позвао господина Мерњака да посети Министарство одбране Србије с циљем конкретизације сарадње.

Ђорђевић је нагласио да се сарадња са Словачком, у оквирима Програма Партнерства за мир, унапређује из године у годину, што је важно због чињенице да би Словачка почетком наредне године требало од Чешке да преузме улогу државе за контакт Србије са НАТО.

У делегацији Србије на састанку су били и бригадни генерали Бојан Зрнић, начелник Управе за одбрамбене технологије и Небојша Ђукановић, шеф Војног представништва у Мисији Србије при НАТО. ■

Бригадни генерал Душко Жарковић, командант 250. раке

Мерило су сек

14 ■

Време извршења задатака ракетних јединица за противваздухопловна дејства мери се секундама, рад се одвија на сложеној техници, а дејства се, по правилу, изводе против технолошки најсавременијих нападних средстава. Све то захтева врхунску обученост појединаца, послуга, борбених смена и ракетних јединица у целини.

Искуства из бројних оружаних сукоба, нарочито последњих деценија, указују да дејства из ваздушног простора имају одлучујућу улогу у извођењу операција. Управо због тога јединице ПВО све више доби-

УНДЕ

јају на значају, што се показало и 1999. године, када су припадници 250. ракетне бригаде свих 78 дана успешно бранили ваздушни простор Србије.

Ове године бригада обележава велики јубилеј, 50 година од формирања јединице и том поводом разговарали смо са командантом бригадним генералом Душком Жарковићем.

■ *Господине генерале, како ћеће обележити овај велики јубилеј?*

– Најпре да подсетим да је пре пола века, 24. новембра 1962. године, формиран 250. ракетни пук ПВО, са основним задатком одбране града Београда. Јединица је више пута преформирана, како у погледу нивоа и бројности, тако и средстава којима је опремљена. Оно што краси све припаднике бригаде јесу посвећеност и оданост јединици и неговање свих вредности које одликују једног припадника ракетних јединица – висок ниво стручне оспособљености, колективни дух и спремност за извршавање задатака у свим условима. Управо те вредности показане су у најтежим тренуцима не само за бригаду него и за целу земљу, током бомбардовања 1999. године, када се показало на шта су све спремни и колико напора могу да издрже припадници бригаде.

Обележавање значајног јубилеја реализујемо кроз неколико активности. Прошлог месеца имали смо акцију „Отворени дан“, на којој смо приказали средства којима располажемо. У посебним публикацијама приказаћемо развојни пут бригаде,

а централни догађај је свакако војна свечаност, која ће се одржати у Београду, када ће наши гости имати прилику да погледају део средстава, модернизованих у последњих неколико година.

■ *Који су најважнији чиниоце обуке у 250. ракетној бригади?*

– Динамичан напредак у развоју ваздухоплова, развој убојних и електронских средстава широког спектра примене, пред 250. рбр за ПВД поставља високе стандарде у достизању потребног нивоа обучености и извршавање додељене мисије и

целини. Да би одговорио сложеним задацима, сваки припадник ракетних јединица мора поседовати најмање врло добра специјалистичка знања и вештине, што се постиже напорним радом.

Осим што су оспособљени за борбени рад, припадници РЈ за ПВД самостално припремају, подешавају и одржавају технику у исправном и функционалном стању. Чињеница да се одржавање ракетно-техничких средстава до нивоа средњег ремонта, као и укупно одржавање ракета, реализује у јединици, говори о потребном нивоу обучености припадника бригаде.

■ *Након две деценије, припадници бригаде имали су прилику да реализују бојна гађања на полигону у Бугарско. Коико су она важна и када ће поново бити изведена?*

– Бојна гађања циљева у ваздушном простору су највиши степен обуке ракетних јединица за ПВД. На гађањима се проверава оспособљеност јединица за ватрена дејства по циљевима у ваздушном простору. Пре две године, након паузе од 21 годину, припадници 250. рбр за ПВД реализовали су бојна гађања, што је имало велики значај за достизање потребног нивоа оперативних способности јединице. Гађање је реализовало више од 50 одсто основних ватрених јединица, односно ракетних и самоходних ракетних батерија из састава бригаде.

Податак да је просечна старост састава јединице 33 године, говори да се ради о младом саставу, од којег, до 2010. године, више од 80 одсто није имало прилику да прису-

УСПОМЕНА НА ХЕРОЈЕ

Обавеза свих припадника бригаде је да чувамо успомену и сећање на све оне који су дали своје животе за одбрану земље и народа. Зато ћемо се увек сећати 28 хероја, њихове храбрости, несебичности, посвећености слободи, заклетви коју су дали и дужности коју су обављали. Њихова храброст и јунаштво представљају пример и надахнуће садашњим и будућим генерацијама официра, подофицира и професионалних војника наше јединице.

Знамо да речи утехе породицама погинулих припадника 250. ракетне бригаде не могу заменити њихове најмилије, сина, оца, брата. Зато наш однос према породицама има још већу тежину, желимо да им дамо до знања да у нама имају искрене пријатеље, на које се увек могу ослонити. Непрекидно одржавамо контакте са породицама погинулих припадника јединице, покушавамо да им се увек нађемо при руци, да их непрекидно подсећамо да их нисмо и нећемо никада заборавити.

задатака. Познато је да се време извршења задатака ракетних јединица за противваздухопловна дејства мери секундама, да се рад одвија на сложеној техници, а дејства се, по правилу, изводе против технолошки најсавременијих нападних средстава. Све то захтева врхунску обученост појединаца, послуга, борбених смена и ракетних јединица за ПВД у

ствује гађањима, односно да реализује тај, по свему веома значајан сегмент обуке. Искуство које се стиче на бојним гађањима не може надоместити обука на тренажерима и контролно-тренажним гађањима. Ако знамо да на гађања увек иду јединице које постигну најбоље резултате у обуци, јасно је да ти садржаји имају и значајан мотивишући утицај.

За 2013. годину планирано је бојно гађање циљева у ваздушном простору, а на основу искустава из претходних година правовремено смо отпочели са припремама. Почетком октобра одржана је иницијална планска конференција, а за почетак децембра планирана је главна планска конференција за реализацију тог гађања.

■ *Колико сте задовољни квалитетом кадра у јединици?*

– Резултати постигнути на бојним гађањима у Бугарској 2010. и 2011. године показују да 250. рбр за ПВД располаже одлично оспособљеним кадром, не само за борбени рад него и за одржавање радарско-техничких средстава којима је јединица опремљена. Свесни смо чињенице да је за достизање захтеваног нивоа обучености припадника ракетних јединица потребан рад од неколико година, да је потребно доста упорности и одрицања, али и одговарајућа доза стрпљења. Правилним усмеравањем расположивих капацитета и прецизним изражавањем тежишта обуке, успоставља се правилан однос обуке и тежишних задатака мисије.

■ *Како успевате да одржите исправност технике, с обзиром на ограничена финансијска средства и хронични недостатак резервних делова?*

– Знајући да је набавка резервних делова већ годинама отежана, правилним односом према претичућим средствима успели смо да сачувамо сет неопходних кључних резервних делова. Поред тога, одговор-

На челу 250. ракетне бригаде за противваздухоловна дејства је 44. годишњи бригадни генерал Душко Жарковић, официр који је прошао развојни пут од командира вода до команданта ракетних јединица. Генералштабну школу завршио је 1999, а Генералштабно усавршавање 2006. године, након чега је распоређен на дужности начелника Одсека за оперативне послове у Команди ВиПВО. Био је начелник Одељења за оперативне послове, помоћник за операције и начелник штаба ВиПВО. На дужности команданта 250. ракетне бригаде за ПВД представљен је 27. фебруара ове године.

ним и стручним односом према техници у току извршења задатака, као и квалитетним одржавањем, сачували смо исправност технике на потребном нивоу. Илустрације ради навешћу податак који у потпуности осликава однос припадника бригаде према техници. У последње четири године просечна расположивост основних ватрених јединица била је

на нивоу од око 97 одсто, што је несумњиво респектабилан податак. Захваљујући високом нивоу стручности припадника бригаде обезбедили смо да се и најсложеније неисправности на кључним средствима отклоне веома брзо. Одавно у бригади важи правило да док кључно средство није исправно, не иде се кући. Радно време траје док се квар не отклони.

■ *Ракетни системи којима је опремљена 250. ракетна бригада су друге генерације. Да ли модернизацијом система успеваће да идуће у корак са временом?*

– Полазећи од значаја ракетних јединица у извођењу савремених операција, као и дисбаланса, у техничко-технолошком погледу, система којима располаже бригада у односу на савремена нападна средства из ваздушног простора, али и неизвесности у опремању савременим ракетним системима, определили смо се за модернизацију постојећих система. Прво се почело са модернизацијом ракетног система „НЕВА” уградњом пасивног и полупасивног система откривања и праћења (термовизијска камера и ласерски дањномер) и логаритамског пријемника, да би на крају, уградњом АППВС – МЗ НЕВА биле побољшане и карактеристике командно-информационог система.

Затим је отпочела реализација два, за нашу јединицу изузетно важна пројекта – модернизација радара П-12 и дела кључних средстава ракетног система „КУБ”. На модернизованом радару П-12 успешно су завршена интерна испитивања и спреман је за завршна тестирања, која би требало да се реализују до краја године. Модернизација уређаја за командовање и управљање ватром, радарске станице за осматрање и навођење и осматрачког радара из састава ракетног система „КУБ” у завршној је фази, након чега ће уследити и сва потребна испитивања. Завршетком та два пројекта побољшаће се тактичко-техничке карактеристике средстава, а самим тим и борбене могућности јединице.

Поред наведених пројеката, изузетно значајних за бригаду, не смемо заборавити и појединачне модификације и иновације на средствима, које махом реализују сами послужив-

оци и техничари, а којима се обезбеђује лакше руковање и једноставније одржавање средстава.

■ *Међународна војна сарадња постала је један од значајних чинилаца квалитетног и ефикасног осјособљавања јединица. Како сће задовољни њом сарадњом?*

– Можемо рећи да се међународна војна сарадња бригаде одвија у неколико праваца. Једна од значај-

ЗАХТЕВНА ОБУКА

За достизање потребних способности јединице за извршавање додељених задатака потребан брз, правилан и координисан рад послуга на радарским средствима, станицама за вођење ракета, лансирним уређајима и другим средствима. Колективном обуком, кроз тактичка увежбавања од нивоа батерија закључно са ВиПВО, достиже се ниво обучености за извршавање задатака у складу са постављеним стандардима. Обука у ракетним јединицама је веома динамична, употреба тренажера је чини много ефикаснијом и економичнијом, а непрекидним садејством са авијацијским јединицама обезбеђује се обучавање у условима што приближнијим реалним.

нијих активности је сарадња са јединицама ПВО оружаних снага Бугарске, која се одвија кроз припреме и реализацију бојних гађања циљева у ваздушном простору на полигону „Шабла”. У склопу непосредних припрема и самог гађања имали смо могућност да размењујемо искуства у погледу одржавања и припреме технике, као и борбеног рада послуга и јединица у целини.

Следећа активност из домена међународне сарадње јесте обука дела припадника 250. ракетне бри-

гаде за ПВД у Руској Федерацији, на њиховој академији ПВО. Прошле године петорица припадника бригаде завршила су четворомесечни курс у Смоленску, а тренутно се за одлазак припремају још петорица припадника бригаде. Они ће отићи на курс почетком наредне године.

Одређени број припадника бригаде је имао могућност да посети сајмове наоружања и војне опреме на којима су били изложени најсавременији ракетни системи ПВО, да обиђе производне погоне у којима се производе ракетни системи, као и да борави у јединицама опремљеним најсавременијим ракетним и радарским системима. Из свега тога се види да међународна сарадња има велики значај за бригаду, пре свега у домену размене искустава, али и праћења савремених техничко-технолошких трендова у развоју ракетних система.

■ *У години великог јубилеја ћосећамо да је 250. ракетна бригада за ПВД носилац Ордена народног хероја и Грамате ћаћријарха Павла за доћринос у одбрани земље? Какав је осећај ћићи на челу ћакве јегинице?*

– Бити командант 250. ракетне бригаде је сан сваког официра и припадника ракетних јединица. Постављење на ту дужност сматрам великим признањем, али и обавезом, свестан чињенице да командујем јединицом која је увек постизала завидне резултате. Радом и односом према задацима настојим да дам лични пример припадницима јединице, а додељена одликовања јединици представљају додатну инспирацију.

Свакако, морам истаћи да ми стручност и професионалан однос официра, подофицира, професионалних војника и цивилних лица умногоме помажу у командовању 250. ракетном бригадом за ПВД. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Сарадња са БиХ у области одбране

Државни секретар Александар Николић одржао је политичке билатералне консултације са замеником министра спољних послова Босне и Херцеговине, Аном Тришић Бабић. Делегацију БиХ чинили су представници Министарства иностраних послова и Амбасаде БиХ у Београду.

Током разговора разматрана су најважнија питања билатералне и регионалне сарадње у области одбране.

Наглашен је значај регионалног повезивања у изналажењу решења за постојеће безбедносне изазове. Закључено је да Центар за безбедносну сарадњу RACVIAC доприноси развоју и јачању регионалних безбедносних капацитета, као и изградњи поверења у региону југоисточне Европе у области безбедности и одбране. Договорена је заједничка подршка RACVIAC у циљу унапређења његовог функционисања. Предложено је да се капацитети RACVIAC искористе за покретање одређених предлога за унапређење регионалне безбедносне сарадње.

На састанку је оцењено да је билатерална сарадња у области одбране на врло добром нивоу и да постоји простор за њено унапређење. Потврђена је повезаност активности спољне политике и политике одбране и безбедности у функцији развијања и унапређења регионалне сарадње и стварања повољних услова за заједничке инвестиционе пројекте. Договорено је да се наставе консултације на експертском нивоу у циљу дефинисања даљих облика сарадње у области одбране.

Наглашено је и да одговорност за безбедност у региону управо представља ствар договора и у том контексту државе у региону треба на транспарентан начин да остваре напредак у билатералној и регионалној сарадњи у области одбране. Борба против корупције, организовани криминал, демографско питање, као и ванредне ситуације, разматрани су као предлози за покретање сарадње у наредном периоду. ■

Састанак са представницима Агенције УН Жене

У оквиру сарадње Министарства одбране Србије и Агенције за родну равноправност и оснаживање жена – УН Жене, у Београду је одржан састанак представника Министарства одбране са представницима те Агенције.

Састанком, на коме су, као чланови делегације Министарства одбране, учествовали представници Управе за стратегијско планирање и Института за стратегијско истраживање Сектора за политику одбране, руководио је помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић.

Делегацију Агенције УН Жене чинили су Едвин Бери, регионални менаџер пројекта „Унапређење примене Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност на западном Балкану“, Асја Вербанова, програмска менаџерка Агенције УН Жене за Србију и Зорица Скакун, национална координаторка програма Агенције.

Састанак је реализован ради размене информација о постигнутим резултатима у оквиру примене Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Србији, из надлежности Министарства одбране, као и утврђивања области заједничког деловања у оквиру предстојећег Меморандума о разумевању, који ће бити потписан између представника Агенције УН Жене и Министарства одбране Србије.

Изражавајући захвалност на досадашњој подршци ове Агенције на спровођењу активности предвиђених Националним акционим планом за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација у Републици Србији – Жене, мир и безбедност (2010-2015), помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић указао је на запажене резултате Министарства одбране постигнуте у овој области.

Том приликом је посебно наглашено опредељење министра одбране Александра Вучића да се, сходно специфичности реализације послова и радних задатка које жене обављају у Министарству одбране и Војсци Србије, као и улози коју жене имају у друштву Републике Србије, и у наредном периоду посебна пажња посвети стварању оптималних услова за живот и рад жена.

Током разговора исказано је обострано задовољство развојем досадашње сарадње, као и заједничко опредељење да се сарадња значајно унапреди ангажовањем расположивих капацитета Агенције УН Жене, у подршци реализације активности Министарства одбране у области спровођења НАП за примену Резолуције 1325.

Наглашавајући постигнуте резултате у досадашњој сарадњи, Бери је исказао и очекивање да Агенција УН Жене до краја 2013. године највећи број активности предвиђених регионалним пројектом реализује управо у Србији.

Очекује се да ће потписивање новог Меморандума о разумевању између Министарства одбране и Агенције УН Жене, допринети реализацији конкретних активности и наставку плодотворне сарадње и у наредном периоду. ■

Пројекти у области изградње интегритета

У оквиру учешћа Министарства одбране Србије у НАТО иницијативи за изградњу интегритета и смањење ризика од корупције, у Београду је одржан састанак делегације НАТО за пројекте у области изградње интегритета са представницима Министарства одбране. Састанком је руководио помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић.

Делегацију НАТО чинили су амбасадор НАТО за пројекте у изградњи интегритета, Јан Лукас Ван Хорн и саветник НАТО у Сектору за политичке односе и безбедносну политику др Оливије Ф. Десарзен. Поред представника Министарства одбране, састанку су присуствовали заменик начелника НАТО војне канцеларије за везу пуковник Николаос Саридакис, саветница у НАТО војној канцеларији за везу Тијана Андрић, представник Мисије ОЕБС у Београду др Владимир Биланчић и представник UNDP/SEESAC у Београду, Иван Звержхановски.

Састанак је реализован ради консултација и усаглашавања документа „Србија – самопроцена изградње интегритета, извештај експертског тима НАТО“. Документ представља полазну основу за даљу изградњу интегритета институција државе, а посебно Министарства одбране.

Поред свеобухватне анализе стања у Министарству одбране, током боравака у Србији делегација НАТО имала је састанке са представницима Одбора за правосуђе, државну управу и локалну самоуправу Народне Скупштине Републике Србије и са представницима Министарства спољних послова.

У прелиминарном закључку, амбасадор НАТО за пројекте у изградњи интегритета Јан Лукас Ван Хорн изразио је задовољство огромним напорима које су учинили представници Министарства одбране, у циљу детаљне анализе стања система из области функционисања, којим се обезбеђује законитост у раду свих институција, што ствара услове и да Министарство одбране, на челу са Александром Вучићем, првим потпредседником Владе, задуженим за борбу против корупције и организованог криминала и министром одбране, представља водећу снагу за успостављање законитости у раду свих институција у држави.

Реализација активности током посете анализирана је од представника Мисије ОЕБС у Србији, Уједињених нација и НАТО војне канцеларије за везу у Београду. Изражено је пуно задовољство ефикасношћу у раду оба тима која су учествовала у изради Нацрта извештаја Републике Србије у области изградње интегритета.

Извештај експертског тима НАТО за изградњу интегритета и смањење ризика од корупције, у оквиру транспарентности рада Министарства одбране биће доступан јавности на веб сајту Министарства одбране. ■

Одбрамбене консултације са Шпанијом

19

Начелник Управе за међународну војну сарадњу пуковник Љубомир Николић разговарао је 6. новембра са делегацијом Министарства одбране Краљевине Шпаније, коју је предводио начелник Генералне поддирекције за планирање и међународне односе вицеадмирал Игнасио Оркада Рубио, у оквиру одржавања редовних билатералних одбрамбених консултација.

Обострано је изражено задовољство нивоом достигнуће билатералне војне сарадње и сагледане су могућности за њено унапређење. Констатовано је да су посете високог нивоа и редовне билатералне одбрамбене консултације потврда високог степена разумевања између две земље. Тежишне области сарадње су размена искустава и заједничко учешће у мултинационалним операцијама, као и сарадња специјалних јединица.

Заједничко учешће у мултинационалним операцијама од 2010. године представља квалитативни искорак у сарадњи. Војнообразовна и сарадња одбрамбених индустрија, као и сарадња здружених оперативних команди препознате су као потенцијалне области за унапређење сарадње у наредном периоду.

Вицеадмирал Рубио истакао је да Србија представља стратешког партнера Шпаније на простору Западног Балкана. Шпанија ће у наредном периоду интензивирати и проширити сарадњу у области одбране.

Након билатералних консултација, пуковник Николић и вицеадмирал Рубио потписали су *План билатералне војне сарадње између два министарства одбране за 2013. годину*.

Делегацију Министарства одбране Шпаније примио је и помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић који је том приликом упознао саговорнике са политичко-безбедносном ситуацијом у региону, приоритетима Владе Србије и резултатима реформе система одбране. Саговорници су изразили посебно задовољство због заједничког ангажовања у мисији УН у Либану UNIFIL. ■

Ванредна седница Сената Универзитета одбране

У Ректорату Универзитета одбране одржана је 10. ванредна седница Сената те високошколске војне установе којом је председавао председник Сената, ректор Универзитета генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић.

Према речима ректора Јевтића, седница је сазвана с циљем да се чланови Сената упознају са кандидатима, чују мишљења стручних већа и да гласају о њиховом избору.

– Да је место универзитета у Министарству одбране препознато сведочи и задатак израде нацрта Закона о образовању у систему одбране који нам је поверен, за шта су већ предузети почетни кораци, јер смо свесни његове озбиљности – истакао је генерал Јевтић.

На седници у звање наставника–доцента на Универзитету одбране изабрани су пуковник др сци. мед. Јанко Пејовић, у звање доцента за предмет медицинска биохемија, пуковник др сци. мед. Душан Милеуснић у звање доцента за предмет радиологија, потпуковник др Ненко Бркљач, у звање доцента за ужу научну област систем логистике и др сц. фарм. Снежана Ђорђевић, у звање доцента за предмет медицинска хемија.

Бригадни генерал проф. др Бојан Зрнић, реизабран је у звање ванредног професора за ужу научну област радарска техника, пуковник доц. др Новак Стаматовић изабран је у звање ванредног професора за предмет парадонтологија са оралном медицином, а доц. др Евица Динчић изабрана је у звање ванредног професора за предмет неурологија.

У највише наставничко звање редовног професора на Универзитету одбране изабран је професор др Горан Килибарда, за ужу научну област математика.

Све одлуке о избору кандидата у наставничка звања на Војној академији и Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране чланови Сената донели су једногласно. ■

Б. М.

Учење енглеског језика

Настављајући активности у оквиру Програма и партнерског циља оспособљавања припадника Министарства одбране и Војске Србије у области енглеског језика (PELT), изасланици одбране земаља донатора САД, Норвешке, Велике Британије и Шведске, посетили су Центар за самостално учење енглеског језика у гарнизону Зајечар.

Приликом посете, предата је трећа донација књига и часописа на енглеском језику која ће бити коришћена у припреми наставника енглеског језика у усвајању нових метода учења по стандарду STANAG 6001.

Ради боље ефикасности искоришћења потенцијала центара за самостално учење енглеског језика, у току је рад експерата из Центра за учење на даљину Војне академије и наставника енглеског језика из Управе за обуку и доктрину ГШ ВС (Ј-7) на развоју наставног материјала за online курсеве. ■

Донација САД за превенцију ХИВ/АИДС

Протокол од донације за реализацију Програма за превенције и контроле HIV/AIDS-а у Војсци Србије потписан је на Војномедицинској академији, а обављена је и примопредаја дониране опреме. Протокол вредан 100 хиљада долара потписали су начелник Сектора за логистику ВМА пуковник др Градимир Вукчевић и шеф Канцеларије за војну сарадњу Амбасаде САД у Београду потпуковник Шон Лонг.

Програм Министарства одбране САД за превенцију HIV-а релизује се кроз сарадњу са санитарским службама војски из великог броја земаља света, а сарадња са ВМА траје од од 2004. године. ■

Трансплантација матичних ћелија

На Војномедицинској академији одржан је симпозијум посвећен новитетима из области трансплантације матичних ћелија.

Начелник Клинике за хематологију проф. др Љиљана Тукић је у уводној речи представила историјат и програме трансплантација матичним ћелијама до сада реализованих на ВМА, а њено предавање током симпозијума било је посвећено савременом приступу у лечењу акутне лимфобластне левкемије.

Запажено предавање одржао је проф. др Николаус Крегер из Универзитетске болнице у Хамбургу.

Предавање о хемобиологији одржао је проф. др Бела Балинт, о секундарној алогој трансплантацији матичних ћелија хематопоезе као терапијске опције говорила је проф. др Драгана Стаматовић, а о облицима трансплантације матичних ћелија у лечењу акутне мијелоидне левкемије излагала је др Марија Елез. ■

Парламентарна делегација Индонезије на ВМА

Посланичка група „Пријатељства Индонезија-Србија“ Народног представничког већа Индонезије, која је боравила у посети Народној скупштини Србије, посетила је Војно-медицинску академију. Делегацију Индонезије, коју је предводи Милтон Пакпахан, примио је заменик начелника ВМА пуковник др Драган Динчић са сарадницима.

Пуковник Динчић упознао је саговорнике са потенцијалима ВМА у области лечења, школовања и научно-истраживачког рада и рекао да је потписани Споразум о сарадњи у области одбране са Индонезијом из 2011. године одлична основа за унапређење сарадње у области војне медицине.

Шеф делегације Пакпахан пренео је да је индонезанска страна највише заинтересована за размену знања и искустава из хирургије и трансплантације, школовање и специјализа-

ције за индонезанске лекаре на ВМА, као и за пружање медицинске услуге индонезанским грађанима на ВМА.

Амбасадор Индонезије у Београду Семуел Самсон рекао је да Индонезија има одлична искуства са школовањем и усавршавањем својих лекара на ВМА у ранијем периоду и да постоји интерес да се такав вид сарадње настави. Такође, с обзиром да је Индонезија веома ангажована у мировним мисијама широм света, заинтересовани су да се размотри могућност сарадње и у вези медицинских тимова у мировним мисијама.

Истакнуто је да постоји обострани интерес и одлична основа да се дефинишу конкретне активности и да се сарадња у области војне медицине подигне на завидан ниво. ■

Посета Чешкој

Делегација Сектора за буџет и финансије Министарства одбране, коју је предводио помоћник министра за буџет и финансије Србислав Цвејић, боравила је у посети Министарству одбране Чешке.

Разговори представника два министарства вођени су на тему сарадње у области финансирања буџета одбране, система финансијског управљања и контроле, економског информационог система и контроле у планирању и доношењу одлука у области финансијског пословања. ■

Сарадња са Београдском асоцијацијом изасланика одбране

Помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић примио је делегацију Београдске асоцијације изасланика одбране акредитованих у Србији, предвођену председником, изаслаником одбране Чешке пуковником Лораном Куртошијем.

Састанку су присуствовали начелник Управе за међународну војну сарадњу пуковник Љубомир Николић и изасланици одбране НР Кине и Швајцарске, у својству доајена и вицедоајена.

Помоћник министра Јовановић захвалио је на досадашњој сарадњи и госте упознао с тежишним опредељењима наше земље, како на политичком тако и на војном плану. Такође, он је подвукао неопходност пуног узајамног разумевања за заједничке проблеме, чиме би се створило повољно окружење за инвестиције.

Изражено је задовољство нивоом реализације Плана активности у 2012. години, а сагледани су и предлози Асоцијације за наредну годину.

Обе стране су подвукле спремност да се у наредном периоду додатно унапреди постојећа сарадња. ■

Стандардизација у систему одбране

У оквиру билатералне војне сарадње са Чешком, у Управи за стратегијско планирање Сектора за политику одбране одржани су разговори о стандардизацији у Министарству одбране и оружаним снагама. То је један у низу облика сарадње који се реализују у Србији и Чешкој, а циљ је размена искустава у домену административне, оперативне и материјалне стандардизације.

Делегацију Чешке предводио је Миклуш Станкиевич, директор Управе за стандардизацију одбране, а делегацију Србије начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца.

Чешка делегација изнела је врло исцрпне информације о политици стандардизације као и организацији и функционисању те значајне делатности.

Обострано је закључено да је размена искустава врло корисна за теорију и праксу у домену стандардизације система одбране обе земље. ■

Др Бранислав
Милинковић,
амбасадор
Србије при НАТО
у Бриселу

Сагледавање глобалних процеса

Прелазак у нове просторије у седиште НАТО, почетком ове године, омогућио је лакшу, редовнију и садржајнију комуникацију два дела Мисије, дипломатског и војног, који представљају и заступају политичке, безбедносне и одбрамбене интересе Србије при Северноатлантском савезу

Мисија Републике Србије при НАТО у Бриселу од почетка ове године смештена је у новим просторијама у згради која носи име Манфреда Вернера, генералног секретара НАТО од 1988. до 1994. године. Проласком строге безбедносне процедуре улази се у зграду у којој је више дипломатских мисија при НАТО, међу којима на пример Русије и Црне Горе.

Одлично уређени простор деле дипломатски део Мисије и Војно представништво, тако да је сав посао заступања интереса наше земље пред Алијансом обједињен у једну функционалну целину, што значајно побољшава рад и убрзава комуникацију међу нашим представницима, који су раније били на више локација у Бриселу.

Амбасадор Бранислав Милинковић је на дужности у главном граду Белгије од октобра 2004. као специјални изасланик, а од децембра 2009. године као шеф Мисије Републике Србије при Северноатлантском савезу.

Од 2006. године и пријема Србије у Програм Партнерство за мир, обим сарадње и послова се стално повећава, посебно последњих година од када је Србија интензивирала активности у Партнерству за мир.

■ *Господине амбасадоре, најпре нам рециите које су најважније и задаци Мисије Републике Србије при НАТО у седишту у Бриселу?*

– Основни задатак Мисије јесте да представља и заступа политичке, безбедносне и одбрамбене интересе Републике Србије. Она то чини у сталној комуникацији са представницима Секретаријата, војним и политичким представницима других мисија земаља чланица и партнера, учешћем у раду бројних комитета, као и олакшавањем учешћа националних експерата и других представника земље у активностима које организује НАТО.

Да би своје задатке успешно обавила Мисија се труди да што боље разуме рад Алијансе, прати њене активности, а посебно оне које се тичу нашег

Да би своје задајке успешно обавила Мисија се шруди да што боље разуме рад Алијансе, праћи њене активности, а посебно оне које се тичу нашег региона и операције КФОР.

Од 2006. године и притома Србије у Програм Партнерство за мир, обим сарадње и послова се стално повећава, посебно последњих година од када је Србија интензивирала активности у Партнерству за мир.

региона и операције КФОР, те покушава да разуме генералне трендове и антиципира стратешке правце у којима се крећу НАТО и његови односи са партнерима и другим актерима у све комплекснијем међународном безбедносном окружењу.

То што се ради о политичко-војној структури у коју су укључене САД и најутицајније европске земље, преко Савета НАТО – Русија и Руска Федерација, а преко партнерских аранжмана и друге нечланице, иде у прилог тези да је седиште НАТО користан пункт за сагледавање глобалних процеса.

■ *Како је организован рад у Мисији и које су предности нових радних услова?*

– Унутрашња структура Мисије прати структуру Алијансе, тако да мисију чине дипломатско и војно представништво. Принципи организације рада Мисије садржани су у Споразуму о њеној унутрашњој организацији који су закључили Министарство спољних послова и Министарство одбране. За

координацију и заједнички наступ дипломатског и војног дела Мисије задужен је шеф Мисије, који је овлашћен да обезбеди узајамно информисање два дела мисије о активностима из њиховог делокруга надлежности.

Отуда је прелазак, почетком ове године, у заједничке просторије које изнајмљујемо у седишту НАТО (као и друге чланице Партнерства за мир) важан тренутак. Наиме, до тада су се дипломатско и војно представништво налазили у две зграде (дипломатско у Мисији Србије при Европској Унији, а војно при амбасади Србије у Белгији), обе удаљене од седишта НАТО. Прелазак у нове просторије у седиште НАТО омогућио је лакшу, редовнију и садржајнију комуникацију два дела Мисије.

■ *Како је место војног дела Мисије у кућном раду?*

– Војно представништво обавља низ важних задатака сарадње Србије са НАТО из домена Министарства одбране и Војске Србије у реализацији програма сарадње унутар Партнерства за мир, достизања стандарда НАТО или развоја интероперабилности. У овим и сличним областима оно, практично, делује аутономно.

Поред тога, специфична знања чланова Војног представништва, као и њихови контакти које имају са војним колегама из других мисија, могу дати значајан допринос напорима дипломатског дела Мисије да прати и разуме одлуке НАТО. Наиме, велики број одлука које доносе политички представници Алијансе усваја се на бази претходних процена, разматрања и ставова војног крила НАТО. Отуда је, за разумевање функционисања НАТО, као и припреме конкретних одлука који се тичу нашег региона, наше земље и операције КФОР, од великог значаја стална размена информација и утисака војног и дипломатског представништва. Док дипломатама може помоћи, на пример, познавање војних процедура или разумевање војних процена, дотле војницима могу користити сагледавања дипломатског контекста или ширих међународних збивања.

На основу досадашњег рада са шефом Војног представништва генералом Ђукановићем и његовим сарадницима могу да потврдимо да су наши састанци корисни не само ради решавања конкретних питања, већ и као веома добра прилика за све учеснике како би још боље упознали начин размишљања колега из две различите професије (војске и дипломатије), ангажованих на истом послу заштите и унапређења интереса земље.

■ *Који су облици сарадње са НАТО?*

– Могли би се поделити у формалне и неформалне. У прве би најпре могли да уврстимо програме сарадње у оквиру Партнерства за мир, као што су Индивидуални партнерски акциони план (IPAP) који је у фази припреме, PAPP који се бави питањима интероперабилности или Групу за реформу система одбране (DRG).

Ту би се такође могли уврстити редовни састанци комитета или тела НАТО, отворених за партнере. На јед-

Бранислав Милинковић је докторирао међународно право на Правном факултету у Београду. Постдипломске студије завршио је на Институту друштвених студија у Хагу, Холандија, а специјализовао се из области безбедносних студија и људских права у Немачкој, Финској и Аустрији.

Амбасадор је у Министарству спољних послова од новембра 2000. године. Од 2001. до 2004. године био је стални представник СРЈ (па СЦГ) при ОЕБС и УН у Бечу. Потом је именован за специјалног изасланика за НАТО, а од децембра 2009. године за шефа Мисије Републике Србије при НАТО.

Као аутор или коаутор објавио је четири књиге и бројне чланке у земљи и иностранству. Члан је Уређивачког одбора холандског часописа „Безбедност и људска права“.

нима, у зависности од формата, учествују војни и политички представници Србије из земље – од начелника Генералштаба, преко експерта МУП који се бави планирањем у случају ванредних операција, до чланова Народне скупштине...

На другима су присутни представници Мисије – од конкретних питања као што су контрола ваздушног саобраћаја, логистика, научна сарадња, заштита критичне инфраструктуре, јавна дипломатија или мало и лако наоружање, па до редовних амбасадорских састанака који су прилика да представимо наше виђење регионалних изазова, али и глобалних безбедносних тема као што је, на пример, потреба сарадње НАТО и УН, на чему наша мисија посебно инсистира.

Подједнако су важни, а понекад и делотворнији, неформални облици сарадње и разговори на пријемима, приликом стручних и друштвених окупљања или манифестација у седишту НАТО, па чак и на спортским теренима. Све су то прилике, посебно за представнике земаља партнера (који, као Србија, немају толико могућности за формалне састанке као што их имају земље чланице) да успоставе и развију контакт и поверење који, на дужи рок, могу донети ефекте.

■ *Какве су могућности сарадње са другим мисијама при НАТО?*

– Отварањем мисије у седишту НАТО оне су знатно побољшане. Као и сваки други мултилатерални формат, тако и програм који окупља чланице НАТО и Партнерства за мир пружа могућност да се, поред упознавања самог НАТО, продубе билатерални и регионални контакти. На основу нашег опредељења за добру сарадњу са земљама региона посебно су нам важни контакти са њиховим мисијама.

Са друге стране, са интересом проучавамо искуства мисија које представљају европске неутралне земље, као што су Аустрија, Шведска, Швајцарска, Финска, Ирска или Малта. Потпуно је јасно да се без односа са кључним чланицама НАТО

не може разумети у ком правцу се креће политика Алијансе на Балкану и другде.

У НАТО је важна и улога контактне амбасаде, па је наша мисија у протеклом периоду развила квалитетне контакте са Мисијом Чешке. Наравно, веома нам је користан редован дијалог са представницима Мисије Русије при НАТО.

■ *Која су актуелна питања у раду?*

– Праћење расправа у оквиру НАТО о активностима КФОР је стални приоритет, посебно актуелизован септембарском одлуком Међународне управљачке групе о пре-

Праћење расправа у оквиру НАТО о активностима КФОР је стални приоритет, посебно актуелизован септембарском одлуком Међународне управљачке групе о престајанку надгледане независности. Изјава генералног секретара НАТО Расмусена да се овим ништа не мења у мандату КФОР који наставља да делује на основу Резолуције СБ УН 1244 је добродошла.

Полазећи од шире схваћеног концепта безбедности, НАТО се бави новим изазовима који се односе на енергетику, сајбер, транспорт, научну и здравствену сарадњу и друга питања. Верујемо да ће неке нове могућности сарадње у наредном периоду бити препознате, а Мисија ће у томе дати свој допринос.

станку надгледане независности. Изјава генералног секретара НАТО Расмусена да се овим ништа не мења у мандату КФОР који наставља да делује на основу Резолуције СБ УН 1244 је добродошла.

Са наше стране, у свим контактима и у многим појединачним темама инсистирамо на томе да је статусна неутралност КФОР кључни предуслов за успешну реализацију мандата и проналажење обострано прихватљивих решења за отворена питања.

Ова година је посебно обележена тиме што наша Мисија, по општим оценама, веома запажено и активно председава SEEGROUP, чији је задатак да се Алијанса фокусира на регион Југоисточне Европе. Крајем септембра реализована је успешна посета чланова ове групе Београду.

■ *Шта доминира у плановима за наредни период?*

– Први сусрет председника Николића са генералним секретаром НАТО Расмусеном одржан на маргинама Генералне скупштине УН у Њујорку, као и опредељење нове Владе Србије за наставак започетих програма у оквиру Партнерства за мир, у који је Србија позвана крајем 2006. године, представљају основни оквир за активности мисије у наредном периоду. Верујемо да би се, поред представника министарства одбране, спољних послова и унутрашњих послова који су већ укључени у сарадњу са НАТО, у адекватне комитете могли још активније укључити и представници других министарстава која за тако нешто пронађу свој интерес.

Полазећи од шире схваћеног концепта безбедности, НАТО се бави новим изазовима који се односе на енергетику, сајбер, транспорт, научну и здравствену сарадњу и друга питања. Верујемо да ће неке нове могућности сарадње у наредном периоду бити препознате, а Мисија ће у томе дати свој допринос. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Користи за систем одбране

Напори које улажемо у НАТО и активностима ЕУ су два синергична процеса којима покушавамо да остваримо максималне користи за систем одбране и Војску Србије, истиче бригадни генерал Небојша Ђукановић, шеф нашег Војног представништва у седишту НАТО

Посебно задовољство чланова делегације Управе за односе са јавношћу приликом недавне посете НАТО-у у Бриселу био је сусрет и разговор са нашим официрима у Војном представништву у Мисији Србије при Алијанси. Мисија је од прошле године смештена у згради „Манфред Вернер“ у седишту НАТО.

Војно представништво је организациона јединица Сектора за политику одбране Министарства одбране, које у седишту НАТО обавља послове у оквиру дипломатске функције у одбрамбеној и војној области.

– Спектар послова којима се представништво бави је заиста широк, али бих овом приликом истакао да ми, пре свега, представљамо и заступамо интересе Министарства одбране и Војске Србије у НАТО и обезбеђујемо остваривање утврђених безбедносних и одбрамбених интереса наше земље у односима са Алијансом и партнерима и учествујемо у раду различитих комитета и радних група отворених за партнере – истакао је на почетку брифинга шеф представништва бригадни генерал Небојша Ђукановић и напоменуо да представништво заступа безбедносне и одбрамбене интересе Србије и у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ.

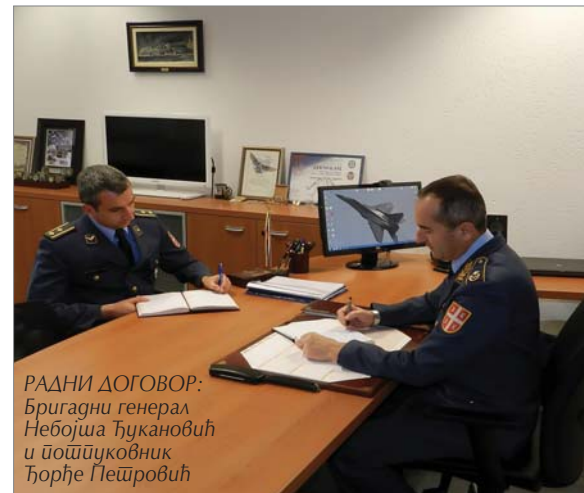
– Добијање статуса кандидата за чланство у ЕУ, донело је и активнију

улогу одбрамбеног и војног система наше земље према ЕУ, а тиме и увећало број задатака које у том контексту представништво извршава. Напори које улажемо у НАТО и активностима ЕУ су у ствари два синергична процеса којима покушавамо да остваримо максималне користи за систем одбране и Војску Србије – истакао је генерал Ђукановић.

Војно представништво у Мисији Србије при НАТО оформљено је у другој половини 2010. године. Чекајући просторије у седишту НАТО, представништво је на почетку радило у амбасади Србије у Белгији, да би током 2011. године било размештено у садашње просторије. Тада је и кадровски ојачано, тако да је забележен значајан квалитативни и квантитативни помак. Генерал Ђукановић посебно истиче да од друге половине 2011. године имамо и официра за везу у Сектору за војну сарадњу Савезничке команде за операције у Монсу.

– Од почетка ове године успешно остварујемо задатке које смо добили, а то је да у сваком погледу постанемо видљиви у одбрамбеној и војној заједници у седишту НАТО. Тако можемо остварити оптималан учинак у обављању послова за које смо надлежни – каже генерал Ђукановић и сарадњу са организационим деловима НАТО оцењује као отворену и партнерску.

– Сада радимо на више десетина активности у различитим фазама реализације. Као посебно значајне издвојио бих отпочињање пројекта поверљачког фонда за ТРЗ Крагујевац, интензивирање сарадње са Европском одбрамбеном агенцијом у области опремања и одбрамбених технологија, учешће јединица Војске Србије у механизму под називом „Концепт оперативних способности-евалуација и извештавање“, обезбеђење статуса партнерског центра за обуку и образовање за Центар за усавршавање кадрова у

*РАДНИ ДОГОВОР:
Бригадни генерал
Небојша Ђукановић
и пошључковник
Ђорђе Пејровић*

Простор за сарадњу

Шеф Војног представништва бригадни генерал Небојша Ђукановић истиче да постоји још простора за сарадњу који партнерски статус пружа нашој земљи. Искористиће овог простора било би од користи за систем одбране, посебно Војску Србије, а пре свега у областима стандардизације и развоја потребних оперативних способности јединица Војске Србије.

Крушевцу и активности материјалне и оперативне стандардизације у које је укључен већи број организацијских јединица Министарства одбране као и Генералштаб и јединице Војске Србије – наводи генерал Ђукановић.

Анализе на крају године показаће резултате, а за наредну се планира, у складу са смерницама Сектора за политику одбране, стварање још шире платформе за подршку већем броју организацијских јединица, како Министарства одбране тако и Војске Србије, за квалитативно и квантитативно унапређење сарадње у оквиру комитета, радних група и механизма НАТО, као и активности у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ. ■

Р. МУТАВЦИЋ

714. противоклопна хеликоптерска ескадрила

У сенци „Сенки“

Популарне „Сенке“, односно 714. противоклопна хеликоптерска ескадрила Ваздухопловства и ПВО Војске Србије, смештена је на аеродрому Лаћевци, у оквиру 98. авијацијске базе. Јединица постоји од 1981. године и била је лоцирана у Нишу, да би касније била премештена у ваздушну луку надомак Краљева. Задаци јединице јесу противоклопна борба, пружање подршке трупам на земљи, али и ангажовање у акцијама трагања и спасавања.

Према мишљењу стручњака и љубитеља ваздухопловства, пилоти „Сенки“ управљају једним од најлепших и најелегантнијих хеликоптера на свету – газелом. Ескадрила је опремљена летелицама СА-341Х и СА-342Л газела, односно њиховом борбеном верзијом, познатијом под називом гама.

Обука

Недавно увежбавање на „Пасуљанским ливадама“ врхунац је обуке у дневним условима и предуслов за даљу обуку у ноћним условима. Вежбе на „Пасуљанама“ реализују се неколико пута током године, када најмлађи, али и искуснији пилоти, имају прилику да провере у пракси стечена знања.

Ракетирање земаљских циљева врхунац је усавршавања у првом

степену борбене обуке за пилоте противоклопних хеликоптера. Вежбом је руководио командант 714. противоклопне хеликоптерске

ТЕХНИЧКИ ПОДАЦИ

Маса газеле када је празна износи 975 килограма, а максимална тежина у полетању је 2.000 килограма. Дужина трупа газеле је 9,53 метара, висине је 3,18, а укупна дужина хеликоптера када се ротори окрећу је 11,97 метара. Пречник главног ротора је 10,50 метара.

Максимална брзина коју хеликоптер достиже је 264 km/h, а брзина пењања је 8,5 m/s. Носивост хеликоптера је 300 до 600 килограма терета у трупу или подвесно (максимална носивост подвесног терета је 800 kg), што значи – један пилот и четири путника, односно два члана посаде и три путника, или један пилот, један рањеник на носилима и један санитарски пратилац.

ескадриле потпуковник Предраг Николић. Тренаж за ракетирање земаљских циљева прошле су и колеге из 119. мешовите хеликоптерске ескадриле.

– Дејство по земаљским циљевима изводи се у формацији „пар противоклопних хеликоптера“, где су вође парова искуснији пилоти, колеге

Газела

„Газела“ је лаки хеликоптер вишеструке намене. Користи се за обуку пилота хеликоптера, одржавање везе, лаки транспорт људства и материјала, извиђање и осматрање бојишта и спасавање. Војне ознаке ове летелице су Х-42 за СА-341Х и Х-45 за СА-342А, а

распоређене су на аеродромима Батајница, Лађевци и Ниш.

„Газелу“ су пројектовали француски и британски инжињери, а 1971. године тадашња Југославија потписала је уговор о лиценцној производњи те летелице. Прве летелице, укупно 21, набављене су између 1973. и 1976. године из Француске. Од 1978. године „газела“ у варијанти СА-341Х производила се у фабрици „Соко“ у Мостару, а мотор „Astazou IIIB“, снаге 440 kW, у фабрици „21. мај“ у Раковици.

За ЈРВ и ПВО израђена су 94 примерка. Увозне и домаће газеле СА-341Х носиле су војне ознаке ХО-42 за примерке опште намене, ХС-42 у варијанти за спасавање, ХИ-42 „хера“ у извиђачкој варијанти и ХН-42М „гама“ у борбеној варијанти, наоружаној са четири противоклопне вођене ракете 9М14М „маљутка“ и две самонавођене ракете ваздух-ваздух 9М32М „стрела“-2М.

Од 1986. до 1991. године финализоване су 63 „газеле“ СА-342А са јачим мотором „Astazou XIVM“, снаге 631 kW (при земљи могу користити само 440 kW, али за разлику од претходног модела мање губе снагу са растом висине). Оне су израђиване у основној варијанти ХО-45 и борбеној ХН-45М гама. ■

Никола ДРАЖОВИЋ
Снимио Игор САЛИНГЕР

из Ниша, а пилоти из 714. ескадриле који прву пут дејствују, у својству су пратиоца. Пилоти противоклопним вођеним ракетама ракетирају непокретне циљеве на удаљености од 2.000 метара – објашњава потпуковник Николић.

Осим редовне летачке обуке, предвиђене годишњим планом, припадници ове јединице у склопу усавршавања имају и елементе борбене обуке који представљају кулминацију дејстава у дневним условима и предуслов за наставак обуке у сумрак, односно у свитање, за дејства по земаљским, првенствено оклопним циљевима.

Вежба војне полиције Гарде

Значај колективног задатка

На Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“, 25. батаљон војне полиције Гарде Војске Србије извео је тактичку вежбу са бојним гађањем. Реализована је и провера од стране команданта батаљона током извођења тактичке вежбе „Вод у уништењу диверзантско-терористичких група“.

Вежби су присуствовали начелник Управе војне полиције Генералштаба бригадни генерал Дејан Јанковић и командант Гарде бригадни генерал Миломир Тодоровић.

Потврђена је обученост за реализацију задатака који се тичу тактичке и ватрене обуке у свим условима.

Командант 25. батаљона и руководилац вежбе потпуковник Милан Лазић истакао је да после обуке у индивидуалним радњама, овај комплекснији, колективни задатак, има посебан значај.

– Он је показао како се појединачна обученост уклапа у колективни задатак, а пошто војна полиција има посебне задатке, овакве активности

ће пуно помоћи у раду – истакао је потпуковник Лазић. Он је додао да посебно храбри што је мотивација припадника била на завидном нивоу, без повреда и поштеда, иако временски услови нису били наклоњени учесницима вежбе.

Командир вода војне полиције поручник Ђорђе Гладовић нагласио је да вежба представља круну оспособљавања јединице током ове године. ■

В. ВЈЕШТИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Припадници Војске Србије у Немачкој

Увежбавање комбинованих операција

Припадници Војске Србије вратили су се из Немачке где су провели више од месец дана на међународној вежби „Saber Junction 2012“.

Старешине и војници вода војне полиције из састава 5. батаљона војне полиције и пешадијског вода из састава 21. пешадијског батаљона Друге бригаде учествовали су у саставу здружених снага у извођењу комбинованих нападних и одбрамбених операција подршке миру.

Вежба је изведена у ширем рејону полигона за обуку у Графенверу и Хохенфелсу у Немачкој, а циљ је повећање интероперабилности и међусобног разумевања припадника копнених војски партнерских земаља у операцијама на тактичком нивоу.

У вежби, највећој ове врсте коју је америчка војска извела у Европи у последњих двадесет година, учествовало је око 1.800 припадника мултинационалних снага из 19 партнерских земаља. ■

Радионица о доктринарним документима

29

У организацији Управе за обуку и доктрину Генералштаба реализован је семинар-радионица „Преглед процеса одобравања доктринарних докумената и принципи развоја тактичких доктринарних докумената“.

У раду семинара ангажован је трочлани тим Центра за цивилно-војне односе Поморске последипломске школе из Монтереја, САД. Семинару је присуствовало 26 припадника Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије.

Начелник Управе за обуку и доктрину генерал-мајор Јовица Драганић истакао је да у изради правила и упутстава треба да користимо сопствена искуства и традиције, али и савремена искуства других земаља, уважавајући захтеве времена у ком се доктрина ствара и примењује. ■

Курс за оперативце

Курс за оспособљавање оперативних органа у командама батаљона, дивизиона, одреда и ескадрила, у организацији Управе за оперативне послове Генералштаба Војске Србије, похађало је двадесет припадника Војске Србије.

Завршној анализи реализације курса присуствовао је заступник начелника Управе за оперативне послове пуковник Стојан Батинић. ■

Лидерски курс у Центру за обуку подофицира

Лидерски курс за оспособљавање професионалних војника за дужности командира одељења, односно вође-лидера тимова и група, у Центру за обуку и усавршавање подофицира у Панчеву похађа 69 професионалних војника из јединица Војске Србије.

Полазнике курса поздравио је командант Центра за обуку и усавршавање подофицира потпуковник Милован Васић.

Лидерски курс, који траје четири седмице, прва је степеница коју професионални војници морају да пређу на путу до првог подофицирског чина. ■

Стручна расправа „Брига и рад с људима“

Отварајући стручну расправу „Брига и рад с људима – предуслов ефикасних војних колектива“, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић истакао је да о значају теме говори говори и структура присутних на расправи.

– Данас су овде команданти, командири, психолози, професори, доктори, начелници одсека и реферата за морал, дакле људи чији дан почиње и завршава се сусретом с човеком. Тај човек је официр, подофицир, цивилно лице, припадник Војске Србије са својим врлинама и манама, жељама, плановима, посвећен систему. Наша снага је у том човеку, а наша моћ је у колективу. Брига и рад с људима је кључна реченица успеха и неуспеха, било где и било када. Прво брига, па онда рад, јер једно без другог, у раду с људима, не може – рекао је генерал Диковић.

Стручној расправи присуствовали су помоћник министра одбране за људске ресурсе Јован Мијако-

вић, директор Инспектората одбране генерал-потпуковник Александар Живковић, чланови колегијума начелника Генералштаба, команданти команди оперативног нивоа, команданти јединица нивоа бригада и батаљона, као и представници Министарства одбране и Војске Србије.

Начелник Управе за људске ресурсе пуковник Петар Бошковић представио је учесницима активности план стручне расправе и начин рада, и истакао да је циљ свестрано сагледавање стања и значаја бриге и рада с људима у Војсци Србије, као и место и улога старешине и стручних органа у том процесу.

Стручна расправа обухватила је четири целине – искуства из контрола, психосоцијално стање и психофизичка оптерећеност професионалних припадника Војске Србије, њихово здравствено стање и ментално хигијенске аспекте, као и бригу и рад с људима у процесу обуке, мотивисање и изградњу добрих међуљудских односа. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ

Пријем за делегацију ЈЕДИНИЦА ЗА ЕЛЕКТРОНСКА ДЕЈСТВА

Усусрет Дану јединица за електронска дејства, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић примио је делегацију тог рода коју је предводио председник Савета рода пуковник Данило Ђекић из Здружене оперативне команде.

Пријему у Генералштабу присуствовали су и заменик команданта Здружене оперативне команде генерал-мајор Горан Радовановић и начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове бригадни генерал Славољуб Јанићијевић.

Дан јединица за електронска дејства обележава се 11. новембра. Тог дана 1946. године, у Нишу је формирана прва јединица за радио-извиђање и противелектронска дејства. ■

Обележен Дан ВОЈНОМЕДИЦИНСКОГ ЦЕНТРА Нови Сад

Свечаном академијом у новосадском Дому Војске, припадници Војномедицинског центра обележили су свој дан – 11. новембар и 226. годишњицу постојања и рада.

Обраћајући се припадницима установе и гостима, пуковник др Братољуб Бркљача, управник новосадског Војномедицинског центра, рекао је да су запослени у ВМЦ поноси на готово два и по века постојања, као и на то што је војна болница, као и увек до сада, својим стручним људским потенцијалом и капацитетима способна и спремна да испуни своју хуману мисију.

Годишње ова болница обави око 1500 операција, уради око 100 хиљада прегледа и око 400 хиљада различитих медицинских услуга, а око 3000 пацијената прође кроз болничко лечење, нагласио је пуковник Бркљача.

Обележавању Дана ВМЦ Нови Сад присуствовали су и пуковник др Зоран Поповић, начелник Управе за војно здравство, Сениша Севић, председник Скупштине града Новог Сада и представници војно-здравствених установа из Београда и Ниша.

Најзаслужнијим радницима запосленим у ВМЦ уручени су награде и признања. ■

Б. М. П.

Јединице Гарде на полигону „Пескови“

Командни батаљон, 25. батаљон војне полиције и део Логистичког батаљона Гарде Војске Србије изводе ових дана обуку на полигону „Пескови“. У оквиру стационарног логоровања на том полигону, јединице Гарде извеле су тактичку и вежбу на терену, као и програмска гађања из пешадијског наоружања.

Припадници 25. батаљона извели су тактичку вежбу с бојним гађањем одељења војне полиције, по теми „Дејство војне полиције у уништавању уоченог непријатеља у току претреса земљишта и објеката“.

Стрељачки водови из састава Чете за обезбеђење војне полиције и Командног батаљона извели су вежбу на терену „Стрељачки вод у одбрани“.

Командант логора потпуковник Петар Ђурчић истиче да је задовољан постигнутим резултатима и обученошћу јединица на терену, залагањем и мотивисаношћу војника, а посебно чињеницом да су све активности протекле у најбољем реду. ■

Празник метеоролошке службе

Обележавању Дана метеоролошке службе Војске Србије – 1. новембра присуствовали су заменик команданта ВиПВО бригадни генерал др Миодраг Гордић, начелник Одсека метеоролошке службе у Команди ВиПВО потпуковник Јован Милош, представници Републичког хидрометеоролошког завода Србије и други гости.

Потпуковник Милош честитао је празник сарадницима и пожелио још успешнију сарадњу у наредном периоду.

Дан метеоролошке службе обележава се 1. новембра у знак сећања на дан када је 1923. године основана метеоролошка секција Прве ваздухопловне команде у Петроварадину. Задатак секције био је да се стара о организацији ваздухопловне метеоролошке службе и попуни људством и опремом. ■

Обележен Дан 224. центра за електронска дејства

31

Пригодним свечаностима у јединицама Војске Србије обележен је 11. новембар – Дан јединица за електронска дејства (ЕД) и Дан 224. центра за ЕД. Централној свечаности у касарни „Радован Медић“ у Земуну присуствовали су начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове Генералштаба бригадни генерал Славољуб Јанићијевић, председник општине Земун Бранислав Простран, представници Српске православне цркве, командант САЈ пуковник Спасоје Вулевић, породица погинулог припадника јединице чије име носи касарна, некадашњи команданти јединице, представници предузећа с којима Центар блиско сарађује и други.

Обраћајући се присутним, командант 224. центра за електронска дејства пуковник Бранислав Љушић истакао је да се Дан рода јединица за ЕД обележава у знак сећања на дан када је, 11. септембра 1946. године, формирана прва радио-извиђачка чета Југословенске армије.

– Од тада је развој рода и јединица, које су свакодневно и непрекидно у „борбеном додиру“ с потенцијалним непријатељем у специфичном простору – електромагнетном спектру, директно везан за развој војнообавештајне службе. Користећи сопствена искуства и сазнања о страним оружаним снагама и обавештајним службама, убрзано развијамо радио-извиђачке јединице, па се, тако, 1956. године у армијским областима формирају радио-извиђачки батаљони, а следеће године и радио-извиђачки центар Генералштаба, чије традиције ми данас настављамо – рекао је пуковник Љушић и додао да је одговарајући род настао обједињавањем јединица за електронска дејства 1963. године.

Упркос бројним ограничењима у савременом периоду, првенствено материјалне природе, и великом броју задатака наметнутих убрзаном трансформацијом Војске, припадници 224. центра за ЕД су током последњих неколико година, постигли значајне резултате, од којих је пуковник Љушић посебно издвојио интензивну обуку у руковању основном опремом и обради прикупљених података, увођење савремене опреме за електронска дејства у оперативну употребу, усавршавање кадра на курсевима у Војној академији и страним армијама, унапређење система извештавања у јединици, побољшање услова живота и рада у Центру, сарадњу с припадницима Жан-дармерије, висок ниво исправности технике и њеног коришћења у складу с додељеном мисијом, пријем и стручно-специјалистичко оспособљавање најмлађе генерације потпоручника пристиглих недавно са Војне академије...

Поводом Дана јединице, припадницима 224. центра честитке су упутили министар одбране Александар Вучић и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Љубиша Диковић. ■

Д. ГЛИШИЋ

Генерал Диковић у Копненој зони безбедности

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић обишао је са сарадницима део јединица Војске Србије у Копненој зони безбедности. У пратњи генерала Диковића био је и командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић.

У бази „Печено брдо“ код Прешева генерал Диковић се уверио у ниво обучености старешина и војника Четврте бригаде за извршавање задатака у Копненој зони безбедности.

Начелник Генералштаба обишао је и припаднике Треће бригаде ангажоване у бази „Медевце“ код Медвеђе. Војници у бази, предвођени командиром капетаном Борком Бућковићем, извели су практичан приказ припреме и упућивања органа за обезбеђење административне линије и поступак при наиласку на лице које је прешло административну линију на месту где то није дозвољено.

Након приказа, генерал Диковић разговарао је са старешинама и војницима и стекао увид у припремљеност база за зимски период. ■

Приједи поводом војних празника

Поводом војних празника, заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица примио је делегације оклопних јединица, метеоролошке и навигацијске службе и ветеринарске службе.

Делегацију оклопних јединица предводио је бригадни генерал Желимир Глишовић, командант 3. бригаде Копнене војске и председник Савета рода оклопних јединица.

Делегацију метеоролошке и навигацијске службе предводио је потпуковник Јован Милош, начелник Одсека метеоролошке службе Команде Ваздухопловства и ПВО, док је на челу делегације ветеринарске службе био мајор Дејан Вукић из Управе за логистику Генералштаба.

Генерал Бјелица примио је и делегације инжењерије, грађевинске и финансијске службе поводом њихових празника.

Делегацију инжењерије предводио је пуковник Милорад Ђокић, заменик команданта Речне флотиле и председник Савета рода инжењерије.

На челу делегације финансијске службе био је пуковник Милош Милетић, начелник Одељења за финансије Генералштаба, а делегацију грађевинске службе предводио је пуковник Милан Сладоје из Управе за логистику Генералштаба. ■

Семинар о цивилно-војним односима

Регионални семинар о цивилно-војним односима и цивилно-војној сарадњи реализован је у сарадњи Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба Војске Србије и министарства одбране Канаде и Краљевине Холандије.

Отварању семинара присуствовали су начелник Управе за обуку и доктрину Генералштаба генерал-мајор Јовица Драганић, начелник Одељења за цивилно-војну сарадњу Генералштаба пуковник Звонимир Пешић, директор курса Брент Бердсли и дипломатски представници земаља учесница семинара.

Генерал Драганић рекао је да спектар војних операција и окружење у којима јединице Војске Србије могу да се нађу у савременом извођењу борбених дејстава доприноси томе да значај цивилно-војне сарадње и цивилно-војних односа буде све већи.

Пуковник Пешић је истакао да је циљ семинара да колеге из Канаде и Холандије презентују место и улогу

цивилно-војних односа и цивилно-војне сарадње у савременим схватањима односа цивилног друштва и војске и покажу да у савременим војним операцијама успешно решавање цивилних проблема ствара услове за успех војних мисија.

Семинар похађа 39 официра и цивилних службеника запослених у владиним и другим институцијама држава које спонзорише канадски Програм за сарадњу у војној обуци.

Учествују припадници оружаних снага Босне и Херцеговине, Грузије, Либана, Мађарске, Македоније, Пољске, Русије, Украјине, Турске, Црне Горе, затим припадници Министарства одбране, Војске Србије, Министарства унутрашњих послова, Министарства спољних послова, Факултета безбедности и Факултета политичких наука Универзитета у Београду, Београдског центра за безбедносну политику и Црвеног крста Србије.

Предавачи су били из министарства одбране Канаде и Холандије, Факултета безбедности и Одељења за цивилно-војну сарадњу.

Семинар је завршен доделом сертификата у резиденцији канадске амбасаде у Београду. ■

Вежба Трећег батаљона Војне полиције

Припадници Трећег батаљона војне полиције извели су на стрелишту „Међа“ тактичку вежбу са бојним гађањем „Одељење војне полиције у блокажу и уништењу побуњеничке групе“.

Старешине и војници јединице, којом командује потпуковник Иван Младенов, ефикасно су разрешили супозицију наилаaska на побуњеничку групу у кући приликом претреса терена.

Погађањем циљеве из пиштоља, пушака и снајпера, показали су да су у потпуности оспособљени за извршавање задатке војне полиције.

– Задовољан сам како су војни полицајци реализовали вежбу, изведenu у условима који су најприближнији стварним ситуацијама – рекао је мајор Светомир Џолић, заменик команданта батаљона. ■ З. М.

Вежба подржана симулацијама „Тамиш 2012“

Команда 72. извиђачко-диверзантског батаљона Специјалне бригаде из Панчева извела је вежбу подржану рачунарским симулацијама „Тамиш 2012“ у Центру за обуку путем симулација Војске Србије. Вежбом је руководио потпуковник Данијел Стојковић, помоћник команданта за операције Специјалне бригаде.

Сценарио вежбе израдили су Центар за обуку путем симулација и тим за планирање вежбе из команде Специјалне бригаде, у складу са постављеним циљевима обучавања. Током припремног периода који је

трајао шест месеци, индивидуалном и колективном обуку штабних официра и командног кадра, обуком „JCATS“ оператора и контролора и осталим планским активностима, обезбеђена је спремност учесника за ангажман у вежби.

Симулациони софтвер „JCATS“ омогућава штабним официрима и командама реалистичне услове за стандардизовану обуку у спровођењу штабних процедура на планирању и извођењу борбених операција у пуном спектру, што је и циљ вежбе „Тамиш 2012“. ■

Обука припадника македонске армије

■ 33

У Центру за обуку логистике у Крушевцу изводи се тронедељна обука 20 припадника македонских оружаних снага, за механичаре и електромеханичаре за моторна возила точкаше.

Обуку изводе инструктори Чете за обуку техничке службе, која се налази у саставу Центра за обуку логистике. ■

Такмичење у радио-гониometriји

Припадници Војске Србије учествовали су на такмичењу у аматерској радио-гониometriји, које је одржано на теренима Спортског рекреативног центра „Пионирски град“ у Београду.

У такмичењу, које је у сарадњи са Савезом радио-аматера Србије и Радио-клубом Нови Београд YU1FJK, организовао 224. центар за електронска дејства Војске Србије, осим припадника те јединице, учествовали су и пионери радио-аматери клуба из Новог Београда.

Најбољи пласман остварио је заставник прве класе Драган Наградич, друго место припало је старијем воднику Будимиру Мартиновићу, док је трећу позицију освојио старији водник Ненад Ђорђевић.

Дванаест такмичара на територији Кошутњака имало је задатак да за што краће време, користећи расположиву опрему, физичку припремљеност и тактичке вештине, према одређеном редоследу пронађе пет скривених радио-предајника и пређе стазу од старта до циља.

Надметање представља још један пројекат цивилно-војне сарадње, са циљем да се активирају и заинтересују млади радио-аматери који би у будућности чинили квалитетан кадар Војске Србије. ■

Артиљеријско-ракетни дивизиони за противваздухопловна дејства

Ефикасност ватре

Артиљеријско-ракетни дивизиони за противваздухопловна дејства све четири бригаде Војске Србије имају задатак да штите јединице Копнене војске и објекте на територији од дејстава из ваздушног простора. Имају стручан и искусан кадар, спреман да одговори изазовима савременог ратовања. Своју професионалност, вештину и оспособљеност припадници јединица доказали су на гађањима, што је резултат квалитетног рада у периодима интензивне обуке, када се додатно оспособљавају и појединци и послуге.

Значајно место међу јединицама Треће бригаде Копнене војске, којом командује бригадни генерал Желимир Глишовић, има артиљеријско-ракетни дивизион за противваздухопловна дејства, формиран 2007. године од људства и технике некадашње 52. артиљеријско-ракетне бригаде ПВО и самоходног артиљеријско-ракетног дивизиона 211. оклопне бригаде. Дивизион има Команду, командни вод и артиљеријску батерију за противваздухопловна дејства.

Одбрана од нисколетећих ваздухоплова

Командни вод, како истиче поручник Марко Брљић, не само да опслужује Команду дивизиона, него и успоставља и обезбеђује систем ваздушног осматрања и јављања.

– У оквиру командног вода је Центар ваздушног осматрања и јављања, намењен за пријем и обраду података у ваздушном простору и њихову дистрибуцију – каже командир одељења у Центру, старији водник прве класе Бобан Стевановић, и додаје да Центар представља и командно место команданта дивизиона, што у ствари значи да систем осматрања и јављања представља срце командног ланца и пресудно утиче на ефикасно дејство дивизиона.

Ове године планирано је осавременавање система ваздушног осматрања и јављања, инсталирањем система за аутоматски пријем и обраду података (АППВСМ-3), којим ће бити омогућен пријем података о ситуацији у ваздушном простору у реалном времену на целој територији Србије.

Артиљеријска батерија за противваздухопловна дејства 40 милиметара, којом командује поручник Владица Аритонович, једна је од најбољих јединица и у дивизиону и у Трећој бригади. Како објашњава заменик командира батерије потпоручник Милан Вељковић, јединица

ОБУКА ПРОТИВАВИОНАЦА

Обука противавионаца се у касарни најчешће изводи тако што послуге увежбавају поседујуће ватреног положаја, док нишанције вежбају на тренажерима и тренажеру за обуку нишанција. Сваки нишанција мора да има 140 тренажних гађања на покретне и непокретне циљеве на земљи или 625 тренажних гађања на циљеве у ваздушном простору, пре него што изађе на бојно гађање. Контролно-тренажна гађања на аеродрому Батајница и бојна гађања на интервировском полигону „Пасуљанске ливаде“ прилика су да припадници артиљеријске батерије за противваздухопловна дејства покажу шта могу.

је наоружана најсавременијим противавионским топовима калибра 40 милиметара А-70 „бофорс“. Реч је о топу с ласерско-рачунарским уређајем, који је намењен за гађање циљева у ваздушном простору на даљинама до 3.700 метара, а по потреби се може употребити и за гађање циљева на земљи и води. Оруђа и електроника су шведског порекла и осамдесетих година су спадали у сам врх светских технолошких достигнућа, мада су и данас ефикасна за одбрану од нисколетелих циљева.

Батерија има шест противавионских топова, који су осматрачко-аквизицијским радаром „жирафа“ увезани у систем за управљање ватром. Радар служи и као командно место батерије, што уз добро обучено људство омогућава скраћено време дејства, повећану ефикасност оруђа и квалитетније управљање ватром. Зона осматрања радара је 40 километара, аквизицију циља врши на двадесет километара и тако ствара услове да посаде усмере топове ка циљу. Циљ може бити додељен на више ватрених је-

диница, што аутоматски повећава ефикасност ватре.

Почетком јула батерија је, први пут после седам година, извела бојно гађање циљева на земљи и у ваздушном простору. Дуги изостанак бојних гађања није омео противавионце и они су непогрешиво погађали мету, дугу четири метра, коју је вукао авион Г-4, као и циљ на земљи, површине два квадратна метра. Подофицирски кадар и професионални војници имају велики значај при извођењу гађања и реализацији задатака, јер чине 90 одсто састава дивизиона. Стога се индивидуалној обуци професионалних војника и подофицира придаје велика пажња.

Стреле из Врања

Артиљеријско-ракетни дивизион Четврте бригаде формиран је 2007. године у Лесковцу, где се и налазио до марта 2010. године, од када је предислоциран у Врање. Тај састав, којим командује мајор Златко Петрић, извршава задатке из прве и треће мисије Војске, мада се део припадника, попут заставника Душка Булајића и старијег водника прве класе Предрага Станојковића,

ТАКМИЧАРСКИ ДУХ

Специфичност јединице из Врања јесте да у њој сваки појединац, послуга и радња морају бити увежбани до перфекције, јер се време реаговања од појаве циља до дејства на циљ мери у секундама. Зато и не чуди што у војном колективу влада такмичарски дух, који профилише најбоље појединце и одељења. У 2012. години најбоље је треће одељење првог вода самоходне батерије „стрела - 1М“ којим командује старији водник прве класе Јовица Ђорђевић и у којем се налазе оператор Иван Јовић и возач Срђан Станић.

припрема за учешће у мировној мисији.

Дивизион је опремљен ракетним системима малог домета „стрела - 1М“ и „шило“ за извођење противваздухопловних дејства, а самостално врши пријем и прикупљање података о ситуацији у ваздушном простору, пре свега употребом система за аутоматизовани пријем података о ваздушној ситуацији и прикупљањем података помоћу радарске станице и визуелних осматрачких станица. Треба знати и да је дивизион потпуно самосталан у извођењу борбених дејстава и то не само приликом прикупљања података, избора, доделе и дејства по циљевима, већ и у логистичкој подршци.

Команда дивизиона се више пута годишње оспособљава за командовање јединицом у операцијама увежбавањем на карти, током тактичких вежби без учешћа јединица, вежби кључних елемената јединице, као и на командно-штабним вежбама, те практичним проверама на терену.

Познато је да је за сваку артиљеријско-ракетну јединицу за противваздухопловна дејства малог домета најважније увежбавање, које се сваке године организује на аеродрому Батајница. Наиме, тада се врше тренажна гађања на стварне циљеве, практична увежбавања послуга, јединица ВОЈ и радарских састава, вежбе на терену и провера колективне обучености јединица.

Састав из Врања је ове године добио високу оцену и тако се нашао међу најбољим артиљеријско-ракетним јединицама Војске Србије. Команда дивизиона чини напоре да постави нове и сложеније захтеве у обуци, како би се надоградила досадашња знања и увежбао рад у свим временским условима и при смањеној видљивости. Стога припадници јединице решавају различите супозиције, а обуку реализују у условима који су најприближнији стварним. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Постоји бољи начин

На овогодишњем сајму безбедности објеката, инфраструктуре, лица и пословања – iSEC, одржаном под слоганом „Постоји бољи начин“ представљено је више од 150 најпознатијих домаћих и светских брендова из тридесетак земаља, у око 150 најразличитијих робних група.

На Трећем међународном сајму безбедности објеката, инфраструктуре, лица и пословања – iSEC, која се одржава сваке године на Београдском сајму, представљене су од 5. до 8. новембра високе технологије значајне за безбедност грађана и друштва у целини, привредних и административних објеката, саобраћајних, телекомуникационих и других важних државних установа и институција.

Покровитељ те запажене регионалне манифестације било је, као и ранијих година, Министарство унутрашњих послова, уз значајну подршку Удружења за приватно обезбеђење Привредне коморе Србије. На сајму су

учествовали и представници Министарства одбране, Министарства саобраћаја, Савета за националну безбедност, Привредне коморе Београда, Српске асоцијације менаџера корпоративне безбедности, Факултета безбедности...

Сајам је отворио помоћник министра унутрашњих послова Слободан Недељковић. Он је нагласио да се ускоро очекује доношење закона о приватном обезбеђењу, чија ће нормативна решења допринети унапређењу делокруга делатности, надлежности и међусобних односа између државних органа и приватног сектора обезбеђења.

Генерални секретар Привредне коморе Србије Горан Јевтић указао је на чињеницу да се Сајам одржава тре-

ћу годину заредом, што говори о томе да постоји свест о потреби јачања јавног приватног партнерства у сектору безбедности Србије.

Након свечаног отварања ове манифестације, на платоу испред хале 5 одржана је показна вежба Противтерористичке јединице МУП-а Србије.

Нове безбедносне технологије

Сајам iSEC постао је важна регионална манифестација, која не обухвата само покровитеље и фирме које се баве физичким обезбеђењем, већ и остала струковна удружења, затим академске и научне институције – све који су укључени у систем безбедности. Тако се овај сајам профилисао и као пословни.

Током четири дана, на више од 35 штандова, приказано је око 150 домаћих и иностраних брендова из области безбедности у око 150 најразличитијих робних група – од IP система видео надзора, контроле приступа, интеграције безбедности и управљања „па-

метним зградама”, преко форензичких и других криминалистичких техника, до биометрије и ИТ безбедносног софтвера и опреме. Највећи број светских брендова представљен је преко домаћих дистрибутера.

Циљ организовања сајма је да се у времену бурног развоја комуникационих технологија, појединци и цело друштво прилагоде новим безбедносним изазовима и одговоре претњама новонасталој високотехнолошкој криминала.

Једна од веома важних тематика овог сајма управо је била како одговорити тим безбедносним изазовима и која технолошка средства помажу да се одговори тим изазовима. Пре свега, мисли се на заштиту виртуелних објеката и података, али постоје и реални објекти који се чувају – имовина лица. Тај део представљен је кроз системе видео надзора, системе контроле приступа, који су увезани у савремене комуникационе системе и постају моћно оружје против високотехнолошког криминала.

Министарство унутрашњих послова приказало је, на отвореном простору испред хале 5, као и у хали 5,

специјалну опрему и службена возила којима располаже. Унутар хале била су изложена службена возила интервентне 92. полицијске управе за град Београд, затим скутер „аква џет”, који користи полицијска испостава за безбедност на рекама...

Стручна конференција

Непосредно након свечаног, започео је и први блок предавања у оквиру стручних конференција безбедности iSEC Know How и sBIT. Секретар Министарства унутрашњих послова Републике Србије Милорад Тодоровић је у уводној речи подсетио да је до сада у организацији тог министарства и Привредне коморе Србије реализовано неколико скупова о односу јавног и приватног сектора безбедности. Најзначајнији резултат те сарадње биће доношење Закона о приватном обезбеђењу и Закона о детективској делатности. Предстојећи закони следе европске стандарде и трендове у тој области, а њима је први пут уређена и област школовања и обуке будућих припадника приватног обезбеђења.

Већ првог дана Сајма, у оквиру стручног пратећег програма, пажњу присутних привукла су и два предавања из области sBIT – информационе безбедности. Потпуковник доц. др Дејан Вулетић из Министарства одбране Републике Србије је у оквиру теме „Одбрана од претњи у сајбер простору” указао на опасности које носи тај облик криминалног понашања, у којем се рачунарске мреже појављују као циљ, средство или доказ кривичног дела. Говорећи о различитим облицима и појавама сајбер шпијунаже или сајбер саботаже, нагласио је да је веома тешко, понекад и неизводиво, да се одреди идентитет, намера или политичка мотивација учиниоца тог кривичног дела. То се односи и на сајбер тероризам као његов најрадикалнији облик. Подсетио је, такође, да је сукоб 1999. био први већи сукоб праћен сајбер ратовањем. Вулетић је истакао да је данас војно присуство у сајбер простору неспорно, али је указано и на неопходност за глобалном сарадњом у његовој одбрани.

Ненад Ковачевић из Канцеларије Савета за националну безбедност Републике Србије представио је „Стандарде у заштити тајних података” и актуелну легислативу која се њима бави – од Закона о слободном пристицању информацијама од јавног значаја до Закона о тајности података.

Занимање присутних побудиле су и теме о примени нових техничких средстава за сузбијање илегалних миграција, нове технологије у систему дојаве пожара и примена аутоматизованих система за обраду отиска и фотографије. Увек популарне јесу приче о томе како се осигурати приликом коришћења кредитних картица и остављања података за куповину преко интернета. Упозоравајући је податак да је од 2008. до данас у свету „изгубљено” више од 510 милиона осетљивих картичних података.

Да би се заштитили помаже нам технологија. Њена улога је двојака – она носи безбедносне изазове, али и помаже да с тим изазовима изађемо на крај. Средства модерне технологије данас постају доступна сваком ко је заинтересован да подигне ниво своје безбедносне културе. ■

Мира ШВЕДИЋ

ПОКАЗНА ВЕЖБА

Припадници противтерористичке јединица МУП-а извели су показну вежбу, у оквиру које су приказана дејства јединице у могућим опасним и инцидентним ситуацијама. Демонстрирали су употребу службених полицијских паса у разрешавању опасних ситуација, а затим и ослобађање насилино запоседнутих и контаминираних простора. У вежби су учествовали и припадници Националног криминалистичко-техничког центра.

Вече Павла Аксентијевића
у Дому војске

ЛЕПОТА УЧВРШЋУЈЕ ВЕРУ

У Дому Војске Србије у Београду, 2. новембра отворена је изложба слика Драгослава Павла Аксентијевића „Пред починак“, након чега је у Свечаној сали те установе одржан концерт духовне музике групе „Запис“. У Малој галерији изложене су 32 слике Павла Аксентијевића, настале у периоду од 2007. до 2012. године.

– Овом изложбом настављамо богату сарадњу Медија центра „Одбрана“ са еминентним ликовним ствараоцима, а Драгослав Павле Аксентијевић свакако је један од њих. Осим поставке слике, у Свечаној сали уживаћемо у концерту духовне музике, чиме отварамо нову сезону музичког програма у Дому Војске – рекао је директор Медија центра „Одбрана“ потпуковник Славољуб Марковић и најавио богату ликовну и музичку сезону.

Отварајући изложбу Драгослав Павле Аксентијевић је рекао да сећање на ограниченост овоземаљског трајања рађа многа питања.

– Није тешко дати праве, теже прихватљиве одговоре. Мада их сви знају они и даље почивају у области велике тајне, а то је наш избор. Моја снага да упркос свему изразим лепоту, у другима учвршћује постојаност вере – истакао је уметник, нагласивши да је бављење уметношћу узвишеност и посвећеност непознатом и великом.

– Када се, при раду, уметнику догоди унутарње озарење, то је знак да је заборачио тамо где стреми и да је у његовом делу потврђен једини канон који може постојати у уметности, а то је љубав и вера према делу којим се бави – рекао је он, говорећи о уметности, уметнику и посматрачу уметничког стваралаштва.

Драгослав Павле Аксентијевић рођен је у Београду 1942. године. Дипломирао је и магистрирао на Ликовној академији у Београду. За своје слике бира метафизичке теме остављајући посматрачу да сам докучи оно далеко и недокучиво. Поред сликарства бави се древном српском и византијском музиком. Овај аутентични трагалац – рестауратор и интерпретатор звука средњовековних музичких записа, у великој мери је допринео очувању и представљању српске и византијске музичке заоставштине. Наступао је на бројним концертима у земљи и иностранству.

КОНЦЕРТ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ

Концерт духовне музике, који је после отварања изложбе одржан пред многобројном публиком у Дому Војске, започео је кратимама, песмама без речи, којима је, према веровању Богородица успављивала Христа.

Други део музичког програма био је посвећен мелографским записима из подручја Старе Србије, Космета и јужне Србије, делима наших најплодотворнијих музиколога и композитора, од Стевана Мокрањца до Миодрага Васиљевића. За крај, група „Запис“ извела је нумеру „Маријо, бела кумријо“, након чега је публици на бис поклонила још две духовне песме.

Групу „Запис“ основао је 2000. године с циљем бављења српском изворном народном музиком сачуваном до данашњих дана у живом усменом предању. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Изложба Градског музеја Вршац у Дому војске

39

ПОРТРЕТИ – ОГЛЕДАЛО ВРЕМЕНА

Поводом прославе 130 година Градског музеја Вршац, у Великој галерији Дома Војске у Београду отворена је изложба слика из колекције ове установе „Портрети – огледало времена, време лица“.

Изложба отворена 5. новембра плод је сарадње Медија центра „Одбрана“ и Градског музеја Вршац и обухвата 45 слика, 25 цртежа и две скулптуре, а аутор изложбе је кустоскиња вршачког музеја Драгана Куручев.

Наша позната драмска уметница, Вршчанка, Рада Ђуричин, отворила је изложбу стиховима Васка Попе, посвећене том банатском граду.

– Још 1882. године Вршац је добио Градски музеј, а сада га већ можемо назвати градом музеја, јер га краси шест музеја – рекла је Рада Ђуричин изражавајући задовољство што јој је припала част да отвори изложбу портрета.

Говорећи о значају поставке, директорка Градског музеја Вршац Аница Медаковић и кустоскиња вршачког музеја Драгана Куручев посебно су истакле сарадњу са Медија центром „Одбрана“, који је још једном оправдао изузетну репутацију у круговима музејских и галеријских институција Србије.

– Модели који су позирали пред штафелајима познатих уметника, уз обичан свет су и веома истакнути грађани Вршца, од Паје Јовановића, кога је на Академији сликао колега Рудолф Свобода, преко Јована Стерије Попови-

ћа и градоначелника Вршца, до импозантног портрета краља Александра – рекла је кустоскиња вршачког музеја наглашавајући да је заједничка нит која повезује моделе и ауторе управо град Вршац у коме су се њихови животни путеви у једном тренутку додирнули.

Према речима директора Медија центра „Одбрана“ потпуковника Славољуба Марковића, делатност Галерије темељи се на сарадњи са институцијама културе широм земље. Он је изразио задовољство што је Галерија, због тога, у прилици да заједнички обележава многе значајне јубилеје, као и овај вршачког музеја, а да ће и сама Галерија Дома војске следеће године обележити јубиларних шест деценија постојања.

Изложба је отворена до 1. децембра. ■

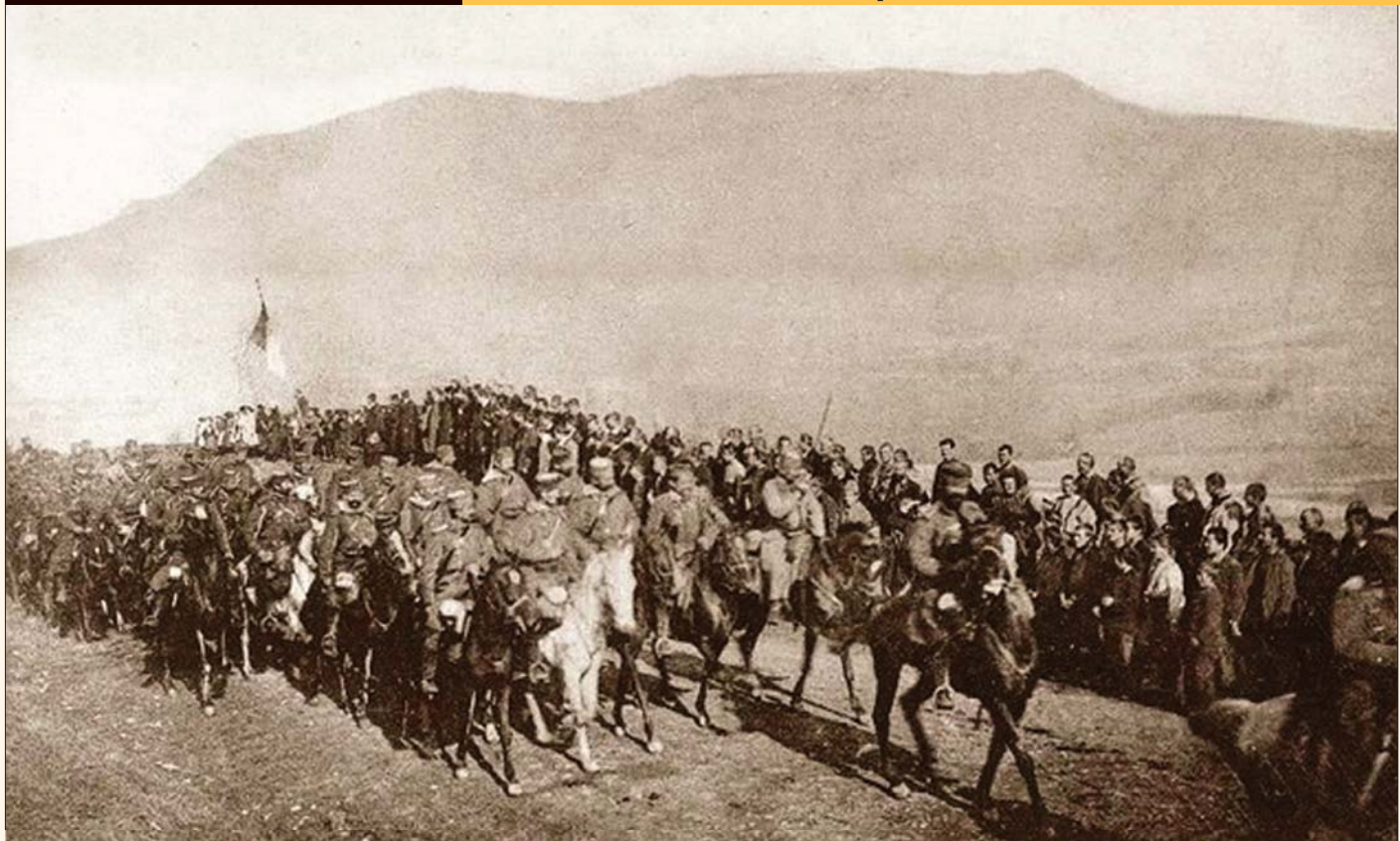
МОДЕЛИ И АУТОРИ

У Великој галерији Дома војске, током новембра, публика има прилику да види портрете грађана Вршца, представника цркве, заслужних личности историје и културе, чији су аутори Јован Поповић, Константин Данил, Урош Предић, Паја Јовановић, Николај Кузњецов, Михаљ Мункачи, Николае Попеску, Иван Радовић, Младен Јосић, Карло Направник, Стојан Трумић, Зоран Петровића, Ристо Стијовић...

Б. МИЉИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Пише Крсман МИЛОШЕВИЋ

Сто година од стварања Балканског савеза и

Из дефанзиве у офанзиву

Укључивањем Црне Горе и Грчке у Балкански савез, Србија и Бугарска су већ потписаном међусобном споразуму и предстојећем рату обезбедиле општебалкански карактер и тако предупредиле све евентуалне препреке и неслагања оних од којих би се то најмање очекивало – великих сила

Компромис око Македоније убрзао је до тада веома успорене преговоре између Грчке и Бугарске. Закулисном дипломатијом између Бугарске и Русије, од Грка је опрезно прикриван већ склопљени савез Бугарске и Србије. После свега, бугарско-грчки уговор, потписан 29. маја, по својој суштини, није био по вољи Русије. Мада је, формално, био дефанзивног карактера, његов смисао био је офанзиван. Поред осталог, он је обавезивао обе стране да једна другој притекну у помоћ у случају напада Турске. Бугарска се у посебној декларацији оградиле од обавезе да уђе у рат ако га изазове Грчка због критског питања. Војна конвенција закључена је 5. октобра 1912. године. Иако су тада отклоњене неке од несугласица између потписница уговора, тежње према Македонији остале су

почетка Првог балканског рата (3)

актуелне. Свака од њих спрема се да их задоволи на рачун свог партнера.

Све до половине 1912. године Србија, Бугарска и Русија избегавале су било какве разговоре с Црном Гором око њеног укључивања у Балкански савез. Била је то последица њиховог неповерења према краљу Николи, који се после анексионе кризе видно приближавао Аустроугарској. Након избијања италијанско-турског рата, Русија је енергично интервенисала против покушаја краља Николе да ступи у договор са Италијом, ради заједничких дејстава против Турске. Но те руске, али и аустроугарске интервенције, нису умирале црногорског краља. Он је, крајем августа 1911. године, поставио захтев Русији да из њиховог међусобног Војног уговора избаци обавезе Црне Горе, „да за свако њено активно иступање, тражи руско одобрење“. Русија то није прихватила.

Црногорци траже помоћ од Аустроугарске

У разговору са аустроугарским послаником, краљ Никола је изразио жељу да се између две земље закључи „тајни уговор“, којим би се Црна Гора обавезала да у свему следи упутства Аустроугарске. Понудио је да јој на располагање стави војску против сваког, сем против Србије и Русије и тражио да се Црној Гори, по „ликвидирању Турске“, додели северна Албанија. Иако аустроугарски посланик није веровао да су разговори искрени, чињеница је да се краљ Никола колебао у избору силе на коју би се ослонио.

Лавирање Црне Горе између Русије и Аустроугарске, у коме је црногорски краљ био ближи Бечу него Петрограду, изазивало је у Русији и Србији неповерење према црногорској спољној политици. Оно се повећало када је

НЕПОВЕРЕЊЕ ПРЕМА ЦРНОЈ ГОРИ

Последица дипломатске игре краља Николе и његовог балансирања између Аустроугарске и Русије, било је погоршање односа између Србије и Црне Горе, а посебно између двеју династија. Када је Данев у Ливадији, 10. маја 1912. године, покренуо питање пријема Црне Горе у српско-бугарски савез, руски министар Сазонов био је против те намере, рекавши Даневу: „Била би грешка учинити такав покушај, јер би услед отвореног непријатељства између Србије и Црне Горе, сваки политички споразум између њих био неискрен... а постојање савеза било би безусловно познато Аустрији у најкраћем времену“.

краљ Никола, крајем децембра 1911. године, рекао руском посланику да ће на путу за Русију прво свратити у Беч и посетити цара Фрању Јосифа, јер му је он „обећао почасну команду над једним аустријским пуком“. Тек под притиском Русије, краљ Никола је ипак одустао од првобитне намере, а онда крајем јануара 1912. о томе обавестио аустроугарског посланика, обећавајући му да ће у повратку посетити Беч. Бечки посланик је то оценио дволичношћу и изразио уверење да ће краљ продужити тактику да има „два гвозђа у ватри“.

Како се ситуација на Балкану убрзано компликовала, Бугарска је јуна 1912. године ипак дала иницијативу да се Црна Гора прикључи савезу. Краљ Никола прихватио је ту идеју, обавезујући се да Црна Гора прва започне рат, ако Бугарска гарантује да ће најкасније 30 дана после тога ући у сукоб, да ће одмах започети преговоре са Србијом, Грчком и албанским првацима ради закључења савеза и да ће у рату ангажовати 40.000 бораца, који ће везати 100.000 турских војника. Ради подмирења ратних припрема, тражио је од Бугарске зајам од 2,250.000 лева. Бугарска влада избегла је да савез са Црном Гором утврди на уобичајени начин, у виду документа, већ је закључен усмени договор, уз обавезу да Црној Гори три месеца даје помоћ од 30.000 лева дневно.

Прикључење Црне Горе

Када је уговор између Бугарске и Црне Горе био закључен, краљ Никола је, на препоруку Русије упућеној Београду и Цетињу, поново покренуо питање савеза Црне Горе са Србијом. Њен посланик на Цетињу обавештен је да ће Црна Гора, према споразуму с Бугарском, „ући у борбу до 28. (15.) септембра и да ће у операцијама ићи до пола Санцака и до Шар Планине“. Према очекивању, из Београда је половином септембра стигао позитиван одговор, у коме се, поред осталог, каже: „У предстојећим догађајима Србија неће седети скрштених руку“. После тога две владе наставиле су разговоре дипломатским путем.

У пројекту уговора, састављеног на Цетињу, било је предвиђено да Црна Гора наступа у правцу Санцака и Скадра, да се Санцак подели између Србије и Црне Горе, да Србија добије део Албаније између река Мати и Шкумбе, да обе земље упуте своје снаге против Аустроугарске, ако ова нападне Србију или Црну Гору, или уђе у Санцак... Обе стране брзо су се сагласиле по свим овим питањима. Договорено је да се разграничење изврши касније, када се остваре успеси у војним операцијама. Политичка и војна декларација потписане су у Луцерну 6. октобра 1912, а њихове ратификоване примерке савезнице су размениле почетком новембра на Цетињу.

Сем преговора с Црном Гором, српска влада ступила је и у преговоре с Грчком. Обе стране сагласиле су се да је потребно закључити уговор о савезу. Но упркос догађајима који су се одвијали великом брзином, дошло је до застоја због неслагања око формулација појединих делова текста. Грчка влада није прихватила обавезу да са својом

војском помогне Србији у случају напада Аустроугарске, а тражила је на увид потпуни текст Уговора о савезу између Србије и Бугарске, што владе у Софији и Београду нису дозволиле. Ипак, између Србије и Грчке успостављен је савезнички однос, по коме су обе стране биле решене да, заједно са осталим балканским државама, уђу у рат против Турске.

Напокон, после једногодишњих преговора, створен је Балкански савез. Мада се није заснивао на истоветном споразуму између свих савезника, већ је био скуп појединачних савеза између Србије и Бугарске, Србије и Црне Горе, Бугарске и Црне Горе те Бугарске и Грчке, он је и поред свих супротности био довољно хомогена заједница, коју је везивала жеља да се Турска дефинитивно уклони са Балкана и на тај начин доврши ослобађање балканских народа од вековног турског ropства.

Посматран са политичког и војног аспекта, Балкански савез је имао доста крупних слабости. Био је заснован на темељу државних и националних интереса уговорених страна, снажнијих од начела народног самоопредељења, подразумевао је нерешена или само делимично решена питања територијалног разграничења, био је испреплетан национализима савезника који ће се (у)брзо појавити као клица раздора. Савезнике је спајала само заједничка опасност од Турске и јаче или слабије мешање великих сила. Када је успешно савладана прва опасност, а уплитање споља знатно појачано, сукоб међу савезницима донео је трагичне последице. Међутим, за опште стање на полуострву Балкански савез значио је велики корак. Створен је огроман политички и војни потенцијал, а у европској штампи тог времена назван је „седма велика сила“. Њиме је створена могућност да се балканске државице коначно обрачунају с остацима Турске на Балкану, без значајнијег уплитања Европе у балканске сукобе.

Добро скривене намере

Офанзивне намере савезника према Турској веома добро су чуване од Европе. Једино је Русија знала целину договора и организацију савеза. О томе говори и пример француског председника Поенкареа, који се приликом посете Русији, августа 1912. године, веома изненадио, назвавши тај уговор „оруђем рата“. Нешто касније вест је процурила и до Беча, али све је већ било готово. На Балка-

Медаља за заслуге у Првом балканском рату

ОСЛОБОДИЛАЧКИ, ПРАВЕДАН И НУЖАН РАТ

Први балкански рат је био ослободилачки, праведан и историјски нужан. Чинио је једну од карика у ланцу светских догађаја који су означили крах средњовековног мрака у Азији и југоисточној Европи. Успех којим је окончан оправдао је жртве. Подаци о губицима зарађених страна у току Првог балканског рата су различити, а овде се наводе они који су објављени у Војној енциклопедији. Укупни губици (погинули, рањени, заробљени) – Турска 153.000, Бугарска 73.000, Србија 30.000, Грчка 28.671 и Црна Гора 10.000.

ну је кључало. Рат је био на прагу. Приближавао се тренутак који је наслуђивао песник Иво Војновић, оценивши да је вишевековна борба против Турака дошла до „уочи дана великог обрачуна“.

Уочи самог избијања рата велике силе, „мандатари“ Европе, упозориле су балканске државице (8. октобра) „да неће дозволити промену затеченог територијалног стања на Балкану, без обзира на резултате рата с Турском“. Колективни демарш упућен је Београду, Софији, Атини и Цетињу. Упркос томе балкански савезници одлучили су да ратују, па је Црна Гора прва кренула 8. октобра, да би армије Србије, Бугарске и Грчке то учиниле десет дана касни-

је. Велике силе овога пута нису успеле да зауставе историјски развој балканских народа и њихову борбу за коначно ослобођење. Стицајем околности, оба блока великих европских сила наша су се на истој позицији. Сукоб нису могле спречити без непосредног ангажовања, а тога се бојала свака од њих. Тако су, на крају, супротни интереси спречили велике силе, првенствено Аустроугарску и Русију, да се активно умешају у решење балканске кризе. Разуме се, то је

ишло у прилог балканским савезницима и омогућило им да сами реше свој спор са Турском. Тако је отпочео Први балкански рат.

Тај рат изнедрио је много примера чојства и јунаштва, херојства и пожртвовања, али и неизбежних суровости и грозота, које се по „законима рата“ неминовно дешавају. Преплићу се срећни и несрећни дани борбе. И у таквом ужасу наш патријархални човек успевао је да некако сачува своју душу. Скроман у патњи и жртви, остао је скроман и у победи. Рат је добио обичан војник, сељак. Описујући ратове и страдања војске и народа, краљ Петар Први је у свом Ратном дневнику највећу оцену дао „том обичном војнику“.

О Првом балканском рату, поред домаћих, писали су бројни руски, амерички, немачки и други историчари. Највећу пажњу, чини се, привлачи дело америчког историчара Хелмрејка Дипломатија балканских ратова 1912–1913, које обухвата обиље фактографских података и опширно осветљава спољну политику балканских земаља и однос великих сила према њима. Дело је веома актуелно и са становишта времена које живимо. ■

(Крај)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

15–30. новембар

✠ Православни

- 16. новембар – Обн. храма Св. великомученика Георгија – Ђурђиц
- 21. новембар – **Сабор св. арх. Михаила и бестелесних Сила – Аранђеловдан**
- 24. новембар – Свети мученик Мина
- 25. новембар – Свети Јован Милости ви
- 26. новембар – Свети Јован Златоусти
- 27. новембар – Свети апостол Филип
- 29. новембар – Свети апостол и јеванђелист Матеј

✠ Римокатолички

- 25. новембар – **Крист Краљ**

АРАНЂЕЛОВДАН

Од давнина су људи празновали анђеле Божје, али се то често претварало у њихово обожавање. Јеретици су их сматрали боговима и створитељима света. Неколико година пре Првог васељенског сабора одржан је Лаодикијски помесни сабор и својим 35. правилном, установио правилно поштовање анђела.

У време римског папе Силвестра и александријског патријарха Александра установљен је празник архистратига Михаила у новембру јер је то, заправо, девети месец од месеца марта који се сматра тренутком стварања света. Узет је због девет анђеоских чинов који су најпре створени. Свети Дионисије Ареопагит, ученик апостола Павла, описао је тих девет чинов у књизи "О небеској Јерархији". У тој строгој анђеоској хијерархији, војвода анђеоске војске је архистратиг Михаил, јер је својим деловањем спасао многе анђеле отпале од Бога, које је Луцифер повукао са собом у пропаст.

Међу анђелима влада савремена једнодушност и строга хијерархија у послушности нижих чинов вишим, а свих укупно светој Божјој вољи. Многи хришћани славе светог архистратига Михаила који се сматра живим светитељем. ■

16. новембар 1885.
Почела је битка код села Сливнице, недалеко од Софије, у којој је бугарска војска потукла српску војску и приморала је на повлачење. Надирање бугарске војске заустављено је након дипломатских интервенција Русије, Немачке и Аустро-Угарске. У Букурешту је 2. марта 1886. потписан мир којим је одређено стање од пре почетка рата и није било предвиђено да Србија плати ратну одштету Бугарској.

16. новембар 1912.
Нападом Прве српске армије почела је Битољска битка. У тродневним борбама српска Прва армија је потукла Вардарску армију и принудила је да се повуче у Епир и јужну Албанију. Уласком Дринске дивизије у Битољ 19. новембра завршене су борбе српске војске на вардарском војишту. Победом у Битољској бици остварен је коначан циљ разбијања турске Вардарске армије.

16. новембар 1914.
Почела је Колубарска битка између српске и аустроугарске војске. Након вишедневних борби српска војска се крајем новембра повукла ка Космају и на горњомилановачке положаје. Након три дана одмора и полуне војска је кренула у офанзиву и од 3. до 5. децембра савладала отпор непријатеља на Суворору, а до 12. децембра Шеста аустроугарска армија је потиснута преко Саве у Срем. Битка је завршена 15. децембра победом Прве српске армије којом је командовао генерал Живојин Мишић. Непријатељске снаге под командом генерала Оскара Поћорек били су приморани да се повуку из Србије. Колубарска битка је највећа коју је српска војска водила у Првом светском рату. Датум почетка Колубарске битке у Војсци Србије одређен је за Дан Копнене војске, Дан пешадије и Дан Центра за обуку Копнене војске.

24. новембар 1915.
Након што није успео покушај пробоја ка Скопљу ради повезивања са савезницима, Врховна команда српске војске одлучила је да организује даље повлачење преко Црне Горе и Албаније на јадранско приморје. Са Косова, преко Андријевице и Подгорице повлачиле су се 1, 2. и 3. армија и Одбрана Београда. У заштитници су биле 1. армија и црногорске снаге, које су још од Вишеграда, преко Златибора, Јавора и Мојковца, стално штитиле леви бок српске војске. Врховна команда и Трупе Нове области повлачиле су се од Ђаковице и Призрена преко Пуке ка Скадру и Љешу, а Тимочка војска и Коњичка дивизија од Призрена преко Пишкопеје, Дебра и Елбасана за Драч. После скоро месец дана ванредно тешких маршева по најтежем времену и беспућу и без основних средстава за живот, српска војска се прикупила у рејону Скадра и Драча. Први делови српске војске пристигли су у Скадар 3. децембра 1915. године, а три дана касније стигла је и српска Врховна команда.

24. новембар
Дан 250. ракетне бригаде за противваздухопловна дејства. Обележава се у знак сећања на дан када је 1962. године формиран 250. ракетни пук ПВО, као прва јединица наоружана ракетним системом у вишој Југославији. Јединица је 1980. прерасла у ранг бригаде, а након распада СФР Југославије у састав јединице улази људство и техника из ракетних јединица са простора Словеније и Хрватске. У састав бригаде 2004. године улази људство и техника расформираног 450. ракетног пука ПВО из Краљева, док је 26. априла 2007. године бригада преформирана и тада у њен састав улазе јединице из Ниша, Новог Сада и Крагујевца у које су две године раније интегрисани делови расформираног 60. самоходног ракетног пука из Даниловграда. Бригада наставља традицију свих ракетних јединица ПВО и чува успомену на двадесет осам припадника погинулих у одбрани земље 1999. године. ■

Припремио Миљан МИЉКИЋ

ЦЕНЕ

У хотелима Војне установе „Тара“ Бајина Башта

Хотел „ОМОРИКА“ – Тара

Тип собе	Врста услуга	Период примене цена					
		Од 22. до 29.12.2012.		Од 29.12.2012 до 19.01.2013		Од 19.01. до 13.07.2013	
		Припадници МО и ВС	Остали корисници	Припадници МО и ВС	Остали корисници	Припадници МО и ВС	Остали корисници
1/4	Полупансион	1.870,00	2.250,00	2.110,00	2.700,00	1.700,00	2.050,00
1/3	Полупансион	1.980,00	2.420,00	2.500,00	3.100,00	1.800,00	2.200,00
1/2	Полупансион	2.200,00	2.700,00	2.700,00	3.300,00	2.000,00	2.450,00
1/2Т	Полупансион	2.420,00	3.000,00	2.950,00	3.600,00	2.200,00	2.700,00
1/Дуп.	Полупансион	2.200,00	2.700,00	2.700,00	3.300,00	2.000,00	2.450,00
1/1	Полупансион	2.750,00	3.350,00	3.220,00	4.000,00	2.500,00	3.050,00
1/Ап	Полупансион	3.200,00	3.850,00	3.570,00	4.400,00	3.200,00	3.850,00
1/Апп	Полупансион	4.600,00	5.800,00	5.290,00	6.650,00	4.600,00	5.800,00

Депанданс „ЈАВОР“ – Тара

1/2	Полупансион	1.760,00	2.150,00	2.000,00	2.450,00	1.760,00	2.150,00
1/1	Полупансион	1.760,00	2.150,00	2.000,00	2.450,00	1.760,00	2.150,00

Хотел „БЕЛИ БОР“ – Тара

1/3	Пансион	1.870,00	2.250,00	2.150,00	2.700,00	1.870,00	2.350,00
1/2	Пансион	1.980,00	2.420,00	2.240,00	2.800,00	1.980,00	2.420,00
1/1	Пансион	2.200,00	2.700,00	2.480,00	3.100,00	2.200,00	2.700,00

Цене полупансиона се одnose на полупансион без ручка (вечера, ноћење и доручак).

Доплата за пун пансион у хотелу „Оморика“ са депандансом „Јавор“ и хотелу „Бреза“ је 600,00 динара.

За боравак краћи од три дана (важи само за новогодишње аранжмане) цена полупансиона – пансиона се увећава за 20%.

Обавезна доплата за Новогодишњи аранжман (свечана вечера 31.12.2012. године) и реприза новогодишњег програма 01.01.2013. године износи:

- у хотелу „Оморика“ 9.000,00 динара.
- у хотелу „Бреза“ 7.000,00 динара.
- у хотелу „Бели Бор“ 5.000,00 динара.

Деца од 3 до 12 година немају обавезу плаћања доплате новогодишњег аранжмана.

Хотел „БРЕЗА“ – Врњачка Бања

Тип собе	Врста услуга	Период примене цена					
		Од 22. до 29.12.2012.		од 29.12.2012 до 02.01.2013		Од 02.01. до 15.01.2013.	
		Припадници МО и ВС	Остали корисници	Припадници МО и ВС	Остали корисници	Припадници МО и ВС	Остали корисници
1/3	Полупансион	1.560,00	1.950,00	2.500,00	2.900,00	1.815,00	2.255,00
1/2 Ф	Полупансион	1.640,00	2.050,00	2.700,00	3.200,00	1.870,00	2.310,00
1/2 К	Полупансион	1.680,00	2.100,00	2.700,00	3.200,00	2.035,00	2.530,00
1/1 К	Полупансион	1.840,00	2.300,00	2.900,00	3.400,00	2.145,00	2.640,00
1/1 Ф	Полупансион	1.920,00	2.400,00	2.900,00	3.400,00	2.695,00	3.410,00
1/ Ап	Полупансион	2.480,00	3.100,00	3.500,00	4.100,00	3.630,00	4.510,00
1/Апп	Полупансион	3.280,00	4.100,00	4.300,00	5.100,00	3.960,00	4.950,00

Војна установа „Тара“ је и током предстојеће зимске сезоне задржала цене услуга из прошле године, изузев зимског распуста када ће бити веће 8 посто.

Посебна погодност је обука у скијању где је цена неколико пута нижа од других зимских центара у Србији, уз могућност изнајмљивања ски опреме.

За дочек Нове године припремљен је богат програм, уз новогодишњу лутрију.

45

Тип собе	Врста услуга	Период примене цена			
		Од 15.01. до 31.03.2013.		Од 31.03. до 13.07.2013.	
		Припадници МО и ВС	Остали корисници	Припадници МО и ВС	Остали корисници
1/3	Полупансион	1.500,00	1.850,00	1.705,00	2.145,00
1/2 Ф	Полупансион	1.550,00	1.900,00	1.815,00	2.200,00
1/2 К	Полупансион	1.700,00	2.100,00	1.980,00	2.420,00
1/1 К	Полупансион	1.800,00	2.200,00	2.090,00	2.530,00
1/1 Ф	Полупансион	2.350,00	2.500,00	2.750,00	3.080,00
1/ Ап	Полупансион	3.150,00	3.500,00	3.630,00	4.180,00
1/Апп	Полупансион	3.450,00	4.000,00	4.180,00	4.840,00

– прва рата у висини од 30% авансно приликом резервације,

– друга рата у висини од 30% у току боравка у хотелу,

– трећа и четврта месечна рата је путем депоновања чекова на рецепцији хотела.

3. У седам месечних рата за боравак од седам и више дана и то:

– прва рата у висини од 30% вредности аранжмана приликом резервације

– осталих шест месечних рата могу се платити: депоновањем чекова на рецепцији хотела уз увећање целокупног дуга за 5% и путем административне забране (**важи само за припаднике система одбране**)

преко Рачуноводственог центра МО уз увећање целокупног дуга за 5%.

Услуге резервације и услуге измене резервације, код продаје туристичких аранжмана, у Војној туристичкој агенцији се плаћају се 1.200,00 динара по једној смештајној јединици.

Информације и резервације (031) 593-530.

Деца до три године не плаћају боравак уколико не користе ништа, а деца од 3 до 10 година плаћају:

– 70% од цене уколико корист посебан лежај и храну,

– 50% од цене уколико користе храну и спавају са једним од родитеља.

У хотелу „Бели Бор“, за индивидуалне госте, боравак другог детета до 10 година старости је бесплатан без обзира на структуру собе и дужину боравка.

У цену није урачуната боравишна такса и осигурање што се плаћа посебно.

Седмодневни аранжмани за зимовање су у следећем периоду:

– 29.12.2012–05.01.2013.

– 05.01.–12.01.2013.

– 12.01.–19.01.2013.

Новогодишњи аранжман може бити краћи од седам дана са завршетком до 02.01.2013. године, а остале смене су у периоду:

– 02.01. – 08.01.2013.

– 08.01. – 15.01.2013.

Плаћање може бити на следеће начине:

1. Једнократном уплатом целокупног износа.

2. У четири рате (минимум 3 дана) и то;

Ценовник ски-пас и изнајмљивање ски опреме:

Скијашке услуге	Ски пас	Целодневни	600,00
		Тродневни	1.500,00
	Шестодневни	2.800,00	
Ски опрема	Дневно	700,00	
	Тродневно	1.800,00	
	Пакет 6 дана	3.500,00	
	„Цицибан“ скије дневно	500,00	
	Дечије скије до 120 цм. дневно	600,00	
	Дечије скије до 120 цм. 3 дана	1.500,00	
	Дечије скије до 120 цм. 6 дана	3.000,00	
	Група деце (мин 10 особа)	500,00	
	Двочас	700,00	
	Пакет од 6 двочаса	3.500,00	
Ски школа	Група за децу – ски опрема + 6 часова, ски пас. (само за време трајања ски школе)	4.000,00	
	Дневно	250,00	
Санке	Шестодневно	1.200,00	

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за традицију, стандард и ветеране

ПРЕГЛЕД ПРИЈАВЉЕНИХ СТАНОВА У ЗАКУП ЗА РАСПОДЕЛУ

09/11/2012

Р.бр.	МЕСТО / Гарнизон	НАМЕНА / СТАТУС	СТРУКТУРА							СВЕГА	
			0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5		4,0
1	БЕОГРАД / Београд	има кандидата на ранг листама	8	25	26	159	15	339	6		578
2	БОГОВАЂА / Ваљево					1					1
3	ВРАЊЕ / Врање		1								1
4	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ / Горњи Милановац		2	1		2					5
5	КРУШЕВАЦ / Крушевац			1		1					2
6	КРАЉЕВО / Краљево		1			1					2
7	КЊАЖЕВАЦ / Зајечар			1							1
8	НИШ / Ниш		1	3		1					5
9	НОВИ САД / Нови Сад			1					1		2
10	ПАРАЋИН / Зајечар					2					2
11	ПАНЧЕВО / Панчево						1				1
12	ЛЕСКОВАЦ / Лесковац			1							1
13	СОМБОР / Сомбор		1								1
14	ЧАЧАК / Краљево					1					1
СВЕГА ЗАКУП - ИМА КАНДИДАТА НА РЛ			14	33	26	168	16	340	6		603
1	БЕЛА ЦРКВА / Панчево	нема кандидата на ранг листама		1							1
2	СМЕДЕРЕВО / Пожаревац			1							1
3	ВАЉЕВО / Ваљево			1							1
4	АЛЕКСИНАЦ / Ниш			1							1
5	ВРАЊЕ / Врање		1								1
6	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ / Горњи Милановац		3							1	4
7	ПАРАЋИН / Зајечар		3	4		3					10
8	НЕГОТИН / Зајечар		1								1
9	ПОЖАРЕВАЦ / Пожаревац		1								1
10	КРАЉЕВО / Краљево		1								1
11	КРУШЕВАЦ / Крушевац			1							1
12	СУБОТИЦА / Бачка Топола		2								2
13	ЂАЛА / Бачка Топола								1		1
14	КУРШУМЛИЈА / Прокупље		1								1
15	БЕЗДАН / Сомбор					1					1
СВЕГА ЗАКУП - НЕМА КАНДИДАТА НА РЛ			13	6	4	4	1	1	1		28
СВЕГА СТАНОВА У ЗАКУП			27	39	26	172	16	341	6	1	631

Сагласно одредби члана 43. Правилника о решавању стамбених питања у Министарству одбране ("СВА" бр. 38/05, 16/08, 26/08 и 39/08), Управа за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, до 09.11.2012. године, доставила је Управи за традицију, стандард и ветеране, пријаве и преглед за расподелу 631 стана у закуп на неодређено време у гарнизонима, односно местима, наведеним у Прегледу станова у закуп за расподелу. Од 578 станова пријављених у Београду, 561 стан се налазе на локацији „Војвода Степа Степановић“ на Вождовцу.

У наведеном Прегледу станова за расподелу пријављено је за поделу и 28 станова у закуп које није могуће поделити у складу са одредбама Правилника, јер у моменту објављивања ове информације није било стамбених интересената у местима из наведеног Прегледа.

На интернет презентацији Министарства одбране, стављена је „Информација о могућностима доделе станова у закуп - август 2012.“, у којој смо вас обавестили да је Управа за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе, доставила Управи за традицију, стандард и ветеране, пријаве и преглед за расподелу 186 станова у закуп на неодређено време у гарнизонима, односно местима, наведеним у Прегледу станова у закуп за расподелу. Од 145 станова пријављених у Београду, 137 станова се налазе на локацији „Војвода Степа Степановић“ на Вождовцу, те да је дан пресека стања за доношење Одлуке о расподели станова 14.09.2012. године. Обзиром да су у међувремену достављене пријаве за још 445 станова, да би стамбени интересенти могли да се определе и за новопријављене станове, као дан пресека стања за доношење Одлуке о расподели станова је одређен нови датум - 30.11.2012. године. Стога престаје да важи „Информација о могућностима доделе станова у закуп - август 2012.“ стављена на интернет презентацију Министарства одбране.

Право на доделу наведених станова имају лица која остварују право на доделу стана у закуп на неодређено време, сагласно одредбама члана 2. Правилника о решавању стамбених питања у Министарству одбране ("СВА" бр. 38/05, 16/08, 26/08 и 39/08 - у даљем тексту Правилник).

У смислу члана 19. Правилника, лицу из члана 2. овог правилника може се дати у закуп и стан мањи од стана који му припада по одредбама члана 18. овог правилника, ако се са тим писмено сагласи.

Напомињемо да се у смислу прописаног чланом 26. Правилника, стан у закуп на неодређено време даје лицу из члана 2. став 1. овог правилника (професионалном официру, професионалном подофициру и цивилном лицу) у гарнизону односно месту службовања, а лицу из члана 2. став 2. и 3. овог правилника (пензионисаном официру, пензионисаном подофициру, пензионисаном цивилном лицу и члановима породичног домаћинства погинулог или умрлог лица из става 1. и 2. овог члана), стан се даје у било ком гарнизону односно месту на територији Републике Србије.

Сходно наведеном, лица, која желе прихватити доделу структурно мањег стана, морају дати писану изјаву, оверену у јединици - установи у којој су на служби, а пензионисана лица у општини или суду, да се одричу доделе структурно припадајућег стана и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег стана, као коначно решење свог стамбеног питања.

У датој изјави лица се морају децидно изјаснити само за један од понуђених станова, а уколико се изјасне за више станова, у обзир ће се узети само један стан у првонаведеном месту.

По достављању изјава од стране заинтересованих лица, донеће се нови закључци на основу којих ће се према укупном

збиру бодова извршити рангирање кандидата, а станови ће бити додељени лицима који за одређени гарнизон или место у коме конкуришу за стан, буду ранжирани на одговарајућем месту коначне ранг листе у складу са Одлуком о расподели станова.

Напомињемо да су стамбени интересенти у обавези да доставе (уколико претходно нису доставили) доказе надлежног органа који се односе на њихов стамбени статус (право на поврат станова у отцепљеним републикама, признавање болести по налазу Више војно лекарске комисије и пребивалиште за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства, пореско задужење за стан-кућу за носиоца права и чланове његовог породичног домаћинства), јер ће се у супротном њихови захтеви за решавање стамбеног питања сматрати непотпуним и неће бити разматрани.

Предлогом Одлуке о расподели станова биће обухваћени сви расположиви станови, које до дана доношења Одлуке о расподели станова, пријави надлежна организацијска јединица Министарства надлежна за инфраструктуру.

Заинтересована лица треба да доставе изјаве, да се одричу доделе структурно припадајућег стана и прихватају доделу понуђеног односно структурно мањег стана, као коначно решења свог стамбеног питања најкасније до 30.11.2012. године, који је одређен као дан пресека стања за доношење Одлуке о расподели станова, Управи за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе МО, ул. Немањина бр. 15 Београд. Све информације у вези могућности решавања стамбеног питања заинтересована лица могу добити путем електронске поште: stambeno@mod.gov.rs или на телефон инфо центра 011/3201-073 или на мобилни тел. 066/8722800, у периоду 12-16 часова и на Интернет презентацији Министарства одбране рубрика „СТАМБЕНО“. ■

АУТОГУМЕ И ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА

БЕЗ УЧЕШЋА
ЖИРАНАТА
ЧЕКОВА
КАМАТА

ПРОДАЈА НА РАТЕ ЗА
ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
И ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ ПУТЕМ
АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

Напомена:

- обрасце административне забране достављамо поштом
- могућа организована испорука по договору

КОТИК д.о.о

Панчево, Жарка Зрењанина 14
Телефони: 013/344-321,
063/370-138
Телефакс: 013/345-930
E-mail: kotikdoo@gmail.com

НОВИ
ПРОИЗВОД
Мислите
на зиму

- БИЦИКЛИ, КАЦИГЕ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ, ПРАТЕЋА ОПРЕМА
- АУТОМОБИЛСКЕ ГУМЕ, АКУМУЛАТОРИ, МОТОРНА УЉА...
- АУТО-ДЕЛОВИ ЗА СВА ВОЗИЛА
- ПРОГРАМ „VILLAGER“, КОСИЛИЦЕ, ТРИМЕРИ, МОТОРНЕ ТЕСТЕРЕ
- ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ АЛАТ
- РАЧУНАРИ И РАЧУНАРСКА ОПРЕМА
- БЕЛА ТЕХНИКА И ТЕЛЕВИЗОРИ
- БРИКЕТИ ЗА ЛОЖЕЊЕ

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

расписује

КОНКУРС

за избор и реизбор лица у наставничка
и сарадничка звања:

а) Избор

1. Једног наставника за ужу научну област ФАРМАКОЛОГИЈА И ТОКСИКОЛОГИЈА у звање редовног професора;
2. Два наставника за ужу научну област ИМУНОЛОГИЈА у звање редовног професора;
3. Једног наставника за ужу научну област НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА у звање редовног професора;
4. Једног наставника за ужу научну област АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕЊЕ у звање доцента;
5. Једног сарадника за ужу научну област ХИРУРГИЈА у звање асистента;
6. Четири сарадника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање асистента;
7. Једног сарадника за ужу научну област ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЈА СА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНОМ ХИРУРГИЈОМ у звање асистента;
8. Једног сарадника за ужу научну област АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕЊЕ у звање асистента;
9. Једног сарадника за ужу научну област ЕПИДЕМИОЛОГИЈА у звање асистента;
10. Једног сарадника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање сарадника у настави;
11. Једног сарадника за ужу научну област ФАРМАКОЛОГИЈА И ТОКСИКОЛОГИЈА у звање сарадника у настави.

б) Реизбор

1. Једног наставника за ужу научну област ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГИЈА у звање ванредног професора;
2. Једног наставника за ужу научну област ФИЗИКАЛНА МЕДИЦИНА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА у звање ванредног професора;
3. Једног сарадника за ужу научну област ИНТЕРНА МЕДИЦИНА у звање асистента;
4. Једног сарадника за ужу научну област НУКЛЕАРНА МЕДИЦИНА у звање асистента.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс се могу јавити професионални припадници Војске Србије на служби у Војномедицинској академији који:

– да испуњавају услове прописане Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10 и 93/12), Критеријумима за стицање звања наставника у пољу за медицинске науке („Службени војни лист“, број 7/12) и Одлуком Наставно-научног већа број 5/539 од 26.01.2012. године;

– да су у последња два периода оцењивања оцењена службеном оценом најмање „врло добар“.

Предност при избору имају кандидати који имају више објављених научних и стручних радова из уже научне области за који конкуришу.

НАЧИН КОНКУРСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника и сарадника подносе се на адресу Војномедицинске академије Црнотравска број 17, Београд (преко шалтера деловодства), са знаком „конкурс за избор у звања“. У пријави обавезно навести ужу научну област и звање за коју се пријава подноси, адресу и телефон.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

Уз пријаву се прилаже:

- оверена фотокопија дипломе о завршеном факултету;
  - оверена фотокопија дипломе о стеченом називу специјалисте на предметима за које таква специјализација постоји;
  - оверена фотокопија дипломе магистра односно доктора наука;
  - копија службене оцене за два последња периода оцењивања;
  - потврда да кандидат није осуђиван (не старија од 6 месеци);
  - потврда да се против кандидата не води кривични поступак (не старија од 6 месеци);
  - списак објављених стручних и научних радова према Критеријумима за стицање звања наставника („Службени војни лист“, број 7/12), при чему су јасно одвојени радови од последњег избора, као и копије радова, односно примерак монографије, уџбеника или књиге у прилогу;
  - попуњен образац о испуњености услова за избор/реизбор у звање (потписан од стране шефа матичне катедре);
  - оцену Катедре о способности за наставни рад по Прилогу Одлуке Наставно-научног већа ВМА број 8/491 од 22.01.2008. године;
  - остале доказе о испуњености услова конкурса.
- Фотокопије докумената се оверавају код персоналног органа јединице – установе у којој је кандидат на служби.
- Непотпуне и неблаговремено достављене молбе неће се разматрати.
- Све информације могу се добити у Секретаријату Наставно-научног већа на телефону 011/3609-384. ■

КОНКУРС ЗА НОВИНАРСКУ НАГРАДУ „ИВАН МАРКОВИЋ“ ЗА 2012. ГОДИНУ

Новинарску награду „Иван Марковић“ додељује Медија центар „Одбрана“ за најбоље медијско извештавање о активностима Министарства одбране и Војске Србије у 2012. години.

Циљ награде јесте подстицање новинара који прате активности Министарства одбране и Војске Србије на квалитетно извештавање у домаћим писаним и електронским медијима, афирмација и јавна верификација њиховог стваралаштва и сећање на Ивана Марковића, једног од најдаровитијих војних новинара и уредника у листу „Војска“, који је 2003. године изненада преминуо у 43. години живота.

О додели новинарске награде „Иван Марковић“, по посебном Правилнику, одлучује жири од пет чланова.

Награда се састоји од плакете и новчаног износа од 60.000 динара.

Награда ће бити уручена на пригодној свечаности поводом 24. јануара 2013, када се обележава Дан Медија центра „Одбрана“ и годишњица војне штампе.

Право учешћа на конкурс имају сви професионални новинари који раде за медије на територији Републике Србије без обзира на њихов формални статус.

За новинарску награду не могу конкурисати новинари запослени у Медија центру „Одбрана“ и Управи за односе са јавношћу Министарства одбране и прилози објављени у магазину „Одбрана“.

ПРОПОЗИЦИЈЕ

1. Сваки учесник на конкурс може доставити један оригинални рад.
2. У случају да је кандидатура израз тимског рада, може да укључи највише пет особа.
3. На конкурс се шаљу прилози (интервјуи, чланци, коментари, репортаже, радио и ТВ емисије) о активностима Министарства одбране и Војсци Србије који су штампани или емитовани у средствима јавног информисања Републике Србије у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2012. године.
4. Достављени материјали не враћају се учесницима конкурса.
5. Пријаве са оригиналним штапаним текстом, исечцима или фотокопијама написа, тонским и видео записима достављају се до 31. децембра 2012, лично или препорученом поштом на адресу: Медија центар „Одбрана“, Браће Југовића 19, 11000 Београд са назнаком „Конкурс за новинарску награду Иван Марковић“.
6. Пријаве пристигле након тог рока жири неће узимати у разматрање.
7. За пријаву кандидата из штампаних медија важно је да се на фотокопији или скенираном тексту јасно види лого новине, потпис аутора и датум објављивања. Телевизијски новинари треба да доставе стандардну VHS касету или DVD са материјалом за конкурс. Радио новинари прилоге достављају на аудио касети или компакт диску у Мр3 формату. Прилог објављен на Интернету треба доставити на DVD у HTML формату. Такође, треба доставити и Интернет адресу на којој се може погледати материјал намењен за конкурс. Касете, DVD и CD треба да буду јасно обележени, са именом и презименом кандидата и назнаком дужине трајања прилога.
8. Уз пријаву за прилоге објављене у електронским медијима треба доставити и потврду редакције, коју је потписао уредник или директор, те када је и где прилог емитован.
9. Уз пријаве је потребно доставити кратку биографију аутора прилога, потврду о статусу аутора у медијима у којима су објављени прилози (потврда о радном статусу или хонорарном ангажману), адресу, телефон и е-маил аутора.
10. Жири ће разматрати кандидатуре на основу квалитета медијског извештавања о Министарству одбране и Војсци Србије, а приликом одлучивања у обзир ће узимати и опште новинарске критеријуме, истраживачки рад, стил писања, утицај, јавну корист, оригиналност и креативност.
11. Жири задржава право да одбије учешће на конкурс уколико буде сматрао да достављени материјал није у складу са пропозицијама.
12. Медија центар „Одбрана“ задржава право да најуспешније прилоге на конкурс објави у магазину „Одбрана“ и на Интернет презентацијама Министарства одбране и Војске Србије, те да сав достављени материјал користи ради даљег промовисања Војске Србије и новинарске награде.
13. Пријава за конкурс биће доступна на веб сајту Медија центра „Одбрана“ www.odbrana.mod.gov.rs

Све остале информације о конкурс и условима пријаве могу се добити телефоном на бројеве: 011/3241-258, 3241-257 или посредством електронске поште на адреси: urednik@odbrana.mod.gov.rs. ■

Акција Медија центра „Одбрана“

49

ИЗБОР СПОРТИСТЕ ГОДИНЕ

Медија центар „Одбрана“ и ове године организује акцију – Избор најбољег спортисте и спортске екипе Војске Србије.

Задатак жирија неће бити лак, јер је било добрих резултата на домаћим и међународним такмичењима.

Резултати су све бољи, што је резултат повећане пажње према спорту и физичкој култури, како у обуци, тако и у организацији спортског живота.

Подсећамо и оне који прате војни спорт да не забораве да предложе своје фаворите за традиционалну награду. И то ће бити својерсно признање да њихов труд и учинак нису занемарени.

Жири ће, као и сваке године, пажљиво прегледати све приспеле пријаве и одабрати најбоље у 2012. години. Пехари ће бити уручени на свечаности поводом Дана Медија центра „Одбрана“ – 24. јануара.

Пропозиције су исте као и претходних година.

За назив спортисте године Војске Србије 2012. могу конкурисати официри, подофицири, цивилна лица на служби у Министарству одбране и Војсци Србије, кадети Војне академије, ученици Војне гимназије, професионални војници и добровољци на служењу војног рока.

Исти принципи важе за екипе, чији чланови треба да припадају једној од наведених категорија.

Предлоге могу слати команде, јединице, установе, војне школе и друге образовне институције, спортски савези, клубови и секције.

Ваше предлоге можете слати до 31. децембра 2012. године на адресу: Редакција магазина „Одбрана“ (за избор спортисте године), Браће Југовића 19, 11000 Београд.

Овај позив за учешће у акцији избора најбољег спортисте и спортске екипе Војске Србије завршавамо познатим слоганом: *Нека њобезде најбољи!* ■

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА „ЈУРЊАВА“ ЗА НОРМОМ

Радулски – Седлак
Панчево, 2003.

1. д4 ф5 2. Сф3 Сф6 3. г3 е6 4. Лг2 д5 5. 0-0 Лд6 6. ц4 ц6 7. 63 Де7 8. Се5 0-0 9. Лф4 Сбд7 10. Сц3

На велемајсторском турниру 10. категорије у Панчеву, играном поводом 850 година постојања тог града, нова нада шаха са овог простора Никола Седлак (1983) испунио је трећу норму за велемајсторску титулу.

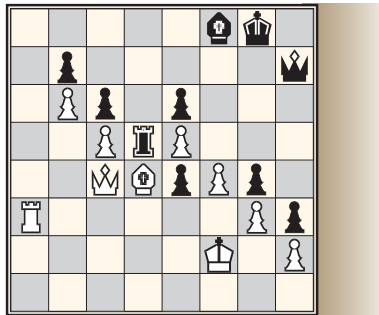
10...Се4 11. Се4 фе4 12. Дд2 Се5 13. де5 Лб4 14. Дц1 Ла3 15. Лг5 Дц5 16. Ле3 Де7 17. Дц2 Лд7 18. ц5 Лб4 19. а3 Ла5 20. ф3 еф3 21. еф3 Ле8 22. 64 Лц7 23. ф4 г5! 24. Дц3 Дг7 25. Та2 Лг6 26. Таф2 Лф5 27. а4 а6 28. Лд4 г4 29. Т62 х5 30. 65 а65 31. а65 Дд7 32. Д63 Та5 33. 66 Лд8 34. Та2 Та2 35. Да2 Лд3!

Овим потезом црни је стекао микроскопску предност.

36. Та1 х4 37. Дд2 Дх7! 38. Та3 Лц4 39. Дд1 Дф5 40. Та7 х3! 41. Лх1 Тф7 42. Та8 Тд7 43. Та1 Лд3 44. Та3 Ле4 45. Те3 Ле7 46. Ле4 де4 47. Да4! Тд5

Партнери су ушли у цојнтот. Да је имао времена, црни би вероватно повукао боље 47...Дф8! и кроз неколико потеза стекао већу предност. Имаће бољег ловца!

48. Дц4 Лф8 49. Кф2 Дх7 50. Та3

Бели: Кф2, Дц4, Та3, Лд4, 66, ц5, е5, ф4, г3, х2
Црни: Кг8, Дх7, Тд5, Лф8, 67, ц6, е4, е6, г4, х3

Сада црни игра једини потез којим стиче шансе за игру на победу. Он „јури“ норму и треба му победа...

50...е3 51. Ке3 Дф5

Пропуштена је прилика да се жртвом ловца на ц5 дође до одлучујућег напада.

52. Та4?

Да је вратио топа на а1 бели би био сасвим близу ремија.

52...Лц5! 53. Лц5 Дб1

Бели је изгубљен. Кад падне пешак на х2, спаса му више нема.

54. Лд4 ц5! 55. Та8 Кф7 56. Лц3 Дг1 57. Ке2 Др2 58. Ке1 Дх1

0:1

У колонама и редовима, водоравно и усправно, у празна поља упишите једноцифрене бројеве од 1 до 9 који недостају. Сваки број има своје место, не сме да се понови исти број ни у усправној колони ни у водоравном реду, нити у квадрату 3x3.

С
У
Д
О
К
У

			9	4		1	
9						2	4
	3			7	2	8	
1	9						
			5		3		
						6	9
		8	2	1			5
4	7						1
	1			3	8		

Решење коњићевих скокова из прошлог броја: Лако је наћи хранитеља, али није бранитеља; Гора се с гором не састаје, а човек с човеком вазда.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16
17									18										19		
○		20									21										22
23				24									25								
26					27									28							
29								30									31				
32										33										34	
35			36										37								
38					39								40								
41						42										43					
44									45										46		
○		47									48								○		
49				50									51								

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: Прохаска, Агрикола, про, е, термифор, Акалуко, п, ТСК, моралист, рецкасти, акати, еристка, Карпати, разоран, Станојка, Боба, бригадист, Татарска, ат, ОЛ, очеткати, анатомски, јама, научичар, смилкат, Отенио, Пиками, одане, витамини, анониман, кер, и, ацидмет, насилања, е, нар, дивидиви, еротичан.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Река где је 16. новембра 1914. године, када су се српске трупе повукле на њену десну обалу, започела највећа битка коју је српска војска водила у Првом светском рату, 18. Доста скувати, 19. Ауто-мото савез (скр.), 20. Врста сабље, 21. Бивши бразилски фудбалер, 23. Недељне информативне новине (скр.), 24. Врста патке, 25. Наука о говорништву, 26. Усамљеност, 27. Средство за чишћење црева (мед.), 38. Прождрљивац (турц.), 29. Лука у Италији, 30. Аванс, 31. Француски режисер, Жан Луј, 32. Управник (лат.), 33. Чинити кога сакаћемо, 34. Телевизија (скр.), 35. Енигматски клуб (скр.), 36. Чађавити, 37. Намештен унакрст, 38. Бренд камиона (по речи у Мађарској), 39. Анонимна особа, 40. Свирачи на лаути, 41. Реч без нагласка, атона, 42. Врста ручне бомбе, 43. Француска глумица, Жилијет, 44. Тијана одмила, 45. Средства за иритацију, 46. Место на Косову, 47. Стојадинкин имењак, 48. Врста антимикотика, 49. Радничке спортске игре (скр.), 50. Испуњено борама, 51. Италијански хемичар, Станислао (анаграм од КОРАНИЦА).

УСПРАВНО:

1. Руковалац кино апаратуром у биоскопу, 2. Узгајивачи лана, 3. Улица (скр.), 4. Материја у јајету око жуманцета (мн.), 5. Узвик чуђења, 6. Разрован копањем, 7. Антоније одмила, 8. Ђуд, карактер, 9. Шеталица зидног сата (мн.), 10. Ауто-ознака Ужица, 11. Дизајнерка ентеријера, Мишел, 12. Ана одмила, 13. Роман Патрика Бесона, 14. Узор, 15. Асимова имењакиња, 16. Сви становници неке области, 18. Име краљице Португала из 16. века, 19. Стручњаци у арабистици, 20. Пустићи коња да се доста натрчи, 21. Име фудбалера Балакова, 22. Онај који се карта, карташ, 24. Једињење мангана, 25. Све редом куцати, 27. Окрутна власт, 28. Италијански фудбалски клуб, 30. Врста јужног плода, 31. Свирати у трубу, 33. Стање без буке, 34. Танка, витка, 36. Главни град Ајдаха (САД), 37. Бивша филипинска државница, Корасон, 39. Река у Монголији, 40. Бивши амерички дипломат, Дин, 42. Центар за архитектуру Београда (скр.), 43. Сањање, 45. Симбол иридијума, 46. Информативни центар (скр.).

Покупи 50%

Тврди повез, ф. 20×29, 288 стр.
Шифра: 111047
Цена 2.160,00 дин.
Са попустом 1.080,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 216 стр.
Шифра: 111049
Цена 1.890,00 дин.
Са попустом 945,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 240 стр.
Шифра: 111050,
Цена 1.998,00 дин.
Са попустом 999,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 160 стр.
Шифра: 111052
Цена 1.620,00 дин.
Са попустом 810,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 364 стр.
Шифра: 111057
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 358 стр.
Шифра: 111062
Цена 2.646,00 дин.
Са попустом 1.323,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 248 стр.
Шифра: 111067
Цена 2.106,00 дин.
Са попустом 1.053,00 дин.

Тврди повез, ф. 20×29, 180 стр.
Шифра: 111068
Цена 1.728,00 дин.
Са попустом 864,00 дин.

*Комплет
8.397,00 дин.
на 8 месечних рата*

НАРУЏБЕНИЦА МЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд • тел. 011/3201-995, 3241-009
Телефакс: 011/3241-363 • Жиро-рачун: 840-312849-56

Купац _____

ЈМБГ _____, број личне карте _____

издате у МУП _____

Адреса становања: _____

Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

Наручујем следећа издања (навести шифру/ количину):

у укупној вредности од _____ динара.

Издања ћу платити (заокружити број):

1. одједном (плаћање унапред)

2. на кредит у _____ месечних рата (највише 8) по _____ дин.

(мин. рата 1.000,00 дин.), путем административне забране.

Код плаћања унапред послати доказ о уплати целокупног износа, након чега испоручујемо књиге. Купци на кредит достављају попуњен и оверен образац административне забране. Купљена издања биће достављена путем Пост експреса, на терет купца.

КАПИТАЛНО ИЗДАЊЕ „ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“

ИСКОРИСТИТЕ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА УПОТПУНИТЕ СВОЈУ БИБЛИОТЕКУ

-50%

ПОПУСТ

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Вил Дјуранџ

Тврди повез, ф. 17×24, 10.500 стр.

12 томова

1. Источне цивилизације;
2. Живот Грчке;
3. Цезар и Христ;
4. Доба вере (I);
5. Доба вере (II);
6. Ренесанса;
7. Реформација;
8. Почетак доба разума;
9. Доба Луја XIV;
10. Волтерово доба;
11. Русо и револуција;
12. Наполеоново доба.

НА
18
РАТА

БЕЗ
КАМАТЕ

БЕЗ
ЖИРАНАТА

БЕЗ
ЧЕКОВА

~~38.880,00~~
19.440,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем _____ комплекта едиције
„ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“
по повлашћеној цени од **19.440,00 динара**.
Издања ћу платити на кредит у _____ рата
(највише 18), путем административне забране.

Купац _____

ЈМБГ _____

Број личне карте _____

МУП _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Повуђену наруцбеницу послаћи на адресу МЦ „Одбрана“, након чега ће куйцима бићи достављена административна забрана ради овере.
Након прихватања забране и уписа прве рате од стране исплатиоца зараде, издања ће бићи достављена иушем Послј експреса, на шереш куйца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925

Специјални прилог

АРСЕНАЛ 71

Јуришна пушка АК-12

НОВИ КАЛАШЊИКОВ

Оклопно возило Renault VAB

ФРАНЦУСКИ СПЕЦИЈАЛИТЕТ

Летелица америчке
војске - LEMV

РЕНЕСАНСА ВАЗДУШНИХ БРОДОВА

САДРЖАЈ

Јуришна пушка АК-2 НОВИ КАЛАШЊИКОВ	2
Оклопно возило Renault VAB ФРАНЦУСКИ СПЕЦИЈАЛИТЕТ	8
Летелица америчке војске - LEMV РЕНЕСАНСА ВАЗДУШНИХ БРОДОВА	15

Уредник прилога
Мира Шведић

НОВИ КАЛАШЊИКОВ

Развој нове аутоматске пушке је, на сопствену иницијативу, водио познати инжењер „Измаша“ Владимир Викторович Злобин. Како фирма преживљава тешка времена, тај модел пушке искључиво је конструисан за извоз, али се испоставило да испуњава и опште услове Министарства одбране Русије. Због заинтересованости федералних снага безбедности за нову пушку, фирма одлучује да је понуди и за домаћу употребу, као замену за АК-74 и АК-100. Касније је предвиђена и за продају на цивилном тржишту.

Појава аутомата „никонов“ АН-94 изазвала је велику пажњу не само домаћих већ и страних стручњака – конструктора јуришних пушка. Причало се да је замена за чувени „калашњиков“, који је произведен у више од 120 милиона примерака у свету. То је оружје феноменалних и револуци-

онарних карактеристика, али са неколико великих мана – компликовано расклапање, што одмах значи теже одржавање, а највећу ману представљају димензије.

Када се увелико причало о модернизацији, тачније о смањењу димензија оружја ради његовог увођења у оперативну употребу у руску војску, почеле су

Одлике

Пушку АК-12 одликује: унапређена безбедност руковања оружја; избор калибра по жељи, побољшана прецизност и ергономија; могућност коришћења левом и десном, па чак и једном руком; велики избор монтирања додатне опреме захваљујући Пикатини шинама; нови модел кундака – телескопски, подесив и преклопив; врста паљбе – јединачна, ограничени рафал од три метка и рафална; могућност монтирања и коришћења потцевног бацача гранате; могућност коришћења оквира различитих капацитета и добоша; модификован механизам за окидање; нови ергономски рукохват; гасна кочница – разбијач гасова по стандардима НАТО; цев са побољшаним карактеристикама и нов начин утврђивања поклопца сандука.

да се шире гласине о АК-200. Још у претеклој години „Измаш“, једна од најпознатијих фирми за пројектовање оружја (која се налази скоро пред банкротом), најавила је нови АК из својих пројектантских бироа и одмах почела са првим тестирањима модела.

Самоиницијативни развој

Састанак Радне групе Међуагенцијске војноиндустријске комисије (ЛАБ), на коме је Владимир Злобин, направио презентацију прототипа 5. генерације аутоматских пушака „калашњиков“, која је добила радну ознаку АК-12, одржан је у Солнечногорском 2. јуна. Радна ознака додељена је, највероватније, као и свим претходним генерацијама попут АК 47 (1947), АК 74 (1974), што фактички означава годину (2012) када га је фабрика конструисала и почела развијати.

Након састанка сви чланови тима, укључујући представника Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова и Федералне службе безбедности Русије, били су у могућности да тестирају нову аутоматску пушку. Сви представници агенција за провођење закона приметили су да је пушка приликом рафалне паљбе много смиренија – стабилнија од претходних генерација аутоматских пушака. Наравно, нису изостале препоруке за усавршавање и прилагођа-

вање пушке за потребе специјалних јединица.

Конструктор је захвалио и одговорио да већ постоји такав модел у разради и да ће се ускоро и она представити јавности, а пред ЛАБ ће се наћи најкасније на јесен. За нову пушку највише се заинтересовало министарство унутрашњих послова, које је одмах најавило куповину 100 АК-12 и, по испоруци, почетак њихових тестирања.

Развој нове аутоматске пушке је, на сопствену иницијативу, водио познати инжењер „Измаша“ Владимир Викторич Злобин. Како фирма преживљава тешка времена, тај модел је искључиво конструисан за извоз, али се испоставило да испуњава и опште услове Министарства одбране Русије. То министарство је у процесу доношења одлуке о пренаоружавању својих снага, али још увек има проблем око калибра. И не само то, постоје тешкоће око финансија јер руска војска на стокovima има доста разних модела АК пушака, које застаревају и постају мртав капитал (који је сваким даном све теже продати).

Због заинтересованости федералних снага безбедности за ту нову пушку, фирма је одлучила да је понуди и за домаћу употребу као замену за АК-74 и АК-100. Касније је предвиђена и њена продаја на цивилном тржишту.

Новине

Основна карактеристика нове пушке јесте њена модуларност. Предвиђа се да ће служити као основна платформа за пројектовање више од 20 малих модификација основног модела у разна оружја, разних намена и калибара. Као и досадашњи модели који су излазили из тог пројектантског бироа, и АК је планирана у неколико калибара. Наравно, под бројем један је чувени руски калибар 5,45×39 мм, којег још зову и „костоло-

Бочни изглед новог „калашњикова“

мац”, зaтaм 5,56x45 mm НАТО, кaо и дo сaдa пoвeрeни истo рyски срeдњи мeтaк 7,62x39 mm. Чaк сe рaзмишљa и o кaлибрy 7,62x51 mm НАТО. Пoрeд тих кaлибaрa, пeдвигђa сe јoш јeдaн.

Дoк Зaпaд упoрнo пoкyшaвa дa пoнaђe идeaлaн кaлибaр пeрeкo 6,8x43 mm SPC, зa тo врeмe инжeњeри из чyвeнe рyскe фирмe тврeдe дa је тo мeтaк кaлибрa 6,5x38 mm Grendel. Кo ћe нa крaјy бити y прaвy oстaјe дa сe види, aли сe ипaк знa дa ћe сe нoвoм мeткy нaјвишe oбрaдoвaти Енглeзи. Зaштo? Сaмo збoг тoгa јeр сy oни били y прaвy шeздeсeтих гoдинa кaдa сe вршилa стaндaрдизaцијa кaлибрa y НАТО и кaдa сy пeдлaгaли њихoв кaлибaр 7x43 mm EM-2.

Калибри

Кaо и дoсaдaшњи мoдeли и АК-12 је плaнирaнa y нeкoликo кaлибaрa. Нaрaвнo, пoд брoјeм јeдaн је чyвeни рyски кaлибaр 5,45x39 mm, кoјeг јoш зoвy и „кoстoлoмaц”, зaтaм 5,56x45 mm НАТО, кaо и дo сaдa пoвeрeни рyски срeдњи мeтaк 7,62x39 mm. Чaк сe рaзмишљa и o кaлибрy 7,62x51 mm НАТО. Пoрeд тих кaлибaрa, пeдвигђa сe јoш јeдaн.

Бeз oбзирa нa кaлибaр, пушкa ћe сe зa пoтрeбe вoјскe изрaђивaти y три oснoвнe вeличинe: клaсичaн, кaрaбин и крaтки (зa пoтрeбe спeцијaлних јeдиницa).

Кaдa сe пoглeдa прoтoтип нoвe АК-12 пушкe, пeрeпoзнaјe сe „кaлaшњикoвa линијa – силyетa”, уз oдрeђeнe дoрaдe, мoдификaцијe. Прoјeктaнтски

тим сe пoслyжиo идeјoм кoјy је нeкaдa пoримeнилa кoмпaнијa „Manpul Industries Corp” из Aмeрикe, кoјa је пoнyдилa aмeричкoј вoјсци јyришнy пушкy пoд oзнaкoм „Mangul Masada” кaо aлтeрнaтивнo рeшeњe зaмeнe M16, oднoснo M4 мoдeлa пушкe. Прoјeкaт „Mangul Masada” зaснивaо сe нa тoмe дa сy узeтa свa дoбрa рeшeњa oд нaјyспeшнијих јyришних пушaкa и ствoрeнa је нoвa – Mangul Masada. Тaкo сy и Рyси y свoјy АК-12 yгрaдили нaјбoљa рeшeњa из свих пoзнaтих мoдeлa АК.

Инжeњeријски тим yспeо је дa пoбoљшa тaчнoст и пeрeцизнoст пушкe y oднoсy нa стaрe мoдeлa АК, штo је јeднa oд вaжних нoвинa. Пoрeд тих oсoбинa, дизaјнeрски тим yспeо је дa нoви мoдeл aвтoмaтскe пушкe прилaгoди сaврeмeним бoрбeним yслoвимa, пoштo сy oчyвaнe „кaлaшњикoвe” јeдинствeнe oсoбинe: јeднoстaвнoст, пoуздaнoст и рeлaтивнo ниски трoшкoви пoизвoдњe. Ипaк, глaвни циљ инжeњeријскoг тимa биo је дa сe нa нoвoј aвтoмaтскoј пушци пoбoљшaјy флeксибилнoст и eргoнoмијa прeтхoдних oрyжјa. Дa ли је циљ пoстигнyт? Инжeњeри тврeдe дa јeстe. Тo је сaмo дeлимичaн oдгoвoр, јeр сe дoсaдaшњa, a и дaљa тeстирaњa, oдвигђaјy y крyгy фaбрикe. Зaинтeрeсoвaнa стрaнa, вoјскa, свoј oдгoвoр мoжe дaти тeк пoчeткoм 2013, кaд би мoглa дa oтпoчнy трупнa испитивaњa.

Нaјвeћa инoвaцијa oднoси сe нa кoнтрoлу oрyжјa, гдe сy кoмaндe рaдикaлнo рeдизaјнирaнe рaди прaктичнoсти. Кoмaндe сe битнo мoдификyјy и дyплирaјy нa oбe стрaнe oрyжјa тaкo дa њимe yспeшнo мoгy дa рyкyјy дeшњaци и лeвoрyки стрeлци. Пoрeд тa двa нaчинa, пeдвигђa сe и мoгyћнoст рyкoвaњa oрyжјeм сaмo јeднoм рyкoм.

„Укoликo је бoрaц рaђeн y рyкy или aкo мy је јeднa рyкa зaузeтa, oн ћe и дaљe мoћи дa пyцa, дa рeпeтирa зaтвaрaч или дa мeњa мaгaцин сa мyницијoм”, рeкaо је вoискoпoзициoнирaни oфицир кoји је имaо приликy дa сe yпoзнa сa нoвoм јyришнoм пушкoм АК-12.

Тaкoђe, рyчицa зaтвaрaчa нијe фикснa и мoжe дa сe пoстaви сa лeвe или дeснe стрaнe oрyжјa. Oнa је дoстa пoмeрeнa yнaпeд и нe нaлaзи сe нa тeлу нo-

сача затварача него негде на средини носача клипа.

Регулатор паљбе је постављен на задњем делу сандука, изнад самог рукохвата пиштоља. Довољно је само ослонити палац на њега и подесити у један од четири положаја који нуди – укочено, јединачна паљба, ограничени рафал од три метка и рафална паљба. За садашње модела положаји су означени латиницом и бројевима.

Пикатини шине

Следећа новина, која просто бode очи, јесу Пикатини (Picatinny) шине. Лаици би рекли „има их свуда“. Међутим, Руси су направили тако да на самим деловима постоји израђена Пикатини шина, па нема потребе за скидањем и поновним стављањем додатне опреме. Поклопац сандука није упадљив само због шине, која је најдужа на оружју и има 20 зубаца, већ и због тога што се од сандука може одвојити само помоћу додатног алата. Поклопац је са предње стране фиксиран чивијом, која омогућава његово подизање према горе, али не и одвајање.

Иза шине, на задњем делу сандука, налази се механички нишан, који има побољшане могућности, ради повећавања ефикасности нове пушке. ОDMAХ испред чивије, на самом гасном цилиндру, јесте следећа, упола краћа Пикатини шина, која има само 10 зуба. Ту постоји и једна од мана, коју су открили и сами инжењери, али то има свака данашња пушка која ради на принципу искоришћавања барутних гасова. Реч је о отворима на самом споју гасног цилиндра са гасном комором, са леве и десне стране. Ти мали отвори одводе вишак

Сличности и разлике са АК-74

Регулатор паљбе

Када је полука регулатора паљбе на „АВ“, тада је ручица кроз у предњем положају. Пре тог места је ограничени рафал од три метка са обележјем „3“. Испред њега се налази положај са ознаком „1“ – јединачна паљба, а када се реп полуге налази кроз у задњем положају, тада је на „ПР“, што значи да је оружје укочено. Иза регулатора паљбе, са десне стране, још је једна полуга. То је утврђивач поклопца сандука, који је умногоме унапређен у односу на АК-74. Код АК-12 довољно је да се полуга утврђивача спусти према доле и тада се ослобађа поклопац сандука.

барутних гасова са клипа. Неки ће одмах рећи да се на тај начин повећава количина барутних гасова око стрелца. И то је тачно. Али када се упореди даљина отвора од стрелчеве главе и калибар, долази се до закључка да је та количина барутних гасова ипак занемарљива. А како су и сами инжењери рекли, „па и други модели пушака имају некакав одушак“.

И на самој гасној комори се са горње стране налази минијатурна Пикати-

ни шина са три зупца. На доњој облози има чак три Пикатини шине – са доње стране је дугачка, има 14 зубаца, док је на обе бочне стране мала шина са три зупца. На ту велику са доње стране предвиђено је монтирање потцевног бацача гранате ГП-25 или ГП-30, које до сада користи АК-74.

Ради успешног гађања потцевним бацачима граната редирајнирана је гасна кочница – компензатор, односно, смањен јој је пречник, како би граната из потцевног бацача граната сигурно летела ка циљу. Тако сада компензатор има пречник по НАТО стандарду. Захваљујући новој гасној кочници мањи је и трзај.

И задња шина налази се на неуобичајеном месту – на задњој страни сандука и намењена је за утврђивање кундака.

Само захваљујући тим Пикатини шинама на нову пушку може да се монтира велики број додатне опреме, као и оптоелектронских уређаја за нишањење.

Велике промене доживео је и пиштољски рукохват. Ергономски је подешен за пријатан хват шаком, што обезбеђују угао пада са задње стране и анатомски ослонци

за прсте са предње стране. Добио је на ширини и постао гломазнији – округлији. Унутрашња страна је шупља и са доње стране има поклопац. У шупљину рукохвата предвиђено је да се смести прибор за чишћење оружја. Израђен је од пластике, ојачане стакленом вуном. Такође, померен је положај рукохвата у односу на обарачу, тако да сада окидање траје много краће. Померањем рукохвата добијена је могућност за одмор прста ван обараче (ис-

пружен на доњем делу сандука), што се нарочито тражи код специјалних јединица.

Променљив кундак

Следећа велика видљива промена јесте сам кундак. Интересантан је начин учвршћивања кундака за оружје – помоћу Пикатини шина – па је захваљујући томе променљив и израђује се у три врсте. Први је класичан, израђен од полимера ојачаног стакленом вуном, који не може да се преклапа. За потребе извоза, а у зависности од жеље купца – корисника, могу се поставити и телескопски – скелетни кундаци, као на западним моделима М4. И трећи модел кундака је комбинација руског виђења и израде као на белгијском FN SCAR-у и The Magpul CTR. Тај модел је, такође, преклапајући – омогућава телескопско подешавање дужине кундака, угла и висине ослонца за образ, а и подешавање висине и угла ослонца у раме. И он је израђен је од полимера, ојачаног стакленом вуном. За све три врсте кундака карактеристично је да нису постављени под углом већ су у висини осе цеви.

Промене су уочљиве и на оквиру, његовом капациетету и начину утврђивања. Нова јуришна пушка може да користи класичне оквирице од 30 метака, затим нове оквирице са капацитетом од 60 метака и добош капацитета 95 метака. Велика новина није у капацитетима, већ у начину утврђивања оквира и добоша. И ова команда је дуплирана. Задржан је стари начин са полугом која се налази испред заштитника обараче, односно иза оквира. Да би се оквир ослободио потребно је полугу повући напред према оквиру – добошу и он испада из лежишта у сандуку. Други начин је исти оном који фаворизују на западу – помоћу дугмета. Када се то дугме притисне, оквир испада сам захваљујући својој тежини. То дугме на новој пушци налази се одмах изнад полуге за ослобађање оквира, тако да би се део који је између заштитника обараче и оквира могао слободно назвати „систем за утврђивање и ослобађање оквира – добоша“.

Једина непознаница јесте принцип рада. Инжењери из фирме тврде да је

Пишћољски рукохвај је доживео велике промене

принцип рада остао стари, проверен, са позајмицом барутних гасова и клипним системом, као код ранијих модела АК. Међутим, није јасно дефинисано да ли је систем рада према старом принципу АК-74 или по мало новијем, побољшаном код АК-108, која ради на принципу „избалансираног трзаја“.

На новог пушци је побољшана и цев. Оружје користи „Мако М4АК“ цев, код које су жлебови ревидирани, чиме је умногоме побољшана тачност оружја. На тај начин отклоњен је стари недо-

статак АК-74 у односу на већину западних пушака из тог периода – слабија прецизност.

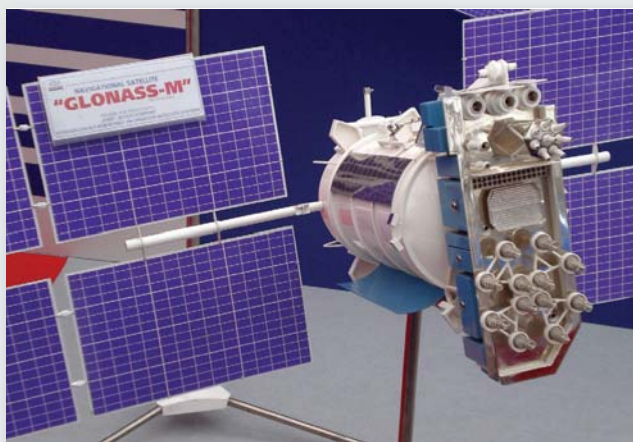
У пројектовању и изради новог модела јуришне пушке АК-12 коришћене су напредне технологије и материјали, а више од десет нових проналазака ће се употребљавати у изради овог и других модела те серије пушака.

„Наше пушке су увек освајале Grand Pri у свету. Пушка 'калашњикова АК-74' постала је легендарна. Произведено је више од 50 милиона комада само АК-74, а купило ју је више од 50 земаља. Верујем да ће АК-12 доживети сличну судбину“, изјавио је познати руски војни аналитичар Виктор Баранетс. ■

Иштван ПОЉАНАЦ

Основно тактичко-техничке карактеристике

- калибар..... 5,45×39 mm, 7,62×39 mm, 5,56×45 mm, 7,62×51 mm НАТО и 6,5×38 mm Grendel
- тежина (празна).....3,3 kg
- дужина с извученим кундаком на максимум.....945 mm
- дужина с преклопљеним кундаком.....725 mm
- почетна брзина зрна.....900 m/s
- дужина цеви.....415 mm
- теоретска брзина гађања.....600 метака у минути
- практична брзина гађања.....40–100 метака у минути
- капацитет оквира – добоша.....30, 60 или 95 метака
- принцип рада – позајмица барутних гасова, ротирајући затварач
- даљина ефикасне паљбе.....500 m

GLONASS ПОКРИВА ЦЕО СВЕТ

После успешног лансирања последњег сателита са космодрома Плесецк, руски GLONASS (глобални сателитски навигациони систем) састоји се од 28 сателита, од којих је 23 оперативних, док су остали у припремној фази или на одржавању.

Русија је на GLONASS од 2001. до 2011. потрошила 107 милијарди рубаља (око четири милијарде америчких долара) и планира да до 2020. издвоји још 347 милијарди рубаља (нешто више од 11 милијарди долара). Највећи део те суме отићи ће на одржавање сателитске констелације: планирано је лансирање 13 сателита GLONASS-M и 22 нових сателита GLONASS-K. Нови сателити имају дужи животни век него претходне верзије: сваки GLONASS-M ће радити седам

уместо две-три године, док ће GLONASS-K служити десет и више година.

Други важан део система, који значајно повећава његову прецизност и тачност, јесу земаљске станице за диференцијалну корекцију и три сателита предајника на геостационарној орбити. Тај допунски комплекс повећава тачност позиционирања на 0,6 m и мање, што је знатно боље од садашњих 0,7, колико обезбеђује амерички систем GPS. Земаљске станице прикупљају податке о локацијама основних GLONASS сателита и преко сателита предајника преносе податке крајњим корисницима.

Тренутно се гради 16 земаљских станица на територији Русије и две на Антарктику, у руским базама Белингсхаузен и Новолазаревска. Планирана је и изградња нових станица на огромном простору од Бразила до Индонезије, који ће GLONASS-у омогућити да покрије целу јужну хемисферу. Како је то са северном хемисфером већ постигнуто, систем GLONASS покриће цео свет, а омогућиће још два пројекта од стратешког значаја за Русију и њене оружане снаге: масовну производњу муниције са сателитском навигацијом и развој јединственог тактичког система. ■

ПЕНТАГОНОВ ПЛАН ИКС

Да би побољшале своју спремност за сајбер ратовање, САД развијају пројекат „План икс“, који се базира више на стварању моћне одбране сопствених компјутерских система него на ометању или уништавању непријатељских. Ако пројекат успе, САД би биле у могућности да доминирају дигиталним бојним пољем. Истраживачки програм трајаће пет година (2012–2017), а за те сврхе из буџета је планирана сума од 1,54 милијарде долара.

Један од циљева је и стварање детаљне мапе глобалног сајбер простора, у којем су десетине милијарди компјутера и других машина, који би се сам абдејтовао из минута у минут. Стручњаци, наиме, замишљају мапу на којој црвене тачке означавају непријатељске компјутере, а плаве америчке. Када непријатељ унапреди свој оперативни систем црвене тачке би се претвориле у жуте, док сајбер оператори не разоткрију нови систем. Такође, у оквиру плана предвиђено је стварање новог, моћног оперативног система који је способан да изводи нападе, али и да преживи контранападе. Аутори плана се надају да ће развити систем који ће команди дати могућност да изведе нападе и контранападе „брзином светлости“, користећи унапред планирани сценарио.

„План икс“ део је шире стратегије за унапређење сајбер капацитета Пентагона, али и за развој стелт технологије и преносивих GPS система. ■

ИЗРАЕЛСКИ ШПИЈУНСКИ ЛЕПТИР

Најновија израелска минијатурна шпијунска летелица у облику лептира, производ израелске ваздухопловне индустрије, има само 20 g и најмања је тежине у свету до сада. „Лептир“ може да прикупља податке унутар зграда, да прави фотографије у боји и да узлеће вертикално као хеликоптер. Произвођач наводи да је предност ове летелице што лети у затвореном простору па може да над-

гледа све, почев од железничких станица и аеродромских терминала или пословних зграда до бојног поља и шума.

„Лептир“ практично бешумно маше са четири своја крила 14 пута у се-

кунди и опремљен је камером масе од свега 0,15 грама. Са картицом за меморију управља се са даљине помоћу специјалног шлема. Може се користити и у копненим борбама, када га војник само извади из џепа и пошаље иза непријатељских линија. Осим „лептира“, Израел је за градско осматрање и сукобе у њима промовисао још две нове беспилотне летелице – „дух“, од четири килограма и „комарац“, који има 500 грама. ■

Приредио С. АРСИЋ

ФРАНЦУСКИ СПЕЦИЈАЛИТЕТ

Ако постоји оклопно возило које је показало пут којим ће непуне две деценије касније сви поћи, то је француска фамилија точкашка Renault VAB. Док су се Американци бавили оклопним аутомобилима Commando, Совјети оклопним транспортерима прилично сложене конструкције и лоше ергономије – БТР-60/70, а Британци незграпним Сахоп-има, Французи су применили концепцију гусеничних возила на точкаше и све превазишли.

Француска „школа“ конструисања оклопних борбених возила (ОБВ) ставља акценат на лакша возила веће покретљивости и снажног наоружања. Управо то је потенцирало употребу точкашке уместо гусеничне концепције, тако да су оклопни аутомобили постали француска „специ-

јалност“, која им је донела изванредан пословни успех. Исто тако, историја израде њихових оклопних возила пуна је примера који су користили врло необична и занимљива решења и, нажалост, била препрека њиховој широј примени. Међутим, постоје и изузеци, а управо је такав Renault VAB (Véhicule de l'Avant Blindé), настао у пуном јeku Хладног рата.

За разлику од других земаља, које су првенствено форсирале оклопна возила гусеничаре, Француска је препознала и апсолутно уважила предности точкаша: нижа набавна цена, мањи трошкови одржавања, готово двоструко већа брзина кретања по путевима, дужи радни век... Поједине анализе говоре да је за возила масе од 15 до 20 t сврсисходније користити точкаше него гусеничаре, осим ако је реч о возилу од којег се очекује савладавање екстремно тешких терена (снег или расквашено земљиште), али с обзиром на француске интересне сфере (Блиски исток, Африка) то и није представљало већи проблем.

Француска је шездесетих и седамдесетих година за пратњу тенкова AMX-30 користила у то време врло савремена борбена возила пешадије

(БВП) AMX-10P, но осетила се потреба за још једним возилом, масовнијим, за које је одлучено да има точкашку конфигурацију. На расписани конкурс пријавиле су се две компаније – „Panhard“ и „Saviem/Renault“, а ова друга однела је превагу. Две године након те одлуке, 1976, пристигли су први серијски примерци.

Врхунска ергономија

Како нови точкаш није требало директно да учествује у борбама, конструктори су се концентрисали на обезбеђење што веће покретљивости, укључујући и амфибијске особине (форсирање река у Француској и Немачкој), уз основно одбрамбено наоружање, НХБ заштиту и основну заштиту против стрељачког наоружања и парчади артиљеријских пројектила. Укратко, основна варијанта требало је да буде оклони

транспортер (ОТ), попут ОТ М113 у америчкој армији.

Основна концепција возила Renault VAB своди се на добро профилисано оклопно тело, са возачем и стрелцем лево и десно у предњем делу, при чему сваки има бочна врата, кровни отвор и одличну видљивост преко два велика застакљена отвора, односно помоћу узаног отвора када се два отвора затворе оклопним капцима. Моторно-трансмисионо одељење је иза возача, десно од њега је пролаз за комуникацију између управног и борбеног одељења. У задњем делу налази се релативно велики простор са две склопиве клупе, па је могуће превести десет потпуно опремљених војника, који седе лицем у лице, дакле пуно одељење састављено од две борбене групе од по пет војника.

Код распореда седења постоје два гледишта. Класични БВП „стил“ подразумева седење леђа у леђа, где војници

Борбена употреба

Возило VAB коришћено је у више борбених операција и мировних акција где су били ангажовани француски војници: у Кувајту/Ираку, Обали Слоноваче, на просторима бивше СФРЈ, Камбоџи, Либану, Руанди, Сомалији и у Чаду. Мароканска армија их је веома користила у борбама против устаника покрета Полисарио у западној Сахари. Можда су највећа искушења била у Авганистану, посебно када је конвој француских и америчких војника упао у заседу коју су припремили талибани у долини Узбин, када је један VAB погођен пројектилом из бацача РПГ-7, али није било жртава. Међутим, један стрелац из митраљеза 12,7 mm погинуо је након што је дошло до урушавања пута и превртања возила.

ла преко двоја великих задњих врата, што је директно преузето са ОТ/БВП гусеничара. До тада је већина точкаша (типични примери су амерички Comtando и совјетски БТР-60/70) имала скучена бочна врата на средини возила, која нису омогућавала толико брз улазак и излазак, а ни војници нису били толико безбедни након напуштања возила. Укратко, када се појавио, VAB је са ергономске тачке гледишта био значајно испред конкуренције. Међутим, предности те конструкције не завршавају се на томе.

Робустност и покретљивост

Возило Renault VAB испоручивало се у две основне варијанте шасије – са формулом погона 4x4 и 6x6. Формула погона 4x4 коришћена је на возилима која је имала француска армија, а она 6x6 била су намењена претежно за извоз. Наравно, погон 6x6 пружа нижи притисак на подлогу (392, у односу на 592 kN/m²) и већу проходност, али има и вишу цену и комплекснију конструкцију. Уз то, борбена маса је са 13.000 повећана на 14.200 килограма. Логика којом су се водили француски планери је једноставна – обезбедити довољно возила за попуњу сопствених оружаних снага по повољној цени, при чему се водило рачуна и о постојању гусеничних БВП типа AMX-10P, који је требало да се користе за непосредно праћење и подршку тенковима AMX-30 и из тог разлога су имали потребну проходност по тешком и расквашеном земљишту. За инострано тржиште нуђена је у основи проходнија варијанта возила, с обзиром на могућност да то буду основни ОТ или чак БВП у оружаним снагама земље-купца.

Када је реч о мотору, прва возила имала су мотор MAN D2356 HM72 снаге 162 kW (220 КС), а из касније производње, након 1984, домаћи Renault MIDS 06.20.45 исте снаге. Коришћена је хидраулична трансмисија Renault Transfluid са пет брзина напред и једном назад. Вешање је независно, са торзионим осовинама и балансирајућим полугама. Сви точкови опремљени су хидрауличним амортизерима, а управљање је преко предње осовине код возила 4x4 или пре-

Оклопни транспортер либанске армије VAB VTT, опремљен кровним митраљезом 12,7 милиметара

гледају према споља. Та концепција је погоднија са гледишта могућности отварања ватре из возила, али ју је теже остварити уколико се жели квалитетна ергономија. Чешће је, међутим, примењивано седење лицем у лице, јер обезбеђује много већи простор не само за војнике већ и за терет, евентуално нао-

ружање, а уколико постоји потреба да војници отварају ватру из возила, могу да клече на клупама.

Упркос томе што је Renault VAB суштински ОТ, обезбеђени су бочни отвори са оклопним стаклом и могућност отварања ватре из унутрашњости возила. Војници улазе и излазе из вози-

ко предње две код возила 6x6. Посебна карактеристика је употреба релативно великих точкова димензија 14.00x20 Michelin XL, опремљених нерањивим уметцима. Наиме, већи точкови обезбеђују већу површину налегања и самим тим нижи притисак на подлогу, као и мањи отпор кретању и савладавање тежег терена. Смањење притиска на подлогу обезбеђено је и централном регулацијом притиска у гумама. VAB је амфибијско возило, које на води развија максималну брзину од 7 km/h, што се обезбеђује са два водомлазна покретача у задњем делу трупa. Укратко, Renault VAB је изузетно робустно и добро пројектовано возило, код којег је из дате формуле погона „извучено“ веома много.

Оклопна заштита је, као и код свих осталих ОБВ точкаша, у другом плану. Коришћен је заварени ваљани панцирни челик, који са чела пружа заштиту од пробојне муниције 12,7, а са бока од 7,62 милиметара. Томе доприноси добра профилисаност, односно нагиб плоча, што је имало позитиван утицај и на заштиту од мина. Наиме, уместо уобичајеног правоугаоног профила доњег дела тела возила, коришћен је обрнути трапезни. Он представља претходника данашњем профилу у облику латиничног слова „V“. V-профил обезбеђује знатно бољу противминску заштиту од класичног правоугаоног, док је обрнути трапезни, коришћен на возилу VAB, прелазно решење, које обезбеђује делимично усмеравање експлозије противоклопне мине према споља, изван корпуса возила. Иначе, тај облик профила доњег дела трупa резултат је оптимизације за постизање ефикаснијих амфибијских карактеристика.

Дакле, чак и у погледу противминске заштите VAB је био испред конкуренције. Поред тога, унутрашња запремина возила је релативно велика, тако да је ефекат дејства кумулативних бојевих глава знатно мањи него у случају кад је запремина возила мања. VAB се показао врло отпорним и на дејство импровизованих експлозивних направа које дејствују на бок, што је резултат доброг профилисања оклопа, а и изостанка већих бочних отвора типа врата и друго, док су стаклене површине додатно заштићене масивним поклопцима. Све у

Возило VAB Mk2 са нивоом заштите и борбеном станицом на крову с топом 25 милиметара

свему, VAB је за своју масу и намену, а посебно у време када се појавио, био одлично оклопљено возило. Једина слаба тачка била му је одређена тенденција ка превртању због високог тежишта.

Варијанте

Тешко је говорити о наоружању возила VAB јер је изузетно флексибилна

конструкција омогућила израду 30 различитих варијанти (ОТ, БВП, носач минобацача, противоклопних вођених ракета, санитарска верзија, командна, за поправке и извлачење, противавионска верзија, извиђачка, инжењеријска и др.).

Верзија ОТ обично је опремљена тешким кровним митраљезом у турели Browning M2HB, калибра 12,7 милиметра. Поред те, присутне су и верзије са даљински управљаним митраљезом 12,7 mm Kongsberg, са топовима 20 и 25 mm (верзија БВП), противавионска верзија са два топа 20 mm или ракетама Mistral, са противоклопним вођеним ракетама MILAN, TOW или HOT. Постоје и верзије наоружане минобацачима 81 или 120 милиметара.

Посебно занимљива је израда возила VBC-90, које користи нешто измењену конфигурацију са мотором позади и у средини постављеном куполом GIAT TS-90 са топом 90 mm и борбеним комплетом 45 метака. Све погонске компоненте (мотор, трансмисија, вешање и др.) идентичне су са возилима VAB, чиме се обезбеђује практично истоветна логистика. За разлику од VAB, VBC нема амфибијска својства због смањене запремине трупa, потребне за обезбеђење мање висине возила због ионако присутне тенденције ка превртању.

Возила VAB су кроз читав радни век константно побољшавана. Резултат је VAB NG, које има више од 1.100

Унапређења

Возила VAB су кроз читав радни век константно побољшавана. Резултат је VAB NG, које има више од 1.100 унапређења у односу на прве серије, од чега су многа имплементирана и на постојећа и на новопроизведене примерке. Током производње додата је унутрашња облога за смањење парчадног ефекта стрелачке муниције која изврши пробој или сужење леталног конуса кумулативног млаза. Поред тога, са спољашње стране може се уграђивати додатни оклоп од керамике, који обезбеђује повећање заштите на пробојну муницију калибра 14,5 mm, чак и са бока, чиме се степен заштите повећава на ниво најсавременијих БВП. Ради задржавања специфичне снаге возила, а и њеног повећања у зависности од опремљености, уграђује се мотор Renault MIDR 06.20.45 снаге 220 kW (300 КС).

унапређења у односу на прве серије. Ипак, иако унапређења значајно побољшавају њихове карактеристике, конструктори су приступили даљем развоју, што је довело до два нова возила – VAB Mk 2 и Mk 3.

Слични претодницима – VAB Mk 2

Возило VAB Mk 2 резултат је заједничких напора компанија „Renault Trucks Defense“ и „Thales“, а појавило се 2010. године. Тежиште напора конструктора је обједињавање свих добрих

Извоз

Овако флексибилно и употребљиво возило није могло да остане непримећено на светском тржишту. Укупно је произведено више од 5.000 VAB, од којих је већина за сопствене оружане снаге. То возило користе и Брунеи, Грузија, Индонезија, Италија, Катар, Кипар, Либан, Мароко, Маурисијус, Обала Слоноваче, Оман, Уједињени Арапски Емирати и Централноафричка Република.

тај начин ниво перформанси је задржан као и код претходне верзије.

Заштита возила је, такође, важна. Mk 2 има, са додатним оклопом, ниво заштите у складу са стандардом STANAG 4569 (против стрељачке муниције, мина и импровизованих експлозивних направа), при чему су примењена амортизована седишта за ублажавање ефеката дејства мине или импровизованих експлозивних средстава. Основно наоружање је даљински управљана борбена станица опремљена тешким митраљезом 12,7 mm или аутоматским топом 20 mm, мада би без сумње на захтев корисника могло бити уграђено и снажније наоружање – приказана је и верзија са топом 25 милиметара. То ово возило према ватреној моћи у великој мери изједначава са точкашким и гусеничним БВП.

Упркос свим тим мерама, остаје утисак да је верзија Mk 2 помало „натегнута“, што су приметили и потенцијални корисници. Зато су конструктори предузели мере како би коренито побољшали возило и довели га на ниво најсавремене конкуренције са погоном 8x8.

Најновија верзија – Mk3

Нова варијанта – Mk 3, има повећан труп, уз једину задржану конфигурацију 6x6. То у одређеној мери квари спољашњи изглед, јер се стиче утисак да на задњем делу трупа „фали“ још један пар точкова, али је само реч о додатом модулу, који „квари“ иначе складан изглед точкаша. Корисна запремина је са 10 (VAB), прво повећана на 11 (VAB Mk 1) и коначно на 13 m³ (VAB Mk 2), а маса је достигла 20 t (вероватно са додатним оклопом). Значајно је и повећање носивости, са три тоне на Mk 1 на чак 7,5 t на Mk 2. Носивост је доведена изнад нивоа возила Piranha III (маса 16,5 t, носивост 6 t), готово двоструко у односу на Piranha II (14 t, 4 t), али мање у односу на најсаврменија возила из класе: Piranha IV (24 t, 10 t), новог француског VBCI 8x8 (26 t, 10 t), немачко-холандско-британског Boxer-а (33 t, 8 t) и финске Patria-e AMV (25 t, 10 t), сви у конфигурацији 8x8. Сасвим је јасно у коју се категорију смешта нови VAB Mk 3, уз једноставнију и јефтинију конфигурацију 6x6.

Код возила VAB Mk 3 примећна је другачија конфигурација ходног дела и ширанији шруи

карактеристика претходних возила (VAB NG) са повећаном носивошћу, осавремењивањем конструкције, повећањем нивоа заштите, удобности посаде и применом информатичких технологија на бојишту. Споља гледано, Mk 2 су слична претходницима, с тим да при приказивању произвођач тежи да показује возила са додатним оклопом.

Као и код основног модела, присутне су две варијанте – са погоном 4x4 и 6x6. Маса празних возила приближно је једнака првим варијантама: 4x4 10.200 стара и 10.100 kg Mk2, а 6x6 11.400 стара и 11.500 kg Mk2. Борбена маса је, међутим, већа код Mk 2 – 15.800 и 17.200 kg

Возило за подришку са топом 90 mm VBC-90

за верзије са погоном 4x4 и 6x6, а суштина је у могућности опремања пакетом додатне заштите масе чак три тоне. То обезбеђује транспорт ваздушним путем, авионима C-130 (једно возило) или већим A-400M (једно, а вероватно и два возила).

Мотор је Renault Dxi 7 235 kW (320 KC), а мењач аутоматски ZF 6 HP 502 са шест брзина напред и једном уназад. На

Измењено је и растојање између осовина – растојање између прве и друге значајно је веће него између друге и треће, док су код претходних варијанти растојања између осовина приближно једнака. Поред тога измењено је управљање, јер је код VAB и VAB Мк 2 у варијанти 6x6 управљање изведено закретањем точкова прве две осовине, док се код Мк 3 закрећу само точкови прве осовине, али је то вероватно за већи угао.

Повећање масе изискивало је и интервенцију на погонском блоку. Уграђени Renault дизел мотор има снагу у распону 320–340 КС, с тим да постоји могућност пораста на 400 КС. Трансмисија је аутоматска, типа Renk. На тај начин перформансе су задржане на нивоу претходника (највећа брзина 105 km/h), а у случају искоришћења потенцијала пораста снаге, перформансе би могле бити и унапређене.

Заштита је такође импресивна – уградњом додатног оклопа, највиши ниво који може да се достигне је ниво 4 по стандарду STANAG 4569 (против стрелачке муниције, мина и импровизованих експлозивних направа). Тај ниво подразумева заштиту од панцирних пројектила калибра 14,5 mm са свих страна, парчади артиљеријских пројектила 155

„Уредна“ и просторна унутрашњост возила VAB VTT

Место возача и стрелца није прешерано луксузно, али је једноставно, функционално и без зајављивих материјала

Тој 25 mm са сјрегнућим мишраљезом 7,62 mm у даљински управљаној станици на возилу Мк 3

mm са 30 m и дејство противоклопне мине масе 10 килограма. Такав ниво заштите одговара нивоу код најсавременијих точкаша који се нуде на светском тржишту. У односу на њих, требало би очекивати нижу цену због погона 6x6, уз задржану покретљивост с обзиром на нешто мању масу и нешто нижи степен заштите од муниције која дејствује кинетичком енергијом од конкурената попут финског возила Patria AMV (8x8), која у највишем нивоу заштите штити са чела од муниције 30 милиметара.

Од наоружања, за сада је приказано возило опремљено даљински управљаном борбеном станицом BAE Systems Land Systems South Africa TRT-25 са топом 25 mm са двоструким храњењем и спрегнутим мишраљезом 7,62 милиметара. Помиње се могућност уградње топа до калибра 30 милиметара. Са таквим наоружањем, Мк 3 би практично био „право“ БВП, што важи и за посаду: три стална члана (командир, нишанџија и возач) и седам војника. Нема дилеме да у случају потребе корисника, може да се угради и другачије наоружање од оног које обезбеђује простор за транспорт стандардних 10, па и више војника, све до ПОВР, минобацача или возила других намена: санитетске, командне, за извлачење и многих других.

Уз све то, Мк 3 задржава амфибијска својства, мада тренутно није јасно да ли у конфигурацији са најснажнијим нивоом заштите, што код претходника није био случај.

Данас је VAB (Мк 3) практично остао оно што је био пре више од тридесет година – релативно јефтино и употребљиво возило, флексибилно у сваком погледу, на нивоу скупље конкуренције према карактеристикама, заштити и наоружано и опремљено са широким варијететом подсистема. Једини је проблем што се верзија Мк 3 појавила можда прекасно да обезбеди набавку од нових купаца, бар не оних најбогатијих, који ће тежити возилима 8x8. Стари купци међутим, поред Мк 3, имају такође многе опције надоградње и модернизације, апсолутно у складу са трендовима у свету. ■

Др Себастиан БАЛОШ

	VAB, VAB NG	VAB Мк 2	VAB Мк 3
маса празног*	10.200/11.400 kg	10.100/11.500 kg	-
борбена маса*	13.000/14.200 kg	15.800/17.200 kg	20.000 kg
дужина трупа	5,98 m	5,98 m	-
ширина	2,49 m	2,49 m	2,49 m
мотор	Renault MIDS; MIDR 162 kW (220 КС); 220 kW (300 КС)	Renault Dxi 7 235 kW (320 КС)	Renault 235–294 kW (320 – 400 КС)
максимална брзина	92;110 km/h	105 km/h	105 km/h
аутономија	1.000 km	1.000 km	-

* Погон 4x4/6x6

МОДЕРНИЗАЦИЈА ТАЈВАНСКОГ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

Америчка влада потписала је уговор са „Локид Мартином“ вредан 1,85 милијарди америчких долара о модернизацији 145 авиона F-16A/B Fighting Falcon, у верзији Block 20, за Тајван. Програм модернизације обухвата уградњу нових AESA радара, уређаја за глобално позиционирање, модернизацију система за електронско ратовање, те остале авионике тајванских авиона. Истовремено, компанија је добила и посао модернизације флоте F-16 у саставу америчког ратног ваздухопловства.

Оба програма модернизације заснивају се на конфигурацији F-16B, названој Viper, коју је фирма обелоданила почетком године.

Потпредседник компаније и главни менаџер интегрисане ловачке групе (F-16/F-22 Integrated Fighter Group) изјавио је да се радује наставку сарадње са

Тајваном у одржавању и унапређивању њихових борбених авиона овог типа, те да ће тајванске ваздухопловне снаге добити најсавременију модернизацију авиона F-16, засновану на поменутој конфигурацији F-16B Viper, чиме се снажно указује на блискост програма модернизације за амерички USAF и светске заједнице корисника овог типа.

Истовремено, „Локид Матин“ објавио је да је у 2011. години остварио продају у вредности 46,5 милијарди америчких долара.

Иначе, F-16B Viper, на коме ће се заснивати модернизација тајванских авиона, представљен је јавности у фебруару ове године током сингапурске ваздухопловне изложбе. Том приликом из компаније је саопштено да је реч о природном кораку у даљем развоју фамилије F-16 и да је поменути стандард у понуди и за новопроизведене авионе, али и као пакет модернизације за постојеће апарате старијих генерација.

Нови стандард подразумева уградњу AESA радара, надоградње летних рачунара, побољшања кабине и тзв. архитектуре авиона, а и уважавање других сугестија које су „Локидовим“ инжењерима дали америчко и друга ратна ваздухопловства, корисници тих авиона. Како је истакао „Локидов“ потпредседник за пословни развој у аеронаутици Џорџ Стендриц, циљ програма је да задовољи нове захтеве корисника, али и да их припреми за борбене авионе нове генерације попут F-22 и F-35. ■

ИРАН ТЕСТИРАО ПРОТИВБРОДСКЕ БАЛИСТИЧКЕ РАКЕТЕ

Иран је објавио снимке са другог опитовања свог противбродског балистичког пројектила Khalij Fars (у преводу Персијски залив), које потврђују да пројектил користи електрооптички/инфрацрвени (ЕО/ИО) трагач, али и даље постоје сумње да ли је заиста спреман за оперативну употребу.

Ракета Khalij Fars први пут је представљена јавности у фебруару 2011, када су ирански медији објавили слике оружја очигледно заснованог на тактичкој балистичкој ракети Fateh-110. Званичници су тада тврдили да је у масовној производњи и да има домет од 300 километара. Иран је тада објавио и фотографије које, наводно, приказују ракету како погађа укотвљени брод, али је аутентичност снимка оспорио бивши шеф израелске Организације за ракетну одбрану Узи Рубин, који је тврдио да је фотографија монтирана.

Најновија опитовања наводно су изведена почетком јула, када је ракета

Khalij Fars успешно погодила „плутајућу платформу у покрету“. Иранска средства јавног обавештавања објавила су и снимак за који се тврди да је начињен ЕО/ИО трагачем на ракети приликом навођења на платформу, као и удара ракете у мету.

Рубин, међутим, остаје скептичан: „докази које су они (Иранци) објавили ни-

су уверљиви“. Наиме, он истиче да пројектил на сликама, који је наводно испалењен, нема оптички прозор нити антену потребну за тестове, те да сама мета не изгледа као да се креће. „Да сам ја Иранац који покушава убедити свет да могу да погодим брод у покрету, објавио бих доказе... Сећам се када су лансирали Сејил (балистичку ракету великог домета). Тада су имали камере које су снимиле сваки завртањ и вар детаљно. У овом случају шкртаре са детаљима“, рекао је Рубин.

Без обзира на то, он је истакао да је Иран способан да развије противбродску балистичку ракету јер је, према његовим речима, неопходна електрооптичка технологија за навођење постала много више доступна кроз цивилне софтвере за задржавање телевизијских камера на објектима, додајући да: „има смисла употребити је будући да се бродови веом јасно издвајају од околине“. ■

Приредио М. ТИШМА

РУСИЈА УВОДИ НОВЕ НУКЛЕАРНЕ ПОДМОРНИЦЕ

Руски министар одбране изјавио је недавно да ће прве нове нуклеарне подморнице класе Бореј бити уврштене у флотни састав руске морнарице 2013. године. Прва подморница из класе, названа Јуриј Долгоруки, тренутно је у фази тестирања.

Подморнице ове класе биће дугачке 170 m, имаће пречник трупа од 13 m и моћи ће да

роне до 450 m дубине, са максималном брзином пловидбе од 29 чворова. Посаду ће чинити 107 људи, од тога 55 официра. До 2020. године биће саграђено осам подморница те класе, које ће заменити старије подморнице класе Пројект 941 и Пројект 667. Основно наоружање подморница класе Бореј представља 16 балистичких ракета типа „булава”. ■

ПРОТОТИП КИНЕСКОГ СТЕЛТ АВИОНА

Крајем октобра Кина је представила други прототип домаћег стелт авиона, који припада петој генерацији борбених авиона. Тај авион даљи је прототипски развој J-20, који је први пут полетео јануара 2011. године. Први лет другог прототипа трајао је једанаест минута и пратила су га два ловца типа J-11 (кинеска варијанта Су-27). Прве фотографије указују да је реч о нешто другачијем авиону од J-20. Стручњаци указују

да је то авион мањих димензија од J-20, који притом има јачи стајни трап, погодан за употребу са носача авиона. У различитим изворима тај прототип означава се као F60/J-21/J-31. Кинески званични извори нису пружили техничку спецификацију новог авиона нити иједан други релевантан податак. Претпоставља се да је авион погођен моторима руског порекла. ■

НОВИ АМЕРИЧКИ ХЕЛИКОПТЕРИ ЗА СПАСАВАЊЕ

Амерички званични органи задужени за опремање ваздухопловства публиковали су крајем октобра званичан захтев за понудом нових хеликоптера, који ће служити за борбено спасавање (Combat Rescue Helicopter – CRH). Тежиште је у тим захтевима на карактеристикама лебдења, тактичком радијусу, корисном терету и запремини кабинског простора.

Основни задатак за те хеликоптере биће спасавање људства из противничке позадине, али и различити хуманитарни задаци у подршци цивилног становништва. Кроз тај програм биће набавље-

но 112 хеликоптера, чиме ће се омогућити замена хеликоптера типа HH-60G Pave Hawk, старијег датума производње. ■

Приредио С. ВЛАЧИЋ

Летелица америчке војске – LEMV

РЕНЕСАНСА ВАЗДУШНИХ БРОДОВА

Данас готово да не постоји ваздухоплов који се не може оборити са земље на било којој висини и ма којом брзином се кретао. Та претња утицала је на то да се из извуче стара идеја о ваздушним бродовима, који могу да се користе за прикупљање информација. Компанија „Нортроп-Грумман“ израдила је први ваздушни брод – LEMV, који је на свој први лет полетео 7. августа ове године.

Човечанство је осуђено да заборава и потом проналази иста техничка достигнућа. Тако су последњи војни ваздушни бродови нестали са неба пре 80 година и ове се године опет винули пут небеског плаветнила.

Кад су настали били су велики, тропи, пуњени запаљивим гасом и прелака мета за ескадриле брзих и агилних авиона ловаца, од којих практично није било

одбране. Задаци ваздушних бродова – снабдевање, осматрање и бомбардовање – потом су препуштени специјализованим авионима чије су конструкције тек почеле да се појављују. Међутим, развој система ПВО готово сви авиони постали су мете на исти онај начин на који су пре њих били ваздушни бродови. Данас практично не постоји ниједан ваздухоплов који не може бити оборен са земље на било којој висини и ма којом брзином се кретао. Често се налазе под ударом батерија ПВО непријатеља на властитој територији, чим се подигну са аеродромске писте.

Та претња довела је до промене у начину размишљања и извлачења старих идеја о ваздушним бродовима. Свакако, они данас не могу да имају некадашњу улогу, али су задржали неке намене – осматрање и јављање, контролу дешавања на земљи.

Укратко, прикупљање информација. То је било довољно да се обнови идеја о ваздушним бродовима.

Васкрс идеје

Прича у васкрснућу ваздушних бродова почиње у САД. Наиме, компанија „Нортроп-Грумман“ израдила је 2010. године предлог пројекта о вишенаменској летелици за прикупљање информација на дуге стазе – LEMV (Long Endurance Multi-

intelligence Vehicl). Иза тог компликованог имена крио се ваздушни брод, у народу познатији као „цепелин“, који је развио гроф Фердинанд фон Цепелин почетком 20. века. Компанија је дошла на идеју да се уз помоћ ваздушног брода, опремљеног најсавременијим системима за откривање, осматрање и јављање, контролише велики простор на дужи временски рок.

„Нортроп-Грумман“ склопио је 14. јуна 2010. уговор са Ваздушно-космичком одбрамбеном командом КоВ САД и стратешком командом КоВ САД о изради три ваздушна брода, по цени од 154 милиона долара по комаду. Према речима представника војске САД, та цена може

Техничке предности

За разлику од ултралакких беспилотних летелица – UAV, ваздушни брод или HAV – хибридно ваздушно возило, како га зову у САД, не користи аеродинамичке силе како би летело. Користи их само за полетање, када се активира хелијум – гас којим је пуњен, а који подиже ваздушни брод на одговарајућу висину. Тада се мотори користе како би брод маневрисао и кретао се.

да се попне и на 517 милиона долара, у зависности од опреме и опција. У цену су урачунати развој, дизајн, конструисање и тестирање ваздухоплова и подсистема брода у периоду од 18 месеци од потписивања споразума, укључујући и транспорт на ратиште Авганистана, где ће бити извршено тестирање.

Према плану, први лет LEMV био је предвиђен за почетак јуна ове године, али је због одређених проблема на свој деведесетоминутни лет полетео 7. августа. Превиђено је да крајем 2012. буде послат у Авганистан, али је то одложено за почетак 2013. године.

Одлике

Како се наводи, ваздушни брод има плафон лета од 6.000 m и радијус 3.000 километара. То можда не звучи импозантно, али је за похвалу други податак – ваздушни брод може непрекидно и без

слетања или допуњавања горивом да остане у ваздуху чак 21 дан. Уз то, способан је да генерише до 16 kW електричне енергије за своје потребе, истовремено да користи све сензоре и да буде независан од полетно-слетне стазе, која је у овом случају минимална.

Опрема коју носи омогућиће му скоро геостационарно осматрање, слично геостационарним сателитима, тачније могућност лебдења на 6.000 m изнад бојишта или контролу и обраду података изван зоне видљивости. Посада ваздушног брода, осим прикупљања и прослеђивања информација, имаће могућност и активног командовања трупима на земљи, процесуирања захтева команданата са терена за подршку авијације или артиљерије и све остале командно-управљачке функције једног командног места.

Од електронске опреме ваздушни брод има радар за контролу кретања на земљи, електро-оптичке и ИЦ сензоре, средства комуникације и преноса података, систем распознавања пријатељских снага и системе електронске заштите и противдејства.

LEMV је компатибилан са свом опремом по NATO и САД стандардима и може бити умрежен у обавештајну мрежу са војним сателитима, извиђачким и осматрачким ваздухопловима и земаљским станицама за осматрање и јављање. Осим тих, примарних могућности, LEMV може да послужи за превоз масивних товара у Авганистан, ношење великих и кабастих подвесних терета, што авиони, а посебно ултралаке беспилотне летелице не могу.

Тело ваздушног брода LEMV израђено је од мешавине вектрана, кевлара и мајлара и може да буде отпорно на ватру из малокалибарског оружја.

Унутар „коже“ брода налази се више малих балона напуњених хелијумом –

Димензије

Ваздушни брод – LEMV дуг је 91, широк 34 и висок 26 метара. Свеукупна запремина му је 38.000 кубних метара. Потрошња горива је 13.500 l за лет у трајању од 21 дан, а максимална брзина око 150 km/h.

напред, назад и са стране тела ваздушног брода.

Теретни део брода састоји се од три секције испод трупа: командни део, средишњи и задњи део. Командни део садржи пилотску станицу – контролу лета и горива и теретни простор. У средишњем делу је универзални кран, а гориво у задњем делу.

Погон LEMV састоји се од четири V8 дизел мотора са 340 КС, са директним убризгавањем запремине четири литара (4.000 кубика) и постављени су у паровима – два напред и два назад. Мотори су са променљивим вектором потиска и уједно служе и као помоћно кормило брода. Такође, LEMV има и бочне потиснике за крстарење на малим брзинама и лебдење. Предност је и у томе што сваки терет који подигне може да буде прикључен на његов интерни генератор од 16 kW, па тако може да носи разне електричне уређаје и радаре. Стајни трап има помоћне пнеуматске цеви за слетање/полетање са воде.

Савремени обавештајни авиони, иако веома квалитетни и употребљиви, имају две мане – изузетно високу цену часа лета (комбинација огромне потрошње горива са ценом одржавања авиона и другим параметрима) и релативно малу издржљивост у лету – пре него што је потребно да се летелица попуни горивом у лету или мора да слети на земљу.

Запањујућа је и брзина развоја летелице од цртежа до првог лета прототипа – само 24 месеца. Остаје да се види каква ће се показати у пракси. Према речима стручњака компаније „Нортроп-Грумман“, овај њихов пројекат поништава све негативне ствари и представља ренесансу једног скоро потпуно заборављеног типа ваздухоплова. ■

Александар КИШ

Пола века ракетних јединица ПВО

ХЕРОЈИ ОДБРАНЕ

Обележавајући педесет година постојања и развоја, 250. ракетна бригада за противваздухопловна дејства јасно сведочи о улози коју ПВО има данас, у времену брзог развоја технологије, непрекидног усавршавања ратних оруђа и све сложеније стратегије ратовања. Претварајући дане и сате интензивне обуке у секунде борбеног дејства, свакодневно у трци с временом, припадници једине ракетне јединице ПВО Војске Србије, захваљујући високом нивоу стручне и специјалистичке обучености, модернизованим и ефикасним ракетним системима и борбеним средствима које поседују, успешно остварују свој најважнији задатак – очување слободног неба над Србијом.

Пола века ракетних јединица ПВО

ХЕРОЈИ О

Интересовање за формирање ракетних јединица у нашој земљи и војсци везано је за крај педесетих година прошлог века и намеру да се оружане снаге опреме ракетним системом британске производње „Thunderbird“. Обарање америчког извиђачког авиона U-2 изнад совјетске територије ракетним системом ДВИНА, маја 1960,

као и промена спољне политике, опредељујуће су утицали на доношење одлуке и склапање уговора о набавци тог ракетног система са Совјетским Савезом 1961. године.

Старешински кадар за потребе формирања ове по свему нове јединице биран је из свих видова и родова, а претежно из противавионске артиљерије и ваздухопловно-техничке службе. Прва генерација послужилаца ракетног система упућена је на

преобуку у Совјетски Савез октобра 1962. године. Они ће ући у састав 250. ракетног пука ПВО, који је формиран 24. новембра 1962, а био је намењен за противваздухопловну одбрану ширег рејона главног града. За првог команданта пука постављен је пуковник Стеван Роглић, војник са богатим ратним искуством, који је на првој страници историје јединице записао:

„Историја 250. ракетног пука треба да буде исписана напорима и

ДБРАНЕ

КОМАНДАНТИ

3

Први командант ракетне јединице ПВО био је Стеван Роглић, рођен 29. јула 1921. године у Крагујевцу. Учесник је ослободилачког рата од 1941. до 1944. године у којем добија чин капетана. У периоду од 1944. до 1953. године завршио више војних школа и курсева у земљи и иностранству. Био је командант 250. ракетног пука ПВО од 1962. до 1967. године. Официрску каријеру је окончао 1981. године у чину генерал-пуковника на дужности команданта Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране. Преминуо је у Београду 18. јула 1992. год.

После Стевана Роглића, команданти јединице били су пуковници Милојко Апостоловић (од 1967. до 1973. године), Миленко Миловић (до 1980.) Милош Пеић (до 1983.) Радомир Секулић (до 1988.) Младен Карановић (до 1992.) Драгољуб Вукосављевић (до 1997.) Мирослав Лазовић (до 2000.) Драган Станковић (2002.) Јовица Драганић (до 2005.) Станко Васиљевић (до 2007.), бригадни генерали др Миодраг Гордић (до 2012. године) и Душко Жарковић (од 27. фебруара 2012. године).

Пола века ракетних јединица ПВО

пожртвованим радом војника и старешина, који несебично улажу себе у његово стварање и оспособљавање за извршење задатака у ПВО наше земље. Она представља њихов живот, дело и понос на историју која треба да послужи стварању традиција на којима ће се васпитавати младе старешине и војници”.

КРУНА ОБУКЕ

Бојно гађање циљева у ваздушном простору врхунац је оспособљавања за извршење задатка јединице, а његовим успешним извођењем припадници јединице доказују своју обученост. У пет деценија постојања ракетне јединице изводиле су гађања на полигонима у земљи и иностранству.

Прво бојно гађање у земљи извршено је на полигону „Рт Камењак“ код Пуле, 1. јула 1963. године. Лансирање прве ракете извршила је послуга 1. ракетног дивизиона, са потпуковником Бранком Шимурином на челу. Месеци напорног рада и обуке крунисани су сусретом ракете и мете.

Прво бојно гађање у иностранству извршено је 30. септембра 1966, на полигону „Ашулук“ у Совјетском Савезу. Био је то истовремено и први случај да нека јединица ЈНА извршава задатак ван граница земље. Последња гађања ракетних јединица ПВО на полигонима „Рт Камењак“ и „Ашулук“ извршена су 1989. године.

За потребе обуке novih генерација припадника ракетних јединица у оквиру пука формиран је Ракетно-школски центар, чији је први начелник био је пуковник ваздухопловно-техничке службе Мирослав Борас. Обука на савременој техници реализована је уз помоћ инструктора из Совјетског Савеза, који су у јединици боравили до 31. јула 1964. године.

Прво гађање, што је и врхунац процеса обуке прве генерације послужилаца ракетног система ДВИНА, извршено је 1. јула 1963. године.

На Првомајској паради у Београду, 1964, јединица која је до тада држана у строгој тајности, први пут је представљена јавности, када су приказана и у то време најсавременија средства ракетне технике.

Присуствовање гађању највишег државног и војног руководства, са врховним командантом маршалом Јосипом Брозом Титом на челу, 24. јула 1964, говори о значају који је придаван развоју ракетних јединица.

Старешине 250. ракетног пука биле су кадровска база за формирање 155. ракетног пука ПВО, у Загребу 1967. године, наоружаног ракетним системом ВОЛХОВ.

Пола века ракетних јединица ПВО

ОПРЕМАЊЕ РАКЕТНИМ СИСТЕМИМА ДРУГЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

У периоду од 1974. до 1982. године интензивно се развијају нове ракетне јединице и опремају ракетним системима ПВО друге технолошке генерације. Током 1974. године, у Врхники код Љубљане, формиран је 350. ракетни пук ПВО. У Батајници је 5. септембра 1977. формиран 450. ракетни пук ПВО, који је већ почетком следеће године премештен у Скопље. Након опремања ракетним системом НЕВА, 1980. године, 250. ракетни пук преформиран је у ракетну бригаду.

Ради противваздухопловне одбране стратегијских групација – армија и Војнопоморске области – средином седамдесетих година ЈНА је опремана средњим самоходним ракетним системом КУБ. Прво бојно гађање тим системом, 25. маја 1976. године на полигону „Рт Камењак“, извршио је 149. средњи самоходни ракетни пук ПВО, формиран 21. марта 1975. у Загребу. Затим је 8. октобра исте године формиран 60. пук у Задру.

Уследило је формирање 230. пука ПВО, 10. новембра 1976. године у Нишу, а потом је 1978. године у Сарајеву формиран 240. пук ПВО. Током 1982. године формиран су 310. средњи самоходни ракетни пук ПВО у Крагујевцу и 311. пук у Скопљу.

УВЕК УСПЕШНИ

Поводом Дана безбедности 1976. године, Савезно извршно веће СФРЈ наградило је 250. ракетни пук ПВО Плакетом за најбољу јединицу оружаних снага, чиме је то постала једина војна јединица којој је додељено ово признање.

Успешна ракетна јединица подразумева године и деценије борбеног оспособљавања, поверење у технику и увереност у могућност успешног извршења борбеног задатка. Године и деценије обуке тада су преточене у секунде борбеног рада.

Специфичност обуке у ракетним јединицама испољава се у захтеву да сваки појединац познаје, одржава, припрема и употребљава ракетна средства. У борбеном раду, рад сваког појединца, од команданта до „последњег“ војника, значајан је за извршење задатка. Заједништво и јак колектив, у којем сваки појединац разуме своје место и улогу, предуслов су успеха.

Пола века ракетних јединица ПВО

ДЕВЕДЕСЕТЕ

Део ракетних јединица са простора бивших југословенских република провео је почетак деведесетих година у блокираним касарнама, борбеним дејствима и тешким условима непрекидне претње ратом. Уследило је њихово премештање из ратом захваћених подручја.

Након дешавања у Републици Словенији, 1991. године, 350. ракетни пук прешао је у Мостар, одакле је 1992. премештен у рејон Београда, где је расформиран, а људство и техника интегрисани су у састав 250. бригаде. Са избијањем сукоба у Републици Хрватској, 155. пук премештен је у Бању Луку, након чега је ушао у састав Војске Републике Српске. Крајем 1991. и почетком 1992. године 450. пук премештен је у Краљево, 60. пук из Задра у Даниловград, а 311. пук из Скопља у Приштину. У Нови Сад су премештени 240. пук из Сарајева и 149. пук из Загреба. Сви средњи самоходни ракетни пукови наоружани системом КУБ ушли су јуна 1992. године у састав Корпуса ПВО.

Обуком борбених послуга у приближно ратним условима, ракетне јединице спремно су дочекале догађаје 1999. године. Свих 78 дана дејстава ваздухопловних снага НАТО водиле су херојску борбу против вишеструко

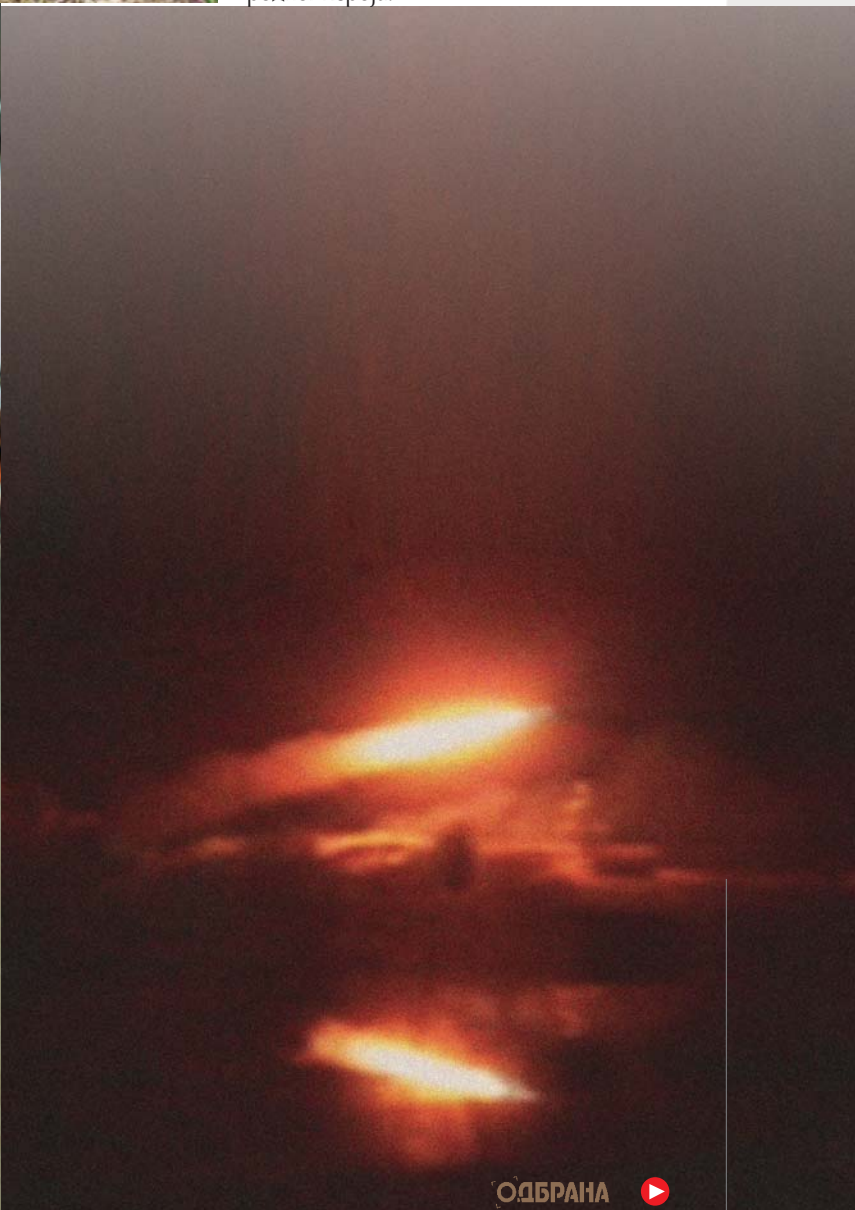

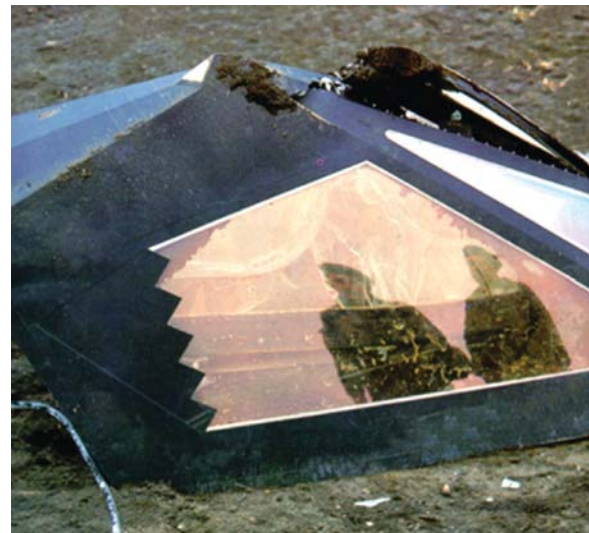
надmoћnijeg protivnika, ispoľavajući maksimalno poľrtvovaње, obučenosť i borbeni moral. U toj borbi, obaraњem više aviona i krstarećih raketa, protivniku su naneti neocjekivani gubići. Među oboranim avionima je i do tada „nevidљivi“ F-117A.

Raketne jedinice izvršile su 1999. godine stotine manevara i posle stotine vatrenih poloľaja u svim delovima zemље. Oštećena raketna tehnika oспособљavana je u rekordnom roku i vraćana u borbu, pre svega zahvaљujući sposobnosti posluga da u kriznim situacijama reaguju na pravi naćin.

Za iskazani heroizam koji su raketaši pokazali u odbrani otaćbine i podnete ŗrtve, 250. raketna brigada dobila je najviše ratno odlićkovaње – Orden narodnog heroja.

Пола века ракетних јединица ПВО

СВЕДОЧАНСТВА

Из ратног дневника заменика команданта 3. ракетног дивизиона ПВО, потпуковника Ђорђа Аничича (250. ракетна бригада ПВО, 2007)

„Поново видимо циљ на азимуту 230 степени и даљини од 14 км. Циљ врши маневар курсом, лепо се види на показивачу осматрачког радара. Поново се чује наредба 'антена'. Циљ је на азимуту 240 степени и даљини 14 до 14,5 км. Таман сам мислио да ни овај покушај неће успети, када је старији водник Матић узвикнуо: 'Дај га, дај га, имам га!'.

Точкићи су шкљоцнули и оператори су га прихватили. Стабилно праћење, азимут 242 степена, даљина 14,5 км (...) Официр за вођење, капетан I класе Муминовић, извештава: 'Азимут 250 степени, даљина 13 км'.

'Циљ уништи, метод три тачке, лансирај!', командовао је командант дивизиона потпуковник Дани. Потмула експлозија. Старт прве ракете, после пет секунди и друге. Оператори стабилно прате. Посматрам екран. Светлосни бљесак и експлозија прве ракете на циљу. Циљ је уништен. ...Гледам екран осматрачког радара. Паника у ваздуху. Сви су се разбежали, нигде ни једног циља.

На радио вестима у 22.00 часова чујемо да смо оборили F-117A. Олупина је пала у атар села Буђановци. Премештај на наредни ватрени положај је био брз. ...Сви зову, честитају. Напетост је посустала. Нестало је грча. Ојачава се вера у могућност ефикасног ватреног дејства. Одушевљење је владало у народу околних села. Сви су нас посматрали са великим поштовањем..."

Из мемоара Веслија Кларка, команданта НАТО снага у Европи (250. ракетна бригада ПВО, 2007)

„У суботу увече све се одвијало рутински, све док се нешто после десет сати преко заштићене телефонске линије није јавио Џон Џампер. – Господине, рекао је, немамо потврду да је један од наших авиона F-117 изашао из југословенског ваздушног простора.

Био је то позив од каквог сам стрепео. – Џоне, шта то значи? Да ли смо га изгубили или шта?

– Господине, још увек не знамо. Није се јавио. Могли би да буду проблеми са везама или је можда оборен, управо покушавамо да установимо у чему је реч.

Неколико минута касније Џампер се поново јавио. – Господине, нису везе у питању. Немамо га. Оборен је негде у Србији.

Назвао сам Кјуа Шелтона да му саопштим лоше вести. – Па, господине, ево онога чега смо се бојали.

Шелтон је вест примио мирно, без нервирања. – Дакле, рекао је, министар одбране и ја рачунали смо да ћемо изгубити неколико авиона. А то су показивали и модели. Јавићу му то.

Спасовање пилота било је ван наше контроле у Share-у. Примењивао се унапред планиран поступак за овакве ситуације, који је укључивао повезивање хеликоптера, ловаца и авиона за допуњавање горивом у лету, који треба да одлуче како да уђу у Србију и покупе пилота. Имали смо још неких седам сати до свитања..."

Пола века ракетних јединица ПВО

ХЕРОЈИ 250. РАКЕТНЕ БРИГАДЕ

Ракетне и друге јединице ПВО биле су прве на мети НАТО бомбардера током 78 дана агресије. Бригада чува сећања на двадесет осам припадника ракетних јединица који су у одбрани отаџбине дали своје животе, истовремено указујући поштовање њиховим породицама, али и свим рањеним и повређеним припадницима ракетних јединица. Њихова жртва трајна је инспирација за све генерације ракеташа.

Своје животе на борбеним положајима тада је оставило 28 припадника ракетних јединица. Већ 28. марта 1999. године, у рејону села Ченеј код Новог Сада, погинули су старији водник Саша Крстић, водник I класе Сениша Лаушев и војник Бојан Милетић. Наредних дана, пружајући отпор нападачу, погинули су војни обвезник Драгослав Јанковић, млађи водник Славољуб Заграђанин, мајор Шандор Нађ, војник Дејан Манчић, војник Драган Николов, мајор Небојша Тепалац, војник Душан Иванчевић, војни обвезник Зоран Виријевић, старији водник Слободан Смиљић, војник Горан Гајић, војник Бобан Радош, потпуковник Благоја Радић, капетан I класе Роберт Лајчак, војник Небојша Мијић, војни обвезник Славиша Симић, војни обвезник Драган Репија, потпоручник Милан Мијатовић, десетар по уговору Малиша Миловановић, војник Душан Урошевић, разводник по уговору Петар Маснец, потпоручник Драган Трајковић, војник Горан Миловановић, старији водник Драган Бандић, војни обвезник Александар Поповић и мајор Светомир Трифуновић.

БРИГАДА ДАНАС

У току 2004. године расформирану су 450. ракетни пук ПВО и 60. самоходни ракетни пук ПВО, а људство и средства интегрисани су у састав 250. ракетне бригаде и самоходних ракетних пукова.

На свечаности одржаној на аеродрому „Батајница“, 26. априла 2007. године, све ракетне јединице наоружане ракет-

Пола века ракетних јединица ПВО

ним системима средњег домета ушле су у састав 250. ракетне бригаде ПВО, која је тиме добила нову организацијску структуру.

У организацијском саставу бригаде налазе се 1. и 2. ракетни дивизион ПВО, наоружани системом НЕВА, те 230, 240. и 310. самоходни ракетни дивизион ПВО, наоружани системом КУБ.

Ракетна бригада намењена је за противваздухопловну одбрану ширег рејона градова Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и снага Војске Србије од извиђања и дејства из ваздуха. Способна је за извршавање борбених задатака самостално и у садејству са осталим јединицама задуженим за ПВО. Постојећом организацијом обезбеђена је интеграција различитих система наоружања, као и рационално трошење ресурса ради постизања захтеваног нивоа оперативних способности.

Захваљујући ратном и мирнодопском искуству припадника ракетних јединица, у сарадњи са стручњацима из домаће привреде и техничких факултета, извршена је модернизација система НЕВА. Данас је техника ефикасна, људи су сигурнији, а утрошак ресурса мањи. У току је модернизација технике система КУБ.

У склопу интензивне међународне војне сарадње, бригаду су последњих година посетиле бројне стране војне делегације са свих континената, међу којима и начелници генералштабова Кине, Италије, Шаније, Мађарске, Румуније, Португала... Оне су бригади одале признање на постигнутим резултатима и достигнутом нивоу оперативних способности.

Због непостојања одговарајућег полигона у земљи, ракетне јединице нису изводиле бојна гађања двадесет једну годину. Гађање на полигону „Шабла“ у Републици Бугарској имало је велики значај за обуку јединица. За већину припадника бригаде који су учествовали на бојном гађању то је био први сусрет са лансирањем ракете. Спој богатог ратног и мирнодопског искуства дела борбених послуга и жеља за доказивањем младих старешина одлучујуће су утицали на успех гађања. Постигнути резултати круна су успостављеног вишедеценијског концепта обуке и одржавања технике. ■

„HEBA“